

HÅNDBOG

Værgemål for børn uden forældreomsorg

Håndbog om styrkelse af særlige
værgemålsordninger for børn,
der er ofre for menneskehandel

Udførlige oplysninger om Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) kan findes på internettet, bl.a. via FRA's websted på <http://fra.europa.eu>

I dette dokument gives der ingen bindende fortolkning af de citerede retsakter. Det er et referencedokument, som er udarbejdet med brugervenlighed for øje. Det afspejler ikke nødvendigvis hverken helt eller delvist Europa-Kommissionens holdning.

Europe Direct er en service, der har til formål at hjælpe med at besvare Deres spørgsmål om Den Europæiske Union.

**Frikaldsnummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(* Oplysningerne er gratis ligesom de fleste opkald (nogle operatører, telefonboks eller hoteller kan dog kræve penge for opkaldet).

Foto (titelblad og inde): © Shutterstock

Yderligere oplysninger om EU fås på internet via Europaserveren (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2015

Paper	TK-01-15-636-DA-C	978-92-9239-951-1	10.2811/486563
PDF	TK-01-15-636-DA-N	978-92-9239-953-5	10.2811/166896

© Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, 2015

Gengivelse er tilladt med kildeangivelse. Må ikke benyttes til kommercielle formål.

Printed in Luxembourg

TRYKT PÅ KLORFRIT GENBRUGSPAPIR (PCF)

Værgemål for børn uden forældreomsorg

Håndbog om styrkelse af særlige
værgemålsordninger for børn, der er ofre
for menneskehandel

Forord

Uledsagede børn eller børn, der er adskilt fra deres primære omsorgsperson, er særligt udsatte for misbrug og udnyttelse. De har ret til særlig beskyttelse.

Forældremyndighedsindehavere har afgørende betydning for at sikre beskyttelse af børn, der er adskilt fra deres familiemiljø, eller hvis tarv ikke kan varetages af deres forældre, når f.eks. forældrene har misbrugt eller forsømt et barn.

Ifølge en komparativ rapport om handel med børn, som blev udgivet af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) i 2009, er der stor forskel mellem den måde, hvorpå begrebet værgemål forstås og anvendes i de forskellige EU-medlemsstater. En række interviews, som FRA har gennemført med henblik på en rapport om uledsagede børn, der søger asyl, som blev udgivet i 2010, afslørede, at kvaliteten af de tjenester og den beskyttelse, der ydes til børn under de eksisterende værgemålsordninger, i mange tilfælde varierer betydeligt, endda inden for den samme medlemsstat.

Inden for rammerne af forskellige nationale tilgange kræver direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU), at medlemsstaterne udpeger en forældremyndighedsindehaver eller en repræsentant for et barn, der har været offer for menneskehandel, så snart barnet er identificeret af myndighederne, når indehaverne af forældremyndigheden i henhold til national ret ikke kan varetage barnets tarv og/eller ikke kan repræsentere barnet. I *EU's strategi for bekæmpelse af menneskehandel 2012-2016* anerkendes det også, at omfattende beskyttelsesordninger, som tager hensyn til barnets tarv og sikrer samarbejde og tværfaglig koordinering, er afgørende for at imødekomme behovene hos forskellige grupper af børn, herunder ofre for menneskehandel. Denne håndbog er således et af resultaterne af de aktioner, der er udført i EU's strategi.

Håndbogen har til formål at styrke beskyttelsen af børn ved at bistå de nationale myndigheder og andre aktører i EU i deres indsats for at videreudvikle de eksisterende værgemålsordninger. I håndbogen redegøres der for den vigtige rolle, som forældremyndighedsindehavere spiller i en integreret børnebeskyttelsesordning. Den understreger forældremyndighedsindehavernes og de retlige repræsentanters betydning i indsatsen for at forebygge og reagere på misbrug og udnyttelse af børn og for at beskytte og bistå børn, der er ofre for menneskehandel. Håndbogen har til formål at fremme en fælles forståelse af de vigtigste principper for og karakteristika ved værgemålsordninger. I håndbogen præsenteres en række fælles kerneprincipper og vigtige standarder til forbedring af forholdene for børn under værgemål.

Vi vil gerne takke de mange eksperter, der med konstruktive indlæg har bidraget til udviklingen af denne håndbog.

Cecilia Malmström

EU-kommissær for Indre Anliggender

Morten Kjaerum

FRA's direktør

Indholdsfortegnelse

FORORD	3
FORKORTELSER	7
SÅDAN ANVENDES DENNE HÅNDBOG	9
INDLEDNING	15
1. Hvem er værge?	15
2. Værgemål som en af byggestenene i børnebeskyttelsesordninger	18
3. Hvad dækker denne håndbog?	22
4. Samarbejde om beskyttelse af børn på tværs af grænser	24
DEL I – STYRKELSE AF VÆRGEMÅLSORDNINGER	27
1. Grundlæggende principper bag værgemålsordninger	27
2. Værgemålsordninger: grundlæggende forhold	30
2.1. Hvad bør fastlægges i lovgivningen og/eller politisk?	30
2.2. En ensartet værgemålsordning for alle børn?	31
2.3. Forældremyndighedsindehaveres beskæftigelsesstatus: ansatte eller frivillige?	33
2.4. Hvem kan fungere som forældremyndighedsindehaver?	35
2.5. Udpegning af pårørende som forældremyndighedsindehavere i forbindelse med handel med børn	39
2.6. Repræsentanter og/eller retlige repræsentanter	40
2.7. Juridisk rådgivning og retshjælp	41
3. Forvaltning af forældremyndighedsindehavere	42
3.1. Myndigheden med ansvar for værgemål	42
3.2. Udvikling af retningslinjer for forældremyndighedsindehavere	43
3.3. Koordinering og samarbejde med andre agenturer og myndigheder	45
3.4. Sagsbehandling	46
3.5. Uddannelse	49
3.6. Støtte til forældremyndighedsindehavere	54
3.7. Kontrol- og tilsynsordninger	55

4.	Tildeling af en forældremyndighedsindehaver til et bar	58
4.1.	Hvornår bør en forældremyndighedsindehaver udpeges?	58
4.2.	Hvad er den bedste procedure for tildeling af en forældremyndighedsindehaver til et barn?	60
4.3.	Hvornår ophører værgemål?	65
4.4.	Hvornår bør en ny forældremyndighedsindehaver udpeges?	68

DEL II – FORÆLDREMYNDIGHEDSINDEHAVERENS OPGAVER

5.	Varetagelse af barnets tarv	76
6.	Fremme af barnets sikkerhed og velfær	77
6.1.	Risikovurdering	78
6.2.	Individuel behovsvurdering	83
6.3.	Støtte til barnets fastholdelse af familiebånd	85
6.4.	Hensigtsmæssig levestandard, herunder passende indkvartering og materiel bistand	86
6.5.	Sundhedspleje	88
6.6.	Uddannelse	90
7.	Fremme af barnets deltagelse	91
8.	Bindeled mellem barnet og andre	93
9.	Hjælp med at finde frem til en varig løsning, der tager hensyn til barnets tarv	95
9.1.	Repatriering og tilbagesendelse	97
9.2.	Integration i modtagerlandet	100
10.	Udøvelse af retlig repræsentation og støtte til barnet i retlige procedurer	102
10.1.	Procedurer for aldersvurdering	103
10.2.	Procedurer for opholdstilladelser	105
10.3.	Procedurer for international beskyttelse	107
10.4.	Kompensation og restitutio	109
10.5.	Civilretlige procedurer	110
10.6.	Straffesager	111
10.7.	Politiefterforskning	113

BILAG 1: RETSKILDER

BILAG 2: UDVALGT LITTERATUR

Forkortelser

- CRC** FN's konvention om barnets rettigheder
- EMK** Den europæiske menneskerettighedskonvention (konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder)
- SCEP** Separated Children in Europe Programme
- FN** De Forenede Nationer
- UNHCR** FN's Højkommissær for Flygtninge
- UNICEF** De Forenede Nationers Børnefond

Sådan anvendes denne håndbog

Denne håndbog har til formål at støtte offentligt ansatte i EU's medlemsstater, som er ansvarlige for eller beskæftiget med værgemål og retlig repræsentation af børn på nationalt, regionalt eller lokalt plan. Den redegør for, hvordan medlemsstaterne kan etablere og gennemføre nationale værgemålsordninger, og den opstiller de opgaver, en forældremyndighedsindehaver primært skal varetage. Det er således også hensigten, at håndbogen skal medvirke til at udvikle en fælles forståelse af den rolle, som forældremyndighedsindehavere og retlige repræsentanter spiller i EU som en central komponent i landenes børnebeskyttelsesordninger. Dette bør igen medvirke til at fremme en fælles forståelse af de vigtigste principper for og karakteristika ved værgemålsordninger. En sådan fælles forståelse vil medvirke til at standardisere det niveau af beskyttelse, der ydes børn i hele EU.

Vejledningen er primært rettet til offentligt ansatte i EU-medlemsstaterne og forældremyndighedsindehavere. Den omhandler også generelt ordninger for retlig repræsentation af børn i bestemte sager eller procedurer (som f.eks. asylprocedurer), selv om en retlig repræsentant kun supplerer barnets begrænsede retsevne i forbindelse med en specifik procedure og derfor ikke er ansvarlig for alle de opgaver, der normalt tildeles en forældremyndighedsindehaver.

Denne håndbog omhandler ikke udnævnelsen af advokater, der yder gratis retshjælp til børn i specifikke civilretlige, strafferetlige eller forvaltningsretlige sager. Den omhandler heller ikke personer, der er ansvarlige for barnets forsorg i det daglige.

Håndbogen er opdelt i tre dele.

- **Indledningen** indeholder grundlæggende oplysninger om, hvad håndbogen dækker, og en forældremyndighedsindehavers overordnede rolle. Den beskriver de nationale børnebeskyttelsesordninger, der er etableret for at imødekomme forskellige kategorier af børns behov.
- I håndbogens **del I** beskrives de grundlæggende principper bag værgemålsordninger, og der opstilles retningslinjer for forvaltning og styrkelse af værgemålsordninger. Denne del er henvendt til politikere, der udvikler nationale rammer for forvaltning og styrkelse af deres værgemålsordning, og til de nationale myndigheder, der varetager bestemte opgaver i forbindelse med værgemål. Den beskriver videre procedurerne for udpegning og varigheden af værgemål.

- I **del II** beskrives forældremyndighedsindehaverens opgaver. Denne del er primært henvendt til forældremyndighedsindehavere og de personer, der fører tilsyn med deres arbejde.

Håndbogen er udarbejdet i fællesskab af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) og Europa-Kommissionen for at imødekomme en anmodning i *EU's strategi for bekæmpelse af menneskehandel 2012-2016*. Forskellige EU-retsakter, herunder [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel \(2011/36/EU\)](#), [asylreglerne, offerdirektivet \(2012/29/EU\)](#) og [direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn \(2011/93/EU\)](#), indeholder bestemmelser, der henviser til værgemål eller retlig repræsentation af børn uden forældreomsorg. Udførlige oplysninger om disse retsakter findes i [bilag 1](#). Se tabel 1, 2 og 3 for en oversigt over anvendelsen af disse bestemmelser i EU-retten og bestemmelserne i andre relevante europæiske eller internationale instrumenter og dokumenter. Disse bestemmelser fastlægger dog ikke, hvad en forældremyndighedsindehaver bør være, eller hvad han eller hun bør gøre. Denne håndbog har til formål at afhjælpe denne mangel.

Denne håndbog benytter en integreret tilgang med fokus på barnet. Den tager udgangspunkt i FN's konvention om barnets rettigheder (FN's børnekonvention), som gælder på samme måde for alle børn. I håndbogen anbefales det, at de specifikke behov og rettigheder for børn, som beviseligt eller formodentligt er ofre for menneskehandel, sikres ved at vedtage værgemålsordninger for alle børn, der har behov for en forældremyndighedsindehaver. En stor del af håndbogen indeholder anbefalinger, der er fælles for alle værgemålsordninger, uanset om de vedrører børn, der er ofre for menneskehandel eller ej. Rettighederne for og forsorgen af et barn, som er offer for menneskehandel, fremmes bedst ved at overholde principper og garantier, der er fælles for alle værgemålsordninger – f.eks. at forældremyndighedsindehavere skal være uafhængige og frie af interessekonflikter – kombineret med den nødvendige viden og kompetence til at håndtere menneskehandel. I håndbogen frarådes det derfor, at der etableres særskilte værgemålsordninger, der udelukkende omhandler børn, som er ofre for menneskehandel. I [indledningens afsnit 3](#) beskrives de eksempler på værgemålsordninger, som håndbogen omhandler og ikke omhandler.

Håndbogen er baseret på internationale og europæiske standarder for børns rettigheder og for beskyttelse af og bistand til børn, der er ofre for menneskehandel. Bestemmelser fra retligt bindende instrumenter, som f.eks. FN's børnekonvention og EU-retten, samles med ikkebindende tekster, der indeholder autoritative retningslinjer og anbefalinger. De retlige kilder, der er anvendt ved udarbejdelsen af håndbogen, er anført i bilag 1. Bilag 2 indeholder referencer til yderligere litteratur, læseren anbefales at læse. Resultater af tidligere FRA-undersøgelser vedrørende uledsagede børn og handel med børn er også anvendt i håndbogen. De eksisterende retlige standarder er

blevet omsat til praktisk vejledning ved gennem skrivebordsundersøgelser at indsamle og sammenligne, hvordan EU-medlemsstaterne forvalter deres værgemålsordninger. FRA vil offentliggøre en separat sammenlignende rapport om dette arbejde, som omhandler alle 28 medlemsstater.

En ekspertgruppe drøftede udkastet til håndbogen på et møde, som FRA afholdt i sine lokaler i november 2013. Gruppen bestod af repræsentanter for relevante europæiske og internationale organisationer og for NGO'er samt udvalgte fagpersoner og repræsentanter for ansvarlige myndigheder på nationalt plan. Gruppens medlemmer var udvalgt, så de repræsenterede forskellige nationale værgemålsordninger og forskellige situationer fra det virkelige liv. Yderligere aktører, der arbejder med beskyttelse af børn og handel med børn, blev hørt skriftligt. Endelig fik repræsentanter for medlemsstaterne mulighed for at indgive bemærkninger til udkastet via Kommissionens uformelle ekspertgruppe om barnets rettigheder.

For at hjælpe læseren med at finde relevante retskilder vedrørende et bestemt spørgsmål, som er omhandlet i denne håndbog, er kilderne anført med blå og fed skrift i det relevante afsnit.

Håndbogen indeholder også eksempler på lovende praksis i EU's medlemsstater, der giver politikere og fagpersoner forslag til, hvordan de kan håndtere specifikke udfordringer. Delen vedrørende forældremyndighedsindehaverens opgaver indeholder tjeklister for de opgaver, en forældremyndighedsindehaver skal udføre for at varetage barnets tarv inden for forskellige områder af barnets tilværelse.

Den terminologi, der er anvendt i håndbogen, er forklaret i tekstboksen nedenfor. For nogle af udtrykkene, herunder »væрге«, er der ikke fastsat en fælles definition.

NØGLETERMER

Offer for menneskehandel: Et »offer for menneskehandel« er en fysisk person, der har været genstand for handel med mennesker som defineret i artikel 2 i *EU-direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel* (2011/36/EU).

Menneskehandel: I *EU-direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel* (2011/36/EU) defineres »menneskehandel« som »rekruttering, transport, overførelse, ydelse af husly til eller modtagelse af en person, herunder udveksling eller overdragelse af kontrol over de pågældende, ved trusler eller ved brug af magt eller andre former for tvang, ved bortførelse, ved bedrag, ved svig, ved misbrug af magt eller udnyttelse af en sårbar position eller ved, at der ydes eller modtages betaling eller fordele for at opnå samtykke fra en person, der har kontrol over en anden person, med henblik på udnyttelse«.

Udnyttelse»Udnyttelse skal mindst omfatte udnyttelse af andres prostitution og andre former for seksuel udnyttelse, tvangsarbejde eller tvangstjenester, herunder tiggeri, slaveri og slave-lignende forhold, trældom samt udnyttelse af strafbare handlinger og fjernelse af organer«.

Når en sådan adfærd »involverer et barn, er der tale om strafbar menneskehandel, selv om der ikke er gjort brug af nogen af de i stk. 1 nævnte midler«.

Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU), artikel 2

Barn: Et barn er »enhver person under 18 år«.

Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU), artikel 2, stk. 6; se FN's børnekonvention, artikel 1

»Såfremt der hersker usikkerhed om alderen på [ofret], og der er grund til at formode, at personen er et barn, antages, at personen er et barn, så det straks kan få adgang til bistand, støtte og beskyttelse«.

Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU), artikel 13, stk. 2

Uledsaget barn: Et »uledsaget barn« er »en mindreårig, som rejser ind på en medlemsstats område uden at være ledsaget af en voksen, der i henhold til lov eller praksis i den pågældende medlemsstat er ansvarlig for den pågældende, og så længe den pågældende ikke i praksis er i en sådan persons varetægt; begrebet omfatter også mindreårige, der efterlades uden ledsagelse, efter at de er rejst ind på medlemsstaternes område«.

Asylkvalifikationsdirektivet (2011/95/EU), artikel 2, litra l)

Barn, der er adskilt fra sin familie: Et »barn, der er adskilt fra sin familie«, er et barn, som er blevet adskilt fra begge sine forældre eller sin tidligere juridiske eller praktiske primære omsorgsperson, men ikke nødvendigvis fra andre pårørende. Sådanne børn kan derfor være børn, der er ledsaget af andre voksne familiemedlemmer.

FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 6 (CRC/GC/2005/6) og FN's retningslinjer for alternativt anbringelse af børn (A/HRC/11/L.13), punkt 8

SCEP-programmet benytter ordet »adskilt« i stedet for »uledsaget«, fordi det mere nøjagtigt definerer disse børns grundlæggende problem, nemlig at de mangler omsorg og beskyttelse fra deres forældre eller primære omsorgsperson og følgelig lider socialt og psykologisk som følge af denne adskillelse. I denne håndbog anvendes udtrykket »uledsaget« for både uledsagede og børn, der er adskilt fra deres forældre, således at håndbogen er i overensstemmelse med den terminologi (»uledsaget«), der anvendes i EU-retten, og evt. forveksling og inkonsekvens undgås.

Væрге: En forældremyndighedsindehaver er en uafhængig person, der varetager et barns tarv og generelle forsyning, og som i den henseende supplerer barnets begrænsede retsevne. Forældremyndighedsindehaveren handler som barnets retlige repræsentant i alle sager på samme måde som en forælder, der repræsenterer sit barn.

FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 6 (CRC/GC/2005/6) og FN's retningslinjer for alternativ anbringelse af børn (A/HRC/11/L.13)

Repræsentant (betegnes også som retlig repræsentant): En repræsentant er »en person eller en organisation, der er udpeget af de kompetente organer til at bistå og repræsentere en uledsaget mindreårig i de procedurer, der er omhandlet i dette direktiv, med henblik på at varetage barnets tarv og udøve retlig handleevne for [barnet], hvor det er nødvendigt«.

Direktivet om modtagelsesforhold (2013/33/EU), artikel 2, litra j)

Repræsentanter eller retlige repræsentanter adskiller sig fra en advokat eller en anden retlig aktør, som yder retshjælp, taler på barnets vegne og retligt repræsenterer barnet i skriftlige erklæringer og personligt over for administrative og retlige myndigheder i straffe- eller asylsager eller andre retssager som omhandlet i den nationale lovgivning.

Myndighed med ansvar for værgemål: »Myndigheden med ansvar for værgemål« er den institution, organisation eller retlige enhed, der er ansvarlig for at rekruttere, udpege, føre tilsyn med og uddanne forældremyndighedsindehavere. Denne myndigheds rolle skal være fastsat ved lov.

FN's retningslinjer for alternativ anbringelse af børn (A/HRC/11/L.13), generel bemærkning nr. 6 (CRC/GC/2005/6)

INDLEDNING

1. Hvem er væрге?

EU's medlemsstater anvender en række forskellige modeller for værgemål og retlig repræsentation.

Kilde: FRA (2009), Child trafficking in the European Union: Challenges, perspectives and good practices, findes på: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/529-Pub_Child_Trafficking_09_en.pdf

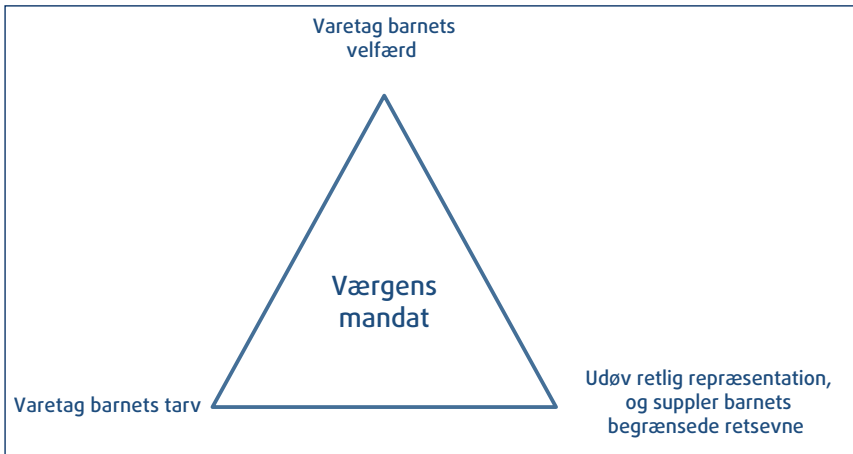
Der er ikke fastsat en fælles definition af en forældremyndighedsindehaver. EU-retten anerkender betydningen af værgemål og retlig repræsentation for varetagelsen af barnets tarv og forsorg, men den definerer ikke begrebet forældremyndighedsindehaver eller vedkommendes funktioner. Ud over udtrykket »væрге« anvender EU-retten udtrykkene »retlig repræsentant eller anden repræsentant« og »særlig repræsentant« til at beskrive den person, der er udpeget til at bistå og støtte uledsagede børn eller børn, hvis forældre er udelukket fra at udøve deres forældremyndighed. Inden for EU-retten er retlige repræsentanter kun defineret i asylreglerne (se tabel 1). Retlige repræsentanter varetager en langt mere begrænset funktion end forældremyndighedsindehavere (se afsnit 2.6.). En »forældremyndighedsindehaver« er heller ikke defineret i Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel fra 2005. Forældremyndighedsindehaverens rolle og ansvar er udførligt beskrevet på FN-niveau i *FN's retningslinjer for alternativ anbringelse af børn* og af FN's Komité for Barnets Rettigheder i generel bemærkning nr. 6.

Tablet 1: Terminologi og definitioner anvendt i internationale og europæiske strategidokumenter

Instrument	Anvendt terminologi	Henvisning
FN-instrumenter og Europarådets instrumenter		
FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 6 CRC/GC/2005/6	Værge Retlig repræsentant	Punkt 33
FN's retningslinjer for alternativ anbringelse af børn A/HRC/11/L.13	Værge Anerkendt ansvarlig voksen	Punkt 100
Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel 2005	Værge	Artikel 10, stk. 4, litra a)
EU-instrumenter		
Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU)	Værge Repræsentant	Artikel 14, stk. 2 Artikel 16, stk. 3
Direktivet om modtagelsesforhold (2013/33/EU)	Repræsentant	Artikel 2, litra j)
Direktivet om asylprocedurer (2013/32/EU)	Repræsentant	Artikel 2, litra n)
Asylkvalifikationsdirektiv (2011/95/EU)	Værge Repræsentant	Artikel 31, stk. 1 Artikel 31, stk. 2
Offerdirektivet (2012/29/EU)	Værge Særlig repræsentant	Artikel 24, litra b) Betragtning (60)
Direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn (2011/93/EU)	Særlig repræsentant	Artikel 20
Dublinforordningen (forordning (EU) nr. 604/2013)	Repræsentant	Artikel 2, litra k)

Udtrykkene »værge«, »repræsentant«, »særlig/retlig repræsentant«, »forældremyndighedsindehaver« og »personlig repræsentant« anvendes inkonsekvent, og de nationale terminologier varierer også. Der bør derfor lægges vægt på den udpegede persons funktioner snarere end på vedkommendes titel eller den anvendte terminologi.

I denne håndbog betragtes en forældremyndighedsindehaver som en uafhængig person, der varetager barnets tarv og generelle forsorg, og som i den henseende efter behov supplerer barnets begrænsede retsevne på samme måde som forælder. Han eller hun varetager navnlig de tre funktioner, der fremgår af figur 1.

Figur 1: Forældremyndighedsindehaverens mandat

Kilde: FRA

Forældremyndighedsindehaveren adskiller sig fra en advokat eller en anden retlig aktør, som yder retshjælp, taler på barnets vegne og retligt repræsenterer barnet i skriftlige erklæringer og personligt over for administrative og retlige myndigheder i straffe- eller asylsager eller andre retssager som omhandlet i den nationale lovgivning.

Der skal også skelnes mellem en forældremyndighedsindehaver og socialarbejdere og andre omsorgspersoner, der er ansvarlige for barnets materielle behov. Socialarbejdere, andre omsorgspersoner og personer, der drager omsorg for et barn i det daglige, er ikke forældremyndighedsindehavere, medmindre de som følge af en bestemmelse i lovgivningen er ansvarlige for barnets forsorg og supplerer barnets begrænsede retsevne.

Ansvar for den retlige repræsentation af barnet i særlige rets- eller forvaltningsager kan være adskilt fra de to andre funktioner, der varetages under et værgemål. I det tilfælde overdrages ansvaret alene til en uafhængig person eller institution, normalt betegnet som en »retlig repræsentant« eller »repræsentant«. Repræsentanter har i modsætning til forældremyndighedsindehavere et begrænset mandat, som ofte defineres præcist, når de udpeges, til at repræsentere barnet i en bestemt sag.

En forældremyndighedsindehaver, som kan varetage alle de tre funktioner, der er anført i figur 1, bør derfor udpeges, når et barn er uden forældreomsorg. Dette vil hjælpe med at sikre, at der tages hensyn til barnets tarv, og at dets forsorg beskyttes og sikres. Dette går videre end blot repræsentation i en retssag eller supplerer af barnets begrænsede retsevne.

2. Værgemål som en af byggestenene i børnebeskyttelsesordninger

I *EU's handlingsplan om uledsagede mindreårige (2010-2014)* bemærkes det, at de standarder, der fastsættes ved FN's børnekonvention, er udgangspunktet for enhver handling vedrørende uledsagede mindreårige. I artikel 19 i FN's børnekonvention opfordres deltagerstaterne til at træffe alle nødvendige forholdsregler til beskyttelse af barnet mod alle former for vold, herunder misbrug og forsømmelig behandling, og til at beskytte og støtte børneofre. I henhold til artikel 20 i FN's børnekonvention skal deltagerstaterne yde særlig beskyttelse og bistand til alle børn, der midlertidigt eller konstant er afskåret fra deres familiemæssige omgivelser. FN's Komité for Barnets Rettigheder understreger i [generel bemærkning nr. 13](#) (2011) om *barnets ret til beskyttelse mod alle former for vold* betydningen af et integreret system til beskyttelse af børn og børneforsorg, som er baseret på barnets rettigheder. Omgående udpegning af en forældremyndighedsindehaver er derfor en af de vigtigste praktiske foranstaltninger, der efter behov skal iværksættes for at beskytte børn (FN's Komité for Barnets Rettigheder, [generel bemærkning nr. 6](#)).

I henhold til artikel 16 i [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel](#) (2011/36/EU) skal medlemsstaterne træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at der, hvor det er relevant, udpeges en forældremyndighedsindehaver for uledsagede børn, der har været ofre for menneskehandel. I henhold til artikel 14 skal medlemsstaterne desuden udpege en forældremyndighedsindehaver eller en repræ-

»Vold mod børn kræver en integreret (systemisk og holistisk) strategi. [] Det indebærer, at alle programmer og foranstaltninger, der har til formål at forebygge vold mod børn og beskytte børn mod vold inden for den generelle indsats for at fremme barnets rettigheder, bør gennemføres på tværs af en bred vifte af fagområder og sektorer«.

Kilde: *Europarådet (2009)*, Council of Europe's policy guidelines on integrated national strategies for the protection of children from violence, *Strasbourg*, findes på: www.coe.int/t/dg3/children/News/Guidelines/Adoption_guidelines_en.asp

sentant for et barn, der har været offer for menneskehandel, så snart barnet er identificeret af myndighederne, »når indehaverne af forældremyndigheden i henhold til national ret ikke kan varetage barnets tarv og/eller ikke kan repræsentere barnet på grund af en interessekonflikt mellem dem og barneofret«. Forældremyndighedsindehaveren skal ledsage barnet i hele processen, indtil der findes en varig løsning.

Historisk har beskyttelsen af børn taget udgangspunkt i særlige problemer eller specifikke grupper af udsatte børn. En sådan tilgang kan effektivt opfylde en særlig gruppes behov, men den indebærer også væsentlige begrænsninger. Mange børn, herunder børn, der er ofre for menneskehandel, kan have flere problemer med hensyn til børnebeskyttelse. Fragmenterede børnebeskyttelsesforanstaltninger behandler disse problemer hver for sig, men tilvejebringer ikke en samlet løsning. Fokus på separate, udvalgte problemer

eller bestemte grupper af børn er hverken en holdbar eller effektiv strategi. Når et barn er offer for menneskehandel, kan identifikationen som et barneoffer eller et barn, der risikerer at blive udsat for menneskehandel, ske på forskellige tidspunkter på grundlag af barnets individuelle behov for beskyttelse. På europæisk og globalt plan går man derfor i stigende grad væk fra fragmenterede og problemorienterede strategier og hen imod systembaserede strategier for beskyttelse af børn.

I denne håndbog benyttes UNICEF's integrerede strategi for beskyttelse af børn. Den er udformet med børn, der er ofre for menneskehandel, for øje, men den anbefaler, at man imødekommer deres specifikke behov ved primært at træffe foranstaltninger, som er relevante for alle værgemålsordninger. Den omhandler også den måde, hvorpå forældremyndighedsindehavere bør samarbejde med andre aktører og dele af børnebeskyttelsesordningerne, samtidig med at den søger at sikre, at der tages hensyn til barnets tarv i alle handlinger, der vedrører barnet.

En integreret børnebeskyttelsesordning sætter barnet i centrum. Den sikrer, at alle de primære aktører og systemer – uddannelse, sundhed, velfærd, retsvæsen, civilsamfundet, lokalsamfundet og familien – arbejder i samstemmighed for at beskytte barnet. En sådan integreret tilgang kan benyttes i en lang række situationer, som et barn kan komme ud for. Den skal tilgodese alle børn, herunder børn, der er ofre for menneskehandel i deres eget land, og børn, der har krydset internationale grænser. Barnets tarv skal være det primære eller overordnede hensyn, som det også kræves i FN's børnekonvention.

En integreret børnebeskyttelsesordning kræver stadig ekspertise og foranstaltninger, der er målrettet mod specifikke problemer, men de sættes i sammenhæng med systemet som helhed.

Nationale værgemålsordninger er en integreret del af børnebeskyttelsesordninger. De bør imødekomme behovene for alle børn, der midlertidigt eller konstant er afskåret fra deres familiemæssige omgivelser og har brug for beskyttelse.

De Forenede Nationers Børnefond (UNICEF) definerer en børnebeskyttelsesordning som:

»det sæt love, politikker, bestemmelser og tjenester, der er nødvendigt på tværs af alle sociale sektorer – især social velfærd, uddannelse, sundhed, sikkerhed og retsvæsen – for at støtte forebyggelsen af og indsatsen over for beskyttelsesrelaterede risici. Disse systemer er en del af den sociale beskyttelse og går videre end denne []. Ansvar er ofte fordelt på flere myndigheder, hvor tjenester leveres af lokale myndigheder, ikke-statslige aktører og lokale grupper, som gør effektiv koordinering mellem sektorer og niveauer, herunder rutinebaserede henvisningssystemer, til en nødvendig del af effektive børnebeskyttelsesordninger«.

Kilde: UNICEF (2008), UNICEF's strategi for beskyttelse af børn, E/ICEF/2008/5/Rev.1, 20. maj 2008, findes på: www.unicef.org/protection/files/CP_Strategy_English.pdf

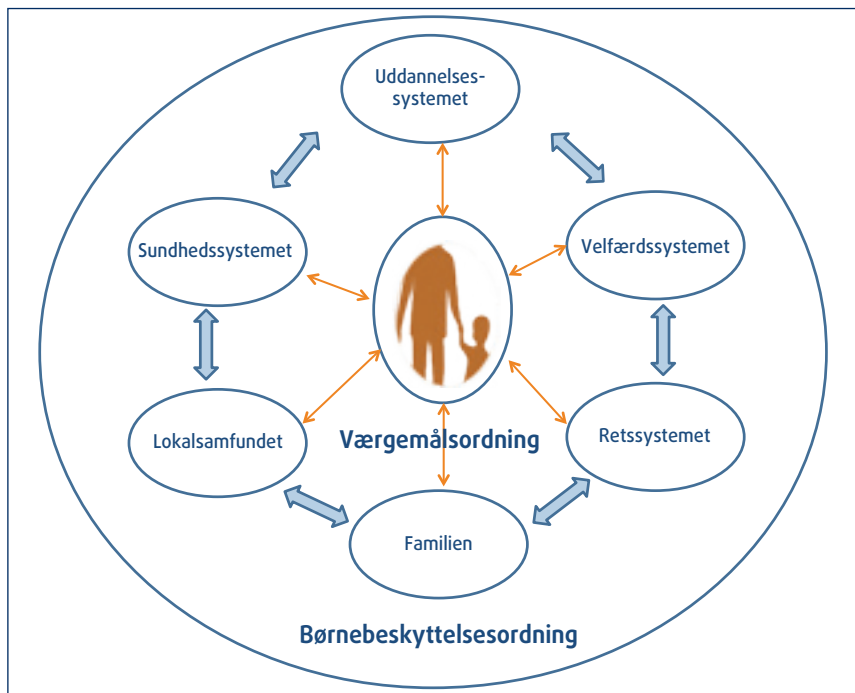
FN's Generalforsamlings retningslinjer for alternativ anbringelse af børn indeholder retningslinjer for beskyttelse af og forsyning for alle børn, der er eller risikerer at blive afskåret fra forældreomsorg. Retningslinjerne fastsætter bl.a., at der altid bør være en retligt anerkendt person eller et retligt anerkendt organ, der har det **retlige ansvar** for barnet, når forældrene er fraværende eller ikke i det daglige kan træffe beslutninger, der er i barnets tarv.

Kilde: FN's Generalforsamling (2010), resolution 64/142, retningslinjer for alternativ anbringelse af børn, 24. februar 2010, A/RES/64/142, findes på: www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf

Forældremyndighedsindehaveren bør være den person, der har det mest indgående kendskab til barnets situation og individuelle behov. En forældremyndighedsindehaver er i en unik position til at være bindeled mellem forskellige myndigheder og barnet. Forældremyndighedsindehaveren kan også hjælpe med at sikre kontinuitet i beskyttelsen af barnet og sætte barnet i stand til effektivt at deltage i alle beslutninger vedrørende ham eller

hende, i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 12 i FN's børnekonvention. Ved at sætte forældremyndighedsindehaveren i centrum sammen med barnet styrkes forældremyndighedsindehaverens forebyggende og beskyttende rolle (figur 2).

Figur 2: Børnebeskyttelsesordninger og forældremyndighedsindehaverens rolle

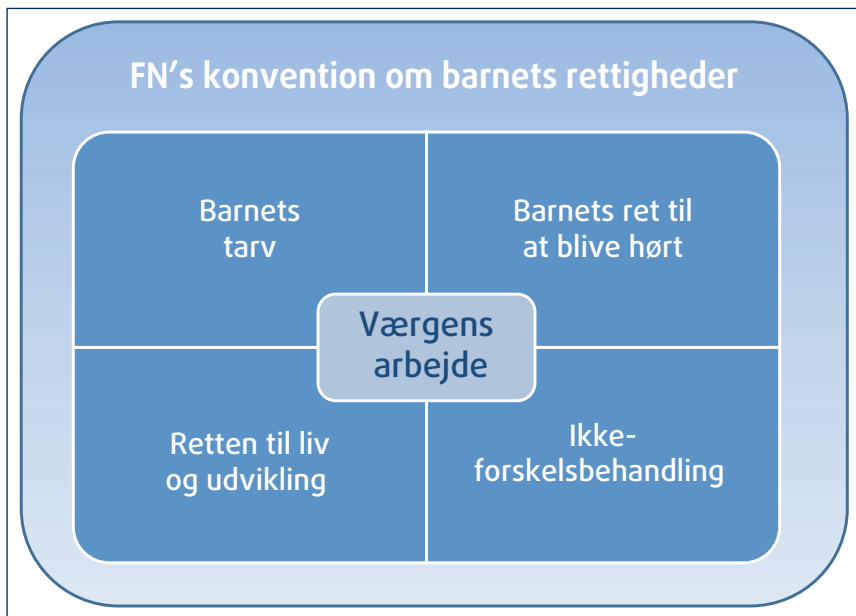

Kilde: FRA

Forældremyndighedsindehaverens arbejde skal tage udgangspunkt i de fire kerneprincipper, der er fastsat i FN's børnekonvention (figur 3). Deltagerstaterne skal: respektere og fremme barnets ret til livet og udvikling, herunder mental, fysisk og psykologisk udvikling, tillægge barnets synspunkter passende vægt i overensstemmelse med dets alder, modenhed og udvikling, varetage barnets tarv som et primært hensyn i alle afgørelser og handlinger, der involverer barnet, og fuldt ud respektere og fremme retten til ikke at blive forskelsbehandlet.

FN's Komité for Barnets Rettigheder opstiller i generel bemærkning nr. 14 (2013) vedrørende kravet om, at barnets tarv skal komme i første række (artikel 3, stk. 1), omfattende retningslinjer for, hvordan barnets tarv vurderes og fastlægges, og en liste over centrale elementer.

Figur 3: De fire kerneprincipper i FN's børnekonvention skal være udgangspunktet for forældremyndighedsindehaverens arbejde

Kilde: FRA

3. Hvad dækker denne håndbog?

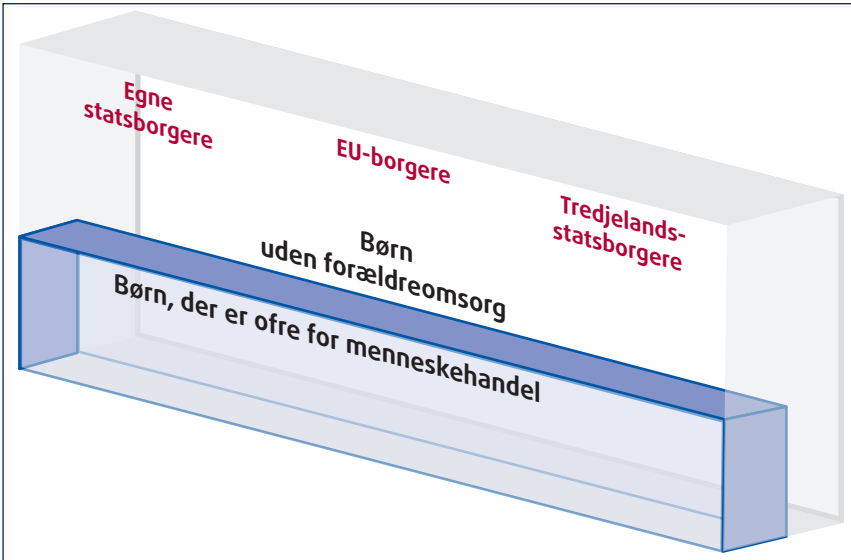
Denne håndbog indeholder vejledning i, hvordan nationale værgemålsordninger etableres og forvaltes, og den opstiller en forældremyndighedsindehavers primære opgaver. De fleste betragtninger er relevante for alle situationer, hvor værgemål indgår. De vedrører primært værgemålsordninger for børn uden forældreomsorg generelt, men vedrører i nogle tilfælde specifikt børn, der er ofre for menneskehandel, f.eks. barnets deltagelse i retssager mod menneskehandlere.

Håndbogen omhandler forhold vedrørende børn, der er ofre for menneskehandel, og som er blevet adskilt fra deres forældre. De kan være tredjelandsstatsborgere, EU-statsborgere eller borgere i den medlemsstat, hvor de er blevet handlet.

Denne håndbog fokuserer på værgemål som en central garanti for børns rettigheder, når deres forældre ikke kan eller vil udøve deres rettigheder og forpligtelser som forældre eller er blevet udelukket fra at gøre det. Dette kan omfatte børn, der er ofre for menneskehandel, og adskillelse kan være resultatet af eller en risikofaktor for menneskehandel. Håndbogen sigter mod at styrke den forebyggende og beskyttende rolle, som værgemål kan spille som et af nøgleelementerne i en integreret børnebeskyttelsesordning. Håndbogen omhandler dog ikke beskyttelse af barneofre ud over værgemålsordninger.

Den omhandler heller ikke de særlige aspekter af alle situationer, der omfatter værgemål, f.eks. børn, hvis forældre er i fængsel. Håndbogen omhandler ligeledes ikke ethvert aspekt af effektiv beskyttelse af børn, såsom hvordan man respekterer retten for et barn, der er adskilt fra den ene eller begge forældre, til at opretholde regelmæssig personlig forbindelse og direkte kontakt med begge forældre, og hvordan man genetablerer en forælders evne til at genoptage udøvelsen af vedkommendes forældreansvar. Figur 4 illustrerer, hvad håndbogen omfatter, og hvad den ikke omfatter.

Figur 4: Børn, der er adskilt fra deres forældre, og børn, der er ofre for menneskehandel

Kilde: FRA

Denne håndbog omhandler ikke udnævnelsen af advokater, der yder gratis retshjælp til børn i civilretlige, strafferetlige eller forvaltningsretlige sager. Den omhandler heller ikke personer, der er ansvarlige for barnets forsorg i det daglige. Visse aspekter af håndbogen kan dog være nyttige for dem, især hvis de samarbejder med forældremyndighedsindehavere.

4. Samarbejde om beskyttelse af børn på tværs af grænser

Med den øgede mobilitet inden for EU og globalt er der i nogle tilfælde mere end én EU-medlemsstat, som skal varetage et barns tarv. For effektivt at beskytte et barn mod udnyttelse, misbrug, forsømmelig behandling og vold er det vigtigt, at der findes ordninger for samarbejde og koordinering i EU og internationalt.

Hvad angår uledsagede børn og børn, der er ofre for menneskehandel, som udnyttes uden for deres hjemland, er samarbejdet mellem EU-landene og med tredjelande afgørende. Det kan f.eks. være nødvendigt at fastlægge identiteten af et udokumenteret barn eller at udpege og vurdere holdbare løsninger (se også [kapitel 9](#)). Andre situationer, der involverer børn, f.eks. børn, der forsvinder, børn, der bortføres af en forælder, eller international adoption, kræver et effektivt tværnationalt samarbejde blandt forskellige myndigheder med ansvar for beskyttelse af børn.

Grænseoverskridende eller tværnational koordinering, der omfatter forældremyndighedsindehavere, kan også være nødvendig, når:

- et potentielt offer for menneskehandel fra én EU-medlemsstat identificeres i en anden medlemsstat
- en forældremyndighedsindehaver skal hjælpe barnet med at genetablere kontakten med sin familie eller skal i kontakt med et barns forældre eller øvrige familie i en anden EU-medlemsstat eller et tredjeland
- et uledsaget barn fra et tredjeland forsvinder fra en EU-medlemsstat og findes i en anden
- børn adskilles fra deres familie under migration til EU.

EU's medlemsstater bør udvikle strukturerede og systematiske ordninger for deres interne samarbejde og for samarbejdet med tredjelande. Medlemsstaterne bør udnytte deres ressourcer til at lette det tværnationale samarbejde, eventuelt med finansiel støtte fra EU. EU-institutionerne kunne iværksætte initiativer med henblik på at koordinere et sådant samarbejde, når dette ligger inden for deres kompetence.

På nuværende tidspunkt omhandler to retlige instrumenter spørgsmålet om kompetence, når bestemte sager vedrørende børn er omfattet af deres anvendelsesområde.

[Haagerkonventionen om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn](#) fra 1996 udpeger bl.a. den stat, hvis myndigheder har kompetence til at træffe foranstaltninger til beskyttelse af barnets person eller ejendom.

På EU-plan er alle bestemmelser om skilsmisse og forældreansvar samlet i ét dokument, nemlig *Bruxelles II-forordningen* (Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003, som ændret ved *forordning (EF) nr. 2116/2004*). Forordningen finder anvendelse på civile sager vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab samt alle aspekter af forældreansvar, og den fastlægger udførlige regler for kompetence.

Haagerkonventionen om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner fra 1993 indfører endvidere garantier for, at internationale adoptioner finder sted under hensyntagen til barnets tarv og med respekt for barnets grundlæggende rettigheder som anerkendt i folkeretten. Den fastsætter en ordning for samarbejdet mellem de kontraherende stater, der har til formål at sikre, at disse garantier respekteres, og derved forebygge bortførelse af, salg af eller handel med børn.

Det tværnationale samarbejde bør række ud over samarbejdet mellem retsmyndigheder og politimyndigheder. Når det er nødvendigt af hensyn til barnets tarv, bør dette samarbejde også omfatte nationale myndigheder med ansvar for beskyttelse af børn, herunder myndigheder med ansvar for værgemål, både mellem EU-medlemsstaterne og med tredjelande. Et sådant samarbejde bør ikke være begrænset til bestemte kategorier af børn.

Del I – Styrkelse af værgemålsordninger

Del I opstiller retningslinjer til politikere for, hvordan de kan udvikle en national ramme for forvaltningen og styrkelsen af deres værgemålsordning, og til nationale myndigheder med ansvar for værgemål. Først opstilles de centrale elementer, der udgør de grundlæggende principper for værgemålsordninger.

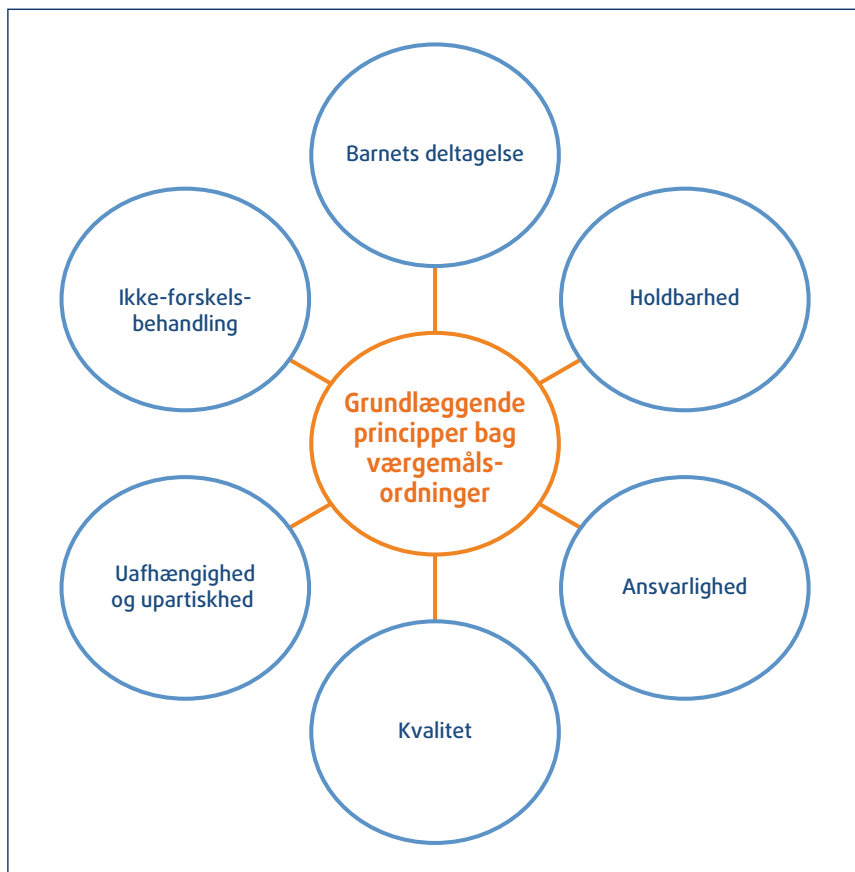
[Kapitel 2](#) omhandler spørgsmål vedrørende forældremyndighedsindehaverens beskæftigelsesstatus, faglige kvalifikationer og kravene til vedkommendes uddannelse. Disse omfatter sikkerhedsgodkendelse, interessekonflikter og forældremyndighedsindehaveres upartiskhed. Kapitlet omhandler også de særlige roller for og samspillet mellem forældremyndighedsindehaveren, den retlige repræsentant, der er udpeget til at repræsentere barnet i bestemte sager, og advokaten eller en anden retlig aktør, der yder retshjælp til barnet. [Kapitel 3](#) beskriver forvaltningen af værgemålsordninger og de enkelte forældremyndighedsindehavere, herunder udvikling af standarder og interne retningslinjer, sagsbehandling, ansvarlighed og overvågning samt støtte til og tilsyn med forældremyndighedsindehavere. I [kapitel 4](#) beskrives procedurerne for udpegning og varigheden af værgemål.

1. Grundlæggende principper bag værgemålsordninger

Inden for EU varierer værgemålsordningerne fra land til land, idet de afhænger af behov, tildelte ressourcer samt kulturelle, sociale og historiske faktorer. De deler dog en række karakteristika og har også fælles udfordringer.

Uanset typen af værgemålsordning og den nationale børnebeskyttelsesordning, den fungerer inden for, er der seks grundlæggende principper, der gælder for alle typer værgemålsordninger. Disse seks principper, som er afledt af internationale standarder (se tabel 1-4 og bilag 1), fremgår af figur 5.

Figur 5: Grundlæggende principper bag værgemålsordninger

Kilde: FRA

1. Ikke-forskelsbehandling

Alle børn, der er afskåret fra deres familiemæssige omgivelser og forældreomsorg, har ret til samme niveau af beskyttelse uanset deres alder, indvandringsstatus (dvs. EU-borger, person med lovligt ophold, asylansøger eller migrant uden lovligt ophold),

nationalitet, køn, etnisk baggrund eller anden grund til forskelsbehandling, der er forbudt i henhold til artikel 21 i [EU's charter om grundlæggende rettigheder](#). Der bør lægges særlig vægt på de kønsrelaterede aspekter af vold mod børn.

Princippet om ikke-forskelsbehandling kræver også lige beskyttelse til alle børn på medlemsstatens område, uanset hvor de bor. EU's medlemsstater bør harmonisere bestemmelser og tjenester vedrørende værgemål. Når beskyttelsesordninger hører under de regionale eller lokale myndigheder, bør de statslige myndigheder sikre overensstemmelse mellem standarder og praksis i de forskellige regioner og kommuner i landet.

2. Uafhængighed og upartiskhed

Udpegede forældremyndighedsindehavere og retlige repræsentanter skal være i en position, hvor de uafhængigt og upartisk kan træffe beslutninger, foretage vurderinger, gennemføre handlinger og afgive erklæringer med udgangspunkt i barnets tarv. Organisationer, institutioner og/eller enkeltpersoner bør udelukkes fra værgemål og/eller retlig repræsentation, hvis der er eller kan være strid mellem deres interesser og barnets tarv.

3. Kvalitet

Udpegede forældremyndighedsindehavere og retlige repræsentanter bør have de fornødne faglige kvalifikationer inden for børneforsorg og/eller beskyttelse af børn. De bør desuden modtage hensigtsmæssig indledende og løbende uddannelse af de relevante myndigheder. For at identificere og beskytte børn, der er ofre for menneskehandel, er det vigtigt, at forældremyndighedsindehavere har de kundskaber og kompetencer, der kræves for at genkende barneofre. Forældremyndighedsindehavere, der er ansvarlige for børn med særlige behov, f.eks. børn, der er ofre for menneskehandel, eller uledsagede børn, skal også have den nødvendige ekspertise til at kunne reagere effektivt over for sådanne behov. De skal f.eks. have erfaring med at arbejde med traumatiserede børn.

4. Ansvarlighed

Retsgrundlaget for værgemål bør fastsættes i den nationale lovgivning, som også bør udpege den ansvarlige myndighed. Myndigheden med ansvar for værgemål bør kunne drages til ansvar for den udpegede værges handlinger. Der bør føres regelmæssigt og uafhængigt tilsyn med udøvelsen af værgemål og andre repræsentationsopgaver. Retsgrundlaget for værgemål i den nationale lovgivning bør omfatte tilstrækkeligt præcise bestemmelser vedrørende en forældremyndighedsindehavers pligter og opgaver.

5. Holdbarhed

Ordninger for værgemål og retlig repræsentation bør være en integreret del af den nationale børnebeskyttelsesordning. Medlemsstaterne bør tildele tilstrækkelige menneskelige og finansielle ressourcer til gennemførelsen af værgemålsordningen. Budgettet bør omfatte omkostninger til effektiv overvågning af og tilsyn med forældremyndighedsindehaverne og uddannelse.

6. Barnets deltagelse

Ordninger og procedurer for værgemål og retlig repræsentation bør respektere barnets ret til at blive hørt, og de bør tillægge barnets synspunkter den fornødne vægt. Børn bør på en måde, de kan forstå, informeres om omfanget af værgemålsordninger og om alle de tjenester, der kan yde bistand til dem. Børn bør også på passende måde informeres om deres rettigheder og muligheder for at indgive klage, hvis de føler, at deres forældremyndighedsindehavere ikke respekterer deres rettigheder.

2. Værgemålsordninger: grundlæggende forhold

En inkluderende værgemålsordning bidrager til effektivt at forebygge misbrug og udnyttelse af børn, herunder handel med børn. Den sikrer mere effektiv beskyttelse og rehabilitering af ofre. Dette kapitel omhandler de grundlæggende forhold i forbindelse med værgemålsordninger, der skal afklares for at sikre effektiv beskyttelse af børn, f.eks. forældremyndighedsindehaveres beskæftigelsesstatus, krav til deres kvalifikationer og garantier mod interessekonflikt.

2.1. Hvad bør fastlægges i lovgivningen og/eller politisk?

Der er visse grundlæggende krav, der skal afklares på en gennemsigtig måde. Hvorvidt disse krav er fastlagt ved lovgivning, varierer afhængigt af landets retlige system. De grundlæggende aspekter bør dog fastlægges klart. De omfatter:

- procedurer for rekruttering og udpegning, herunder forældremyndighedsindehaveres og retlige repræsentanternes beskæftigelsesstatus
- forældremyndighedsindehaveres og retlige repræsentanternes pligter, rettigheder og ansvar
- krav til forældremyndighedsindehaveres faglige kompetencer, kvalifikationer og sikkerhedsgodkendelse
- uddannelseskra

- procedurer for overvågning og tilsyn, herunder en individuel klageordning, der er tilgængelig for børn
- børns ret til at udtrykke deres synspunkter i forskellige faser af proceduren og en pligt til at sikre, at de kompetente myndigheder tager hensyn til sådanne synspunkter og tillægger dem den fornødne vægt.

2.2. En ensartet værgemålsordning for alle børn?

Ingen af EU's medlemsstater har indført en forældremyndighedsindehavermålsordning, der kun gælder for børn, som er ofre for menneskehandel.

Kilde: FRA 2014, Børn, der er ofre for menneskehandel: oversigt over værgemålsordninger i EU (endnu ikke udgivet)

For at fungere effektivt skal værgemålsordningen være en integreret del af den nationale børnebeskyttelsesordning, og den skal gennemføres inden for rammerne af lovgivningen om og procedurerne for beskyttelse af børn. Denne tilgang anerkendes i *EU's strategi for bekæmpelse af menneskehandel 2012–2016*, hvor det anføres, at omfattende beskyttelsesordninger, som tager hensyn til barnets tarv og sikrer samarbejde og tværfaglig koordinering, er afgørende for at imødekomme behovene hos forskellige grupper af børn, herunder ofre for menneskehandel.

Det kan være nødvendigt at udpege en forældremyndighedsindehaver i forskellige situationer, f.eks. for uledsagede børn og børn, der er adskilt fra deres forældre, som befinder sig uden for deres hjemland, for børn, der ansøger om asyl, eller for børn, der befinder sig i deres hjemland, men hvis forældres interesser er i strid med barnets tarv.

Nogle EU-medlemsstater har indført én værgemålsordning for alle børn, mens andre har indført forskellige ordninger afhængigt af barnets migrationsstatus. Sådanne forskelle påvirker behandlingen af børn, der er ofre for menneskehandel, da barneofre i EU kan have forskellige migrationsstatusser. Det kan f.eks. dreje sig om:

- børn, der er ofre for menneskehandel og udnyttelse i deres egen EU-medlemsstat
- EU-statsborgere, der er ofre for menneskehandel i en anden EU-medlemsstat
- tredjelandstatsborgere, der har opholdstilladelse, og som er ofre for menneskehandel
- tredjelandstatsborgere med ulovligt ophold, som er ofre for menneskehandel.

I nogle lande er udpegningen af en forældremyndighedsindehaver betinget af en ansøgning om international beskyttelse. Ikke alle børn, der er ofre for menneskehandel, sikres derfor automatisk bistand fra en forældremyndighedsindehaver. Det blev konstateret, at både lovgivning og praksis i forbindelse med udpegning af forældremyndighedsindehavere, varierede fra medlemsstat til medlemsstat i EU. I nogle medlemsstater udpeges en forældremyndighedsindehaver kun sjældent, fordi børn, der er ofre for menneskehandel, ikke genkendes som sådanne, og/eller fordi børneinstitutioner ikke har fokus på dette problem.

Kilde: FRA (2009), Child trafficking in the European Union: Challenges, perspectives and good practices, findes på: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/529-Pub_Child_Trafficking_09_en.pdf

Ofre for menneskehandel findes også blandt personer, der ansøger om international beskyttelse. Børns status kan med tiden skifte fra én kategori til en anden. En integreret tilgang sikrer, at børnene kommer i første række, uanset deres retlige eller opholdsmæssige status. Selv om der er behov for en integreret tilgang til beskyttelse af børn, er der stadig behov for ekspertviden og problemorienterede foranstaltninger, som bør ses i sammenhæng med ordningen som helhed.

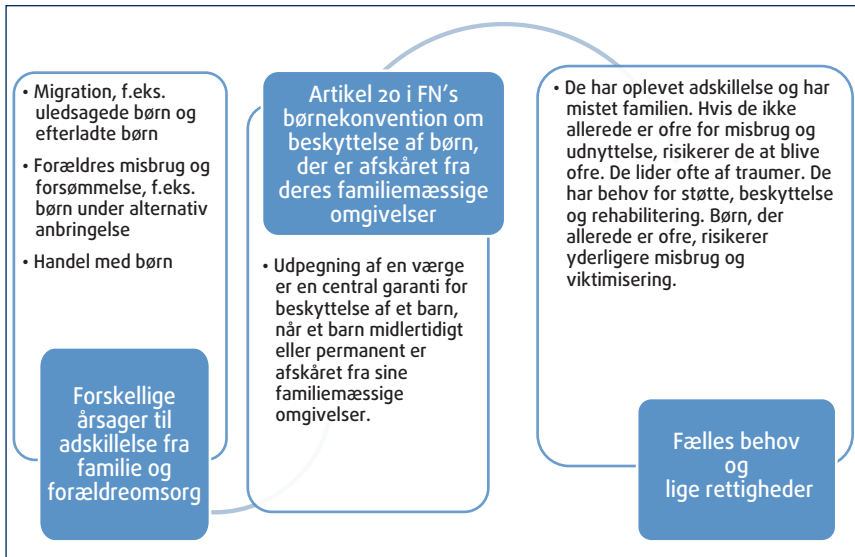
Børn, der er ofre for menneskehandel, er ofte uledsagede, selv om der er tilfælde, hvor barnets forældre eller forældremyndighedsindehaver er involveret i handelen med og udnyttelsen af barnet, eller hvor barnet er handlet sammen med dets forældre. Adskillelse fra forældrene kan være et resultat af udnyttelse af eller handel med barnet, eller det kan være en af de risikofaktorer, der har bidraget til handelen med barnet.

I lyset af behovet for at forebygge handel med børn bør myndighederne være særligt opmærksomme på børn, der af forskellige årsager midlertidigt eller konstant er adskilt fra deres forældre. Dette omfatter navnlig børn, der opholder sig på døgninstitutioner, og uledsagede børn.

Særlige hensyn bør udvises over for handicappede børn, herunder børn med intellektuelle og mentale handicap, der er særligt udsatte for udnyttelse og misbrug. Handicap kan også være resultatet af menneskehandel. Der er betydeligt større sandsynlighed for, at børn, der er ofre for menneskehandel og misbrug, vil udvikle handicap som følge af fysiske og psykiske traumer.

De forskellige omstændigheder, men fælles behov og rettigheder for uledsagede børn og børn, der er adskilt fra deres forældre, fremgår af figur 6.

Figur 6: Fælles behov og lige rettigheder for alle børn, der er adskilt fra deres forældre

Kilde: FRA

Børn i langtidspleje og børn, som er opvokset på institutioner, har yderligere behov. De er ikke kun adskilt fra deres forældre, men kan også have et følelsesmæssigt forhold til menneskehandleren, f.eks. et afhængighedsforhold som følge af børnenes psykosociale behov. Dette kræver en specialtstuvurdering for at sikre, at de får den nødvendige beskyttelse og forsorg. Når sådanne børn vender tilbage til alternativt anbringelse, bør der gennemføres særlige beskyttelsesforanstaltninger for at beskytte dem og andre sårbare børn mod menneskehandlere.

2.3. Forældremyndighedsindehaveres beskæftigelsesstatus: ansatte eller frivillige?

EU's medlemsstater har pligt til at sikre, at en forældremyndighedsindehaver udpeges til at varetage barnets tarv og generelle forsorg og til at sikre den nødvendige retlige repræsentation.

»Uden at fornægte den merværdi, individuelle frivillige skaber, eller den enestående dedikation og indsats, der udvises, er en ordning med professionelle værgemål i den henseende at foretrække frem for en ordning baseret på frivillige. Hvis det ikke er muligt, kan en ordning baseret på frivillige anvendes som den næstbedste løsning eller som backup«.

Kilde: ENGI (European Network for Guardianship Institutions) (2017), Care for unaccompanied minors: Minimum standards, risk factors and recommendations for practitioners, Guardianship in practice, final report, Utrecht, s. 17, findes på: <http://engi.eu/about/documentation/>

For at sikre, at hvert barn har en kvalificeret og kompetent værge, skal **forældremyndighedsindehavere ansættes som sådanne**. Der skal være klare ansvarslinjer over for myndigheden med ansvar for værgemål.

Frivillige kan spille en vigtig rolle som **støtte** for den udpegede forældremyndighedsindehaver og handle under vedkommendes professionelle tilsyn. En forældremyndighedsindehaver-

målsordning bør dog ikke alene baseres på frivillige tjenester, dvs. ansatte eller selvstændige forældremyndighedsindehavere, som ikke har en faglig uddannelse. En ordning, der udelukkende er baseret på frivillige, vil i mange tilfælde mangle den fornødne kontinuitet og holdbarhed. Frivillige forældremyndighedsindehavere har ofte ikke de nødvendige kundskaber og kompetencer. Dette udsætter børnene for yderligere risici, især fordi de ofte lider af traumer og har behov for særlig beskyttelse og behandling. Reglerne for frivillige forældremyndighedsindehaveres ansvarlighed og tilsyn kan være svage eller vanskelige at håndhæve.

Det er derfor afgørende, at frivillige, der udpeges som forældremyndighedsindehavere, underlægges de samme standarder som professionelle forældremyndighedsindehavere. Dette omfatter kvalifikationer, procedurer for sikkerhedsgodkendelse, uddannelse, overvågning og ansvarlighed. Adfærdskodekser og skriftlige retningslinjer for rekruttering, uddannelse, overvågning, evaluering og tilsyn, der er udviklet med henblik på professionelle forældremyndighedsindehavere, bør også anvendes i forbindelse med frivillige forældremyndighedsindehavere.

Tilsyn foretaget af professionelle og løbende støtte bør tilbydes alle frivillige, der deltager i pasningen og beskyttelsen af udsatte børn. Dette er især vigtigt, hvis frivillige er udpeget som forældremyndighedsindehavere eller varetager en forældremyndighedsindehavers opgaver for børn, der er ofre for menneskehandel.

Frivillige, der fungerer som forældremyndighedsindehavere, bør kompenseres for deres udgifter, når de udfører de tildelte opgaver.

2.4. Hvem kan fungere som forældremyndighedsindehaver?

Faglige kvalifikationer

En forældremyndighedsindehaver skal være kvalificeret og i stand til at håndtere de mange forskellige love og procedurer, der omhandler asyl, migration og andre områder, forældremyndighedsindehaveren eventuelt skal forholde sig til. De faglige kvalifikationer, der er nødvendige for at blive forældremyndighedsindehaver, bør være fastlagt ved national lovgivning eller i officielle dokumenter. Myndighederne med ansvar for værgemål bør have skriftlige politikker, der fastsætter klare procedurer, metoder og standarder for rekruttering, uddannelse, overvågning og evaluering af udpegede forældremyndighedsindehavere og for tilsynet med disse forældremyndighedsindehavere.

Myndighederne med ansvar for værgemål bør sikre, at udpegede forældremyndighedsindehavere har de faglige kundskaber og kompetencer, der er nødvendige for effektivt at varetage barnets tarv og udføre deres opgaver.

Den nationale lovgivning fastsætter ikke altid specifikke krav til forældremyndighedsindehavernes faglige eller uddannelsesmæssige kvalifikationer. Dette gælder navnlig for frivillige, der udpeges som forældremyndighedsindehavere. I stedet har den nationale lovgivning typisk fokus på den moral og de personlige egenskaber, som potentielle forældremyndighedsindehavere bør være i besiddelse af.

FRA 2014, Børn, der er ofre for menneskehandel: oversigt over værgemålsordninger i EU (endnu ikke udgivet)

Det betyder, at personer, der udpeges som forældremyndighedsindehavere, skal have:

- ekspertise i og erfaring med beskyttelse af børn og børneforsorg, herunder børns udvikling og børnepsykologi
- en forståelse for kulturelle og kønsspecifikke spørgsmål
- tilstrækkelig viden om de nationale børnebeskyttelsesordninger og om de nationale sundheds- og uddannelsessystemer
- tilstrækkelig viden om den retlige ramme.

Forældremyndighedsindehavere spiller en afgørende rolle, når det handler om at forebygge misbrug og udnyttelse af børn. De bør derfor være bevidste om børnespecifikke risikofaktorer i forbindelse med menneskehandel og vide, hvordan man undgår, at børn forsvinder fra døgninstitutioner. Forældremyndighedsindehavere bør

vide, hvordan de kontakter specialtjenester, herunder den europæiske hotline-tjeneste for forsvundne børn: www.hotline116000.eu/.

Forældremyndighedsindehavere skal have de nødvendige kundskaber til at identificere og genkende barneofre. Personer, der arbejder med barneofre, bør også kende og forstå de specifikke rettigheder og behov, der gælder for børn, som er ofre for menneskehandel, og de bør kunne vurdere børnenes behov og behandle dem på en respektfuld, empatisk, professionel og ikkediskriminerende måde.

I tabel 2 skitseres de krav og kriterier, der fastlægges i forskellige retskilder.

**Tabel 2: Hvem kan handle som forældremyndighedsindehaver?
Politikdokumenter og EU-retten**

Instrument	Ansvarlig	Ingen interessekonflikt	Uafhængig	Kvalificeret	Uddannet
FN-instrumenter og Europarådets instrumenter					
FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 6 (CRC/GC/2005/6)	Punkt 33	Punkt 33	-	Punkt 33 Punkt 95	Punkt 95
FN's retningslinjer for alternativ anbringelse af børn (A/HRC/11/L.13)	Punkt 19 Punkt 101	-	Punkt 103	Punkt 103	Punkt 57 Punkt 103
Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel 2005	-	-	Artikel 29, stk. 1, nr. 3 (generel bestemmelse)	Artikel 29, stk. 1, nr. 3 Artikel 10, stk. 1 (generel bestemmelse)	Artikel 29, stk. 3
EU-instrumenter					
Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU)	-	-	-	-	Betragtning 25 Artikel 18, stk. 3
Direktivet om modtagelsesforhold (2013/33/EU)	-	Artikel 24, stk. 1	-	Artikel 24, stk. 1 Artikel 24, stk. 4	Artikel 24, stk. 4
Direktivet om asylprocedurer (2013/32/EU)	-	Artikel 25, stk. 1, litra a)	-	Artikel 25, stk. 1, litra a)	-
Asylkvalifikationsdirektivet (2011/95/EU)	Artikel 31, stk. 1	-	-	Artikel 31, stk. 6	Artikel 31, stk. 6

Dublinforordningen (forordning (EU) nr. 604/2013)	-	-	-	Artikel 6, stk. 2	
Offerdirektivet (2012/29/EU)	-	-	-	-	Artikel 25 Betragtning 61 (generelle bestemmelser)
Direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn (2011/93/EU)	-	-	-	-	Artikel 23, stk. 3, Betragtning 36 (generelle bestemmelser)

Hensyn til køn og kultur

Så vidt muligt bør børn sikres personlig forsorg og bistand.

Fokus bør navnlig rettes mod kønsrelaterede og kulturelle aspekter. Hvis det er muligt og ønskes, bør der udpeges en forældremyndighedsindehaver af samme køn som barnet, især hvis der er tale om piger, som er ofre for seksuel udnyttelse (se også afsnit 6.5. om kønsspecifikke forhold og sundhedspleje).

Forældremyndighedsindehavere bør have kulturel forståelse, holdninger og kompetencer, der medvirker til at forbedre den tværkulturelle kommunikation og interaktion med børn fra forskellige kulturer. Dette omfatter kendskab til

kulturens betydning for andres tro og adfærd og bevidsthed om egne kulturelle værdier og stereotyper og deres indvirkning på egen adfærd og tro.

Børn, der er ofre for menneskehandel, deler en række fælles erfaringer og omstændigheder, men de har forskellig kultur, køn og alder, ligesom de har haft forskellige oplevelser, inden, mens og efter de blev handlet. Denne individualitet bør anerkendes.

Myndigheden med ansvar for værgemål bør fremme uddannelsesaktiviteter til forældremyndighedsindehavere med fokus på kønsrelaterede og kulturelle aspekter af offerbistand, fremme kulturel og kønsmæssig mangfoldighed og inklusion i rekruttering af personale og frivillige, give adgang til kvalificerede oversættelses- og tolketjenester og anvende kulturelle mediatorer (se også kapitel 7).

UNICEF har udviklet et praktisk redskab, der giver oplysninger om de trin og procedurer, der udgør »god praksis« for beskyttelse af og bistand til børn, som er ofre for menneskehandel. Det omhandler alle aspekter af kønsbestemt og kulturel identitet samt forsorg for og bistand til ofre.

Kilde: UNICEF (2008), Reference guide on protecting the rights of child victims of trafficking in Europe, Genève, findes på: http://www.unicef.org/ceecis/UNICEF_Child_Trafficking_low.pdf

Procedure for sikkerhedsgodkendelse

En forældremyndighedsindehaver bør ikke få tilladelse til at udføre sine opgaver, inden han eller hun har gennemgået en procedure for sikkerhedsgodkendelse. Der bør træffes proaktive beskyttelsesforanstaltninger for at garantere respekten for børns rettigheder og minimere risikoen for misbrug eller udnyttelse af børn eller anden krænkelse af deres rettigheder.

Myndigheden med ansvar for værgemål bør have en skriftlig politik, der sikrer, at forældremyndighedsindehaveres referencer kontrolleres, og at personer, der udpeges som forældremyndighedsindehaver, i det mindste opfylder minimumskravene til uddannelse og erfaring.

Alle potentielle forældremyndighedsindehaveres straffeattest skal undersøges. I henhold til [artikel 10](#) i [direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn](#) (2011/93/EU) er personer, der er dømt for visse overtrædelser, udelukket fra at udøve visse hverv, der indebærer regelmæssig kontakt med børn. Kontrollen af straffeattester er vigtig, især for domme for misbrug og udnyttelse af børn og/eller andre ulovlige aktiviteter, som f.eks. narkorelaterede lovovertrædelser, der kan indikere potentielle risici for et barn. Det er vigtigt, at en sådan kontrol ikke kun udføres, når forældremyndighedsindehavere rekrutteres eller udpeges, men at kontrollen systematisk gentages.

De samme procedurer for sikkerhedsgodkendelse bør anvendes for alle forældremyndighedsindehavere, herunder frivillige forældremyndighedsindehavere.

Interessekonflikter

Agenturer eller enkeltpersoner, hvis interesser kan være i strid med barnets tarv, bør ikke tildeles værgemål. Forældremyndighedsindehavere bør være i en position, hvor de uafhængigt og upartisk kan træffe beslutninger, foretage vurderinger, gennemføre handlinger og afgive erklæringer med udgangspunkt i det berørte barns tarv med henblik på at styrke og sikre barnets velfærd.

Værgemålstjenester og personer, der udpeges som forældremyndighedsindehavere, bør derfor ikke have nogen forbindelse med eller være afhængig af politi- og migrationsmyndigheder eller andre myndigheder med ansvar for formel udpegning af barnet som offer eller for afgørelser vedrørende hjemsendelse, opholdstilladelse eller international beskyttelsesstatus.

Værgemålstjenester og udpegede forældremyndighedsindehavere bør være uafhængige og ikke have økonomiske eller institutionelle forbindelser til institutioner, tjenester eller offentlige myndigheder, der er ansvarlige for barnets indkvartering eller daglige forsorg.

Forældremyndighedsindehavere, der samtidig arbejder for en modtagefacilitet, kan befinde sig i en interessekonflikt i forhold til ledelsen af modtagecentret og barnet. Medarbejdere forventes f.eks. at udføre deres opgaver med udgangspunkt i deres arbejdsgivers interesse (dvs. modtagecentret) og handle efter ledelsens anvisninger. De skal samtidig drage modtagecentret samt dets ledelse og personale til ansvar for den forsorg og beskyttelse, der gives barnet.

En sådan situation skal vurderes på baggrund af det forhold, at vold mod børn meget ofte begås i den institution, hvor barnet opholder sig. Ledelsen og personalet på døgninstitutioner bør derfor ikke udpeges som forældremyndighedsindehavere.

Personalet ved sociale velfærdstjenester, som er ansvarligt for at levere forsorgstjenester til barnet, kan også befinde sig i en interessekonflikt.

Hvis personer, der udpeges som forældremyndighedsindehavere, befinder sig i en interessekonflikt, der kan berøre deres rolle og ansvar som forældremyndighedsindehavere, bør de oplyse de udpegende myndigheder herom. De udpegende myndigheder er ansvarlige for at vurdere den mulige betydning af sådanne interessekonflikter.

2.5. Udpeging af pårørende som forældremyndighedsindehavere i forbindelse med handel med børn

Hvis barnet er adskilt fra dets forældre, eller forældrene er udelukket fra at udøve deres forældrerettigheder og -forpligtelser af hensyn til barnets tarv, kan andre nærtstående pårørende eller medlemmer af den udvidede familie, når det er muligt, udpeges som forældremyndighedsindehavere, medmindre der er tegn på, at dette ikke er i barnets tarv, f.eks. i tilfælde af en interessekonflikt. Hvis medlemmer af den udvidede familie udpeges som forældremyndighedsindehavere efter en risikovurdering, bør børnebeskyttelsesordningen sikre regelmæssig overvågning og fornyet undersøgelse af barnets situation. I sådanne tilfælde bør myndigheden med ansvar for værgemål træffe supplerende foranstaltninger, f.eks. udpege en rådgiver for barnet eller en familieværge eller sagsbehandler, som kan støtte familien og holde øje med barnets situation.

For især børn, der er ofre for menneskehandel, skal de kompetente myndigheder omhyggeligt undersøge egnetheden af de ledsagende familiemedlemmer i modtagerlandet eller af barnets pårørende i hjemlandet med henblik på at forhindre, at barnet udnyttes eller viktimiseres yderligere eller igen udsættes for menneskehandel ved hjemsendelse.

Hvis familiemedlemmer kan og vil varetage barnets daglige forsorg, men ikke tilstrækkeligt kan varetage barnets tarv i alle henseender og faser for barnet, bør der udpeges en forældremyndighedsindehaver til at dække disse kløfter. Dette gælder navnlig for børn, der er blevet handlet, og som har brug for professionel rådgivning og støtte i forbindelse med ofte flere eller langtrukne retssager.

2.6. Repræsentanter og/eller retlige repræsentanter

Retlig repræsentation er en af de centrale funktioner, der skal varetages under et værgemål, sammen med varetagelse af barnets tarv og sikring af dets velfærd (se også figur 1). EU-retten og den nationale lovgivning prioriterer denne funktion, men det skal sikres, at dette fokus på retlig repræsentation ikke bevirker, at de to andre funktioner tilsidesættes.

EU-retten omhandler udpegning af en repræsentant for uledsagede børn, der ansøger om international beskyttelse, i [direktivet om asylprocedurer \(artikel 25\)](#). Den sikrer også barnets rettigheder under efterforskning og straffesager, når indehaverne af forældremyndigheden i henhold til national ret ikke kan repræsentere barnet på grund af en interessekonflikt mellem dem og barneofret ([artikel 15, stk. 1, i direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel \(2011/36/EU\)](#), [artikel 20 i direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn \(2011/93/EU\)](#) og [artikel 24 i offerdirektivet \(2012/29/EU\)](#)).

I EU-retten defineres udtrykket »repræsentant« eller »retlig repræsentant« som »en person eller en organisation, der er udpeget af de kompetente organer til at bistå og repræsentere en uledsaget mindreårig i de procedurer, der er omhandlet i dette direktiv, med henblik på at varetage barnets tarv og udøve retlig handleevne for den mindreårige, hvor det er nødvendigt« ([artikel 2, litra j\), i direktivet om modtagelsesforhold \(2013/33/EU\)](#)).

Udpegningen af repræsentanter har således alene til formål at sikre repræsentation af barnet i en bestemt sag og kan derfor ikke betragtes som ligestillet med udpegningen af en forældremyndighedsindehaver. Den retlige repræsentants mandat dækker ikke alle aspekter af et barns liv og udvikling.

En forældremyndighedsindehaver bør derfor udpeges i alle tilfælde, hvor et barn er adskilt fra sine forældre, uanset om en retlig repræsentant er udpeget. En sådan tilgang er i overensstemmelse med ånden i FN's børnekonvention og artikel 24 i EU's charter om grundlæggende rettigheder.

Når en retlig repræsentant er udpeget, inden der er tildelt en forældremyndighedsindehaver, bør den retlige repræsentant fortsætte sit arbejde (hvis der f.eks. stadig er behov for vedkommendes ekspertise) i tæt samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og barnet.

Den retlige repræsentant skal regelmæssigt orientere forældremyndighedsindehaveren og barnet om den verserende sag, herunder mulige beslutninger, der skal træffes, og give feedback om resultatet af vedkommendes arbejde.

2.7. Juridisk rådgivning og retshjælp

Ud over retlig repræsentation har et barn ret til gratis retshjælp, hvis det er i involveret i specifikke forvaltningsretlige, strafferetlige eller civilretlige sager.

Retten til retshjælp imødekommes ved udpegning af en advokat eller en anden retlig aktør, som yder retshjælp, taler på barnets vegne og retligt repræsenterer barnet i skriftlige erklæringer og personligt over for administrative og retlige myndigheder i straffe- eller asylsager eller andre retssager som omhandlet i den nationale lovgivning.

Artikel 15, stk. 2, i direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) sammenholdt med betragtning 19 giver børn, der er ofre for menneskehandel, adgang til gratis juridisk rådgivning og bistand, herunder med henblik på at rejse erstatningskrav, medmindre de har tilstrækkelige økonomiske midler. Lignende bestemmelser findes i offerdirektivet (2012/29/EU) (**artikel 13**) og direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn (2011/93/EU) (**artikel 20**).

Hvis et barn er involveret i en forvaltningsretlig, strafferetlig eller civilretlig sag, bør forældremyndighedsindehaveren og/eller en anden repræsentant - hvis en forældremyndighedsindehaver endnu ikke er udpeget - sikre, at barnet har adgang til

Det Europæiske Råd for Flygtninge og Personer i Eksil (ECRE) har udviklet et værktøj vedrørende effektiv retshjælp til uledsagede børn. Værktøjet har til formål at støtte medlemsstaterne i deres indsats for at forbedre retshjælpssystemerne og hjælpe de juridiske rådgivere med at yde effektiv juridisk bistand. Værktøjet er udviklet inden for rammerne af projektet »Right to Justice: Quality Legal Assistance for Unaccompanied Children«, som samfinansieres af EU.

Værktøjet og andre projektmateriale findes på:
<http://ecre.org/component/content/article/63-projects/325-right-to-justice.html>

gratis retshjælp, og at de kompetente nationale myndigheder udpeger en kvalificeret juridisk rådgiver i overensstemmelse med den nationale lovgivning.

Hvis en sådan udpegning ikke foretages *ex officio* af den pågældende nationale myndighed, bør forældremyndighedsindehaveren eller en anden repræsentant iværksætte udpegningsproceduren ved at fremsende en anmodning til den kompetente myndighed.

Rollen som advokat eller anden retlig aktør, der yder juridisk bistand og retshjælp til barnet, adskiller sig fra det mandat og den faktiske rolle, der er tildelt barnets »repræsentant« eller »retlige repræsentant« som defineret i EU-retten (se [kapitel 1](#) og tekstboksen med [nøglettermer](#)).

Denne sondring mellem roller skal altid tages foretages, også selv om personer, der udpeges som »repræsentanter« eller »retlige repræsentanter«, er retlige aktører eller advokater, som det er tilfældet i mange EU-medlemsstater.

Adgangen til retshjælp og juridisk bistand ydet af en kvalificeret retlig aktør er en yderligere garanti for beskyttelsen og varetagelsen af barnets tarv.

3. Forvaltning af forældremyndighedsindehavere

Dette kapitel omhandler den ordning, der bør indføres for at forvalte og administrere forældremyndighedsindehavere. Det omhandler den støtte- og tilsynsfunktion, der skal varetages af den enhed, som har ansvaret for forvaltningen af forældremyndighedsindehavere, og det netværkssamarbejde, der bør etableres med andre enheder. Retningslinjerne i dette afsnit er også relevante for ordninger for retlig repræsentation af børn.

3.1. Myndigheden med ansvar for værgemål

En uafhængig myndighed med ansvar for værgemål bør udpeges i den nationale lovgivning. En sådan myndighed bør være en integreret del af den nationale børnebeskyttelsesordning. Hvis der etableres mere end én myndighed med ansvar for værgemål for at imødekomme forskellige behov (f.eks. en separat myndighed for tredjelandsstatsborgere), bør de alle være integrerede dele af ordningen. Myndigheden bør også være en del af den nationale henvisningsmekanisme for børn, der er ofre for menneskehandel. Myndigheden med ansvar for værgemål bør være uafhængig af eksempelvis statslige myndigheder, der træffer afgørelse om barnets opholdsstatus,

tvangsfjernelse af barnet fra forældrene eller alternativ anbringelse af barnet (se også afsnit 2.4. om interessekonflikter). Den bør være ansvarlig og kunne drages til ansvar for udpegede forældremyndighedsindehaveres handlinger. Det mandat, der tildeles myndigheden med ansvar for værgemål, og dens funktioner bør defineres klart i den nationale lovgivning.

EU's medlemsstater bør tildele tilstrækkelige menneskelige og økonomiske ressourcer til myndigheden med ansvar for værgemål og sikre bæredygtig finansiering. Tilstrækkelige midler bør øremærkes til dækning af udgifter vedrørende effektiv overvågning af og tilsyn med forældremyndighedsindehavere og til de nødvendige uddannelsesaktiviteter, også hvis de leveres af andre myndigheder.

3.2. Udvikling af retningslinjer for forældremyndighedsindehavere

Myndigheden med ansvar for værgemål har bl.a. til opgave at udvikle standarder og rådgive personer, der er udpeget som forældremyndighedsindehavere. Der bør navnlig udarbejdes praktiske retningslinjer og operative standardprocedurer for følgende tre aktiviteter:

- vurdere hvert barns individuelle behov og beskyttelsesmæssige risici
- vurdere forældrenes evne til at udøve forældreansvar
- fastsætte, hvad der bedst tjener barnets tarv, når de kompetente myndigheder udpeger en varig løsning.

»Stater skal indføre formelle processer med strenge processuelle garantier, der har til formål at vurdere og fastsætte, hvad der bedst tjener barnets tarv i afgørelser vedrørende barnet, herunder systemer for evaluering af resultaterne. Stater skal udvikle gennemsigtige og objektive processer for alle afgørelser, der træffes af lovgivere, dommere eller administrative myndigheder, herunder navnlig på områder, der direkte berører barnet eller børn«.

FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 14 (2013), punkt 87, 29. maj 2013, CRC/C/GC/14

Retningslinjerne bør klart definere, hvilke personer der er ansvarlige for at fortage sådanne vurderinger, hvilke faktorer der skal tages i betragtning, og hvordan disse faktorer skal vægtes, og de skal definere tidspunkterne for og varigheden af vurderingerne samt de forskellige involverede fagpersoners rolle. De bør omfatte barnets ret til at blive hørt og til at få dets synspunkter tillagt den fornødne vægt.

For at sikre overensstemmelse med de fastsatte kvalitetsstandarder bør myndigheder med ansvar for værgemål også overveje at udvikle en adfærdskodeks for forældremyndighedsindehavere og retlige repræsentanter. Kodeksen bør klart definere de etiske standarder, som forældremyndighedsindehavere og retlige repræsentanter

skal overholde i deres arbejde. Adfærdskodeksen for forældremyndighedsindehavere bør omfatte klare regler for deres tavshedspligt.

Myndighederne med ansvar for værgemål bør forpligtes til at sikre, at der er indført effektive mekanismer til at informere barnet og andre voksne, som er ansvarlige for eller involveret i dets forsorg, f.eks. socialarbejdere og personale på opholdssteder, om omfanget af værgemålspligterne.

Børnevenlig information

For at sikre barnets ret til at blive hørt (**artikel 12, FN's børnekonvention**) bør myndigheden med ansvar for værgemål sikre, at børn modtager og forstår hensigtsmæssige oplysninger vedrørende omfanget af værgemålsordninger og andre tilgængelige tjenester, der kan yde bistand og støtte. Børn bør også på passende måde informeres om deres rettigheder og muligheder for at indgive klage, hvis de føler, at deres forældremyndighedsindehavere misbruger eller underminerer deres rettigheder.

»Mangebørnhavdeikkefuldtkendskabtilenforældremyndighedsindehaversansvar eller vidste ikke engang, om de havde en forældremyndighedsindehaver, eller hvem det var. Selv nogle voksne respondenter – ikke forældremyndighedsindehaverne selv – var ikke sikre på forældremyndighedsindehaverens rolle – f.eks. om den indebar retlig bistand eller også velfærdsbistand«.

Kilde: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, komparativ rapport, findes på: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAc-comparative-report_EN.pdf

Myndigheder med ansvar for værgemål bør derfor overveje at udvikle børnevenligt informationsmateriale på sprog, som børnene kan forstå, og udstikke retningslinjer for udbredelsen af disse materialer.

Information til børn bør gives på forskellige måder, herunder mundtligt, via sociale medier eller på anden hensigtsmæssig måde (se også [kapitel 7](#)).

Information, der gives til børn, bør omfatte:

- forældremyndighedsindehaverens funktioner, rettigheder og pligter
- fortrolighed af kommunikation og grænser herfor og mulighederne for at få kontakt med forældremyndighedsindehaveren
- retlige repræsentanters funktioner, rettigheder og pligter

- de individuelle klagemuligheder, et barn kan benytte til at indberette krænkelser af sine rettigheder
- barnets rettigheder under hensyntagen til den specifikke situation for hvert enkelt barn med hensyn til opholdsstatus, behov for international beskyttelse, behov for offerstøtte osv.
- tilgængelige bistands- og beskyttelsesforanstaltninger og eksisterende hjælpe-tjenester afhængigt af barnets særlige situation, herunder hjælpelinjer
- forskellige strafferetlige, forvaltningsretlige og civilretlige sager, som barnet kan være involveret i, herunder mulighed for at få erstatning.

3.3. Koordinering og samarbejde med andre agenturer og myndigheder

Forældremyndighedsindehaveren skal sikre barnets velfærd og den forsyrg, det har brug for. Forældremyndighedsindehaveren må dog ikke dublere andre aktørers arbejde. Forældremyndighedsindehaverens opgave er at koordinere, men ikke overtage socialarbejders, velfærdsmyndigheders eller børneforsorgspersonalets funktioner i forbindelse med beskyttelse af et barn. Forældremyndighedsindehaveren bør fungere som barnets referenceperson og optræde som bindeled mellem barnet og specialagenturer, enkeltpersoner og hjælpetjenester.

Forældremyndighedsindehaveren bør koordinere de forskellige hjælpetjenester og sikre, at nettet af tjenester til støtte for barnet fungerer tilfredsstillende. EU's medlemsstater bør etablere effektive koordineringsmekanismer og fremme samarbejdet mellem myndigheden med ansvar for værgemål og andre myndigheder, der er i berøring med børn, som er ofre for menneskehandel. Denne tilgang er omhandlet i [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel](#) (2011/36/EU) og uddybes yderligere i EU-strategien, hvor det anføres, at en »tværfaglig og sammenhængende politik til bekæmpelse af menneskehandel kræver inddragelse af en bredere vifte af aktører end tidligere i fastlæggelsen af politikken«, f.eks. migrations- og politimyndigheder, civilsamfundet og konsulære medarbejdere og ansatte i diplomatiet samt hjælpetjenester for børn og ofre.

Formelle protokoller og aftaler mellem myndigheden med ansvar for værgemål og andre berørte enheder kan understøtte dette samarbejde. De præciserer også, hvem der er ansvarlig for en bestemt opgave, og skaber et bedre overblik, som vil styrke ansvarligheden.

Sådanne samarbejdsordninger kan f.eks. omfatte:

- klare bestemmelser om roller og ansvar, der er tildelt alle aktører, som er involveret i beskyttelsen af et barn
- klare retningslinjer for, hvornår en forældremyndighedsindehaver bør kontaktes og/eller underrettes, med angivelse af kontaktoplysninger for myndigheden med ansvar for værgemål og andre enheder, der normalt er involveret i arbejdet med ofre
- anvisninger i, hvordan barnet informeres
- retningslinjer for, hvilke oplysninger om barnet der må eller ikke må viderebringes
- koordineringsmekanismer, der er etableret for jævnlige at afklare spørgsmål og udveksle synspunkter.

Tværnationalt samarbejde

Børn udsættes for menneskehandel inden for deres eget land eller på tværs af grænser. Hvis børn handles på tværs af grænser, er det tværnationale samarbejde vigtigt for at kunne retsforfølge menneskehandlere og for at beskytte ofrene. Med hensyn til betydningen af samarbejdet inden for EU og med tredjelande, se [afsnit 4 i indledningen](#). Et sådant samarbejde er f.eks. nødvendigt for at fremskaffe oplysninger, som kan fastlægge, hvad der bedst tjener barnets tarv, når en varig løsning skal findes og gennemføres (se også [kapitel 9](#)).

Myndigheden med ansvar for værgemål bør fremme det tværnationale samarbejde med relevante myndigheder, både inden for EU og med tredjelande, når det er nødvendigt af hensyn til barnets tarv. Et sådant samarbejde bør ikke være begrænset til bestemte kategorier af børn.

Myndigheder med ansvar for værgemål bør indgå i rammen for det eksisterende tværnationale samarbejde, f.eks. i forhold til politi og retsvæsen.

Myndigheder med ansvar for værgemål bør på grundlag af eksisterende nationale ramme- og samarbejdsaftaler fremme det tværnationale samarbejde for at sikre effektiv beskyttelse og garantere barnets rettigheder.

3.4. Sagsbehandling

Myndigheden med ansvar for værgemål bør sikre, at forældremyndighedsindehavere er i stand til **effektivt** at varetage **sagsbehandlingen** for alle børn, de er tildelt. De bør ofte have kontakt med hvert barn og bruge tilstrækkelig tid med barnet, så det får den nødvendige støtte.

Lovende praksis

Find forældremyndighedsindehavere via søgemaskine

Finland har en database over forældremyndighedsindehavere, der kan udpeges, når et barn har brug for beskyttelse. Søgemaskinen »Find-a-Guardian« (find en forældremyndighedsindehaver) giver hurtigt og nemt adgang til forældremyndighedsindehavere i forskellige regioner af landet. Den brugervenlige tjeneste hjælper de sociale tjenester og de ansvarlige for registret med at finde værger, som kan beskytte børn, inden for deres region. Personer, der har deltaget i kurser for værger, eller som allerede arbejder som værger, kan tilmelde sig registret. Databasen opdateres løbende, så der bør udføres en ny søgning, hver gang der er behov for en forældremyndighedsindehaver.

Søgemaskinen for forældremyndighedsindehavere blev udviklet under et finsk projekt vedrørende værgemål og beskyttelse af børn (»Guardianship in Child Protection«) i perioden 2005-2009, som var koordineret af den finske gren af Red Barnet. Udvalgte lokale og regionale myndigheder deltog som partnere.

Kilder: <https://www.thl.fi/fi/julkaisut/sahkoiset-kasikirjat/sosiaaliporitti>; Marjomaa, P. a Laakso, M. (2010). Lastensuojelun edunvalvonta – lapsen oikeus osallisuuteen häntä koskevassa päätöksenteossa: Käsikirja lastensuojelun edunvalvonnasta, Helsinki, Pelastakaa lapset ry, s. 27-29

Når en myndighed med ansvar for værgemål træffer en afgørelse om tildeling af sager, skal den ikke kun tage hensyn til antallet, men også typen af sager og det omfang af støtte, der er behov for. Ved at fastlægge, hvor mange sager der højst må tildeles en enkelt værge, kan det sikres, at forældremyndighedsindehaveres arbejdsbyrde altid er rimelig, og at de kan varetage deres opgaver på en effektiv måde, uden at det påvirker børnenes rettigheder. På den måde kan de nationale myndigheder tage højde for de internationale og nationale standarder, der er udviklet for sagsbehandling inden for andre fagområder, f.eks. socialarbejde.

Af hensyn til kvaliteten bør det maksimale antal sager, der må tildeles hver værge, overvåges, og det antal kontakter, en forældremyndighedsindehaver som minimum skal have med et barn, skal være fastsat på enten uge- eller månedsbasis. Der skal dog være tilstrækkelig fleksibilitet til, at der kan tages højde for det enkelte barns behov, som afgør, hvor ofte forældremyndighedsindehaveren skal have kontakt med barnet.

Muligheden for at få adgang til forældremyndighedsindehaveren bør også være reguleret. Den ansvarlige myndighed bør sikre, at forældremyndighedsindehaveren er i nærheden, og undgå, at et barn tildeles en forældremyndighedsindehaver, der befinder sig langt væk fra barnets opholdssted. Den bør også sikre, at barnet nemt kan komme i kontakt med forældremyndighedsindehaveren, især i nødsituationer,

og udlevere kontaktoplysningerne for forældremyndighedsindehaveren til barnet. Forældremyndighedsindehavere bør også være tilgængelige uden for kontortid. Myndigheden bør desuden oplyse barnet, hvordan det skal forholde sig i nødsituationer.

Myndigheden med ansvar for værgemål bør **føre fortegnelser** over alle børn, som er henvist til den. Den bør have en individuel sagsakt for hvert barn, den er ansvarlig for. Myndigheden med ansvar for værgemål bør sikre fortroligheden af disse fortegnelser i overensstemmelse med de gældende EU-bestemmelser og nationale bestemmelser om beskyttelse af privatlivets fred og personoplysninger. Eksempler på oplysninger, der kan indgå i den individuelle sagsakt for et barn, omfatter:

- datoen for barnets henvisning til myndigheden for værgemål
- datoen for udpegningen af forældremyndighedsindehaveren, forældremyndighedsindehaverens navn og kontaktoplysninger samt ændringer af værgemålsordningen og årsagen til disse ændringer
- barnets opholdsstatus, opholdssted osv.
- barnets identitet og personoplysninger, herunder kopi af barnets identitetsdokumenter
- alle ændringer i barnets værgemålsordning, indkvartering og/eller opholdsstatus
- datoen for og resultaterne af behovsvurderingen for barnet, hvem den er udført af, og hvilke aktører der har deltaget
- den individuelle forsorgsplan for barnet, herunder eventuelle opdateringer
- relevante lægelige oplysninger om barnet
- barnets uddannelse, herunder rapporter om barnets standpunkt i skolen
- detaljer og relevant dokumentation vedrørende strafferetlige, forvaltningsretlige og civile retlige sager, herunder oplysninger om den retlige repræsentation af barnet
- afgørelser, handlinger, vurderinger og erklæringer, som forældremyndighedsindehaveren har truffet eller fremsat på barnets vegne
- retsmøder, møder og andre kontakter mellem barnet og andre myndigheder og tjenester (f.eks. migrationsmyndigheder og hjælpetjenester for ofre)
- interaktion mellem forældremyndighedsindehaveren og barnet, herunder dato og sted for møder
- eventuelle betydelige begivenheder, der kan påvirke barnet
- hvornår og hvorfor sagen blev afsluttet.

Hvis et barn forsvinder, bør sagsakten indeholde oplysninger om de forhold omkring barnets forsvinden, man har kendskab til. Foranstaltninger, som forældremyndighedsindehavere og myndigheden med ansvar for værgemål har truffet for at finde barnet, herunder politianmeldelse, bør også registreres i sagsakten. Sagsakten bør være komplet og ajourført og bør følge barnet gennem hele værgemålsperioden.

3.5. Uddannelse

Forældremyndighedsindehavere skal have de kundskaber og kompetencer, der er nødvendige, for at de kan varetage deres opgaver. Dette omfatter først og fremmest ekspertise i beskyttelse af børn med henblik på at sikre, at barnets tarv varetages.

Ud over ekspertise i beskyttelse af børn bør forældremyndighedsindehavere også have kompetence til at arbejde direkte med børn. De skal have en forståelse for de særlige behov, som børn, der er ofre for misbrug og udnyttelse, har, og for kulturelle forhold vedrørende de børn, de er ansvarlige for. Børn, der er ofre for menneskehandel, befinder sig i en særligt sårbar position, som det anerkendes i [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel](#) (2011/36/EU).

Forældremyndighedsindehavere har pligt til ikke at forårsage yderligere overlast for barnet og sikre, at det beskyttes mod yderligere misbrug og/eller gentagen viktimisering. Manglende faglige kundskaber og kompetencer kan føre til utilsigtede fejl, som kan have alvorlige konsekvenser for barnets velfærd.

Veluddannede forældremyndighedsindehavere kan løse deres opgaver effektivt og rettidigt. Uddannelsesprogrammer sikrer forældremyndighedsindehavere de nødvendige kompetencer og styrker deres engagement i arbejdet. Myndigheder med ansvar for værgemål bør sikre, at der tilbydes forskellige uddannelsesinitiativer med det formål at opbygge kompetencer og tilpasse kundskaberne til nyeste praksis og metodeværktøjer. Dette bør fremmes gennem partnerskaber med universiteter, uddannelsesinstitutioner og andre relevante enheder, der beskæftiger sig med beskyttelse af børn, og som kan hjælpe med at tilbyde uddannelse og udvikle uddannelsesmaterialer.

FN's Komité for Barnets Rettigheder har understreget, at forældremyndighedsindehavere bør have »den nødvendige ekspertise inden for børneforsorg til at sikre varetagelse af barnets tarv og tilstrækkelig hensyntagen til barnets retlige, sociale, helbredsmæssige, psykiske, materielle og uddannelsesmæssige behov, bl.a. ved at forældremyndighedsindehavere optræder som bindeled mellem barnet og de agenturer/personer, der giver barnet den forsorg, det har brug for«.

Kilde: FN's Komité for Barnets Rettigheder (2005), generel bemærkning nr. 6, Behandling af uledsagede mindreårige og børn, der er adskilt fra deres familie uden for hjemlandet, 1. september 2005, CRC/GC/2005/6, findes på: <http://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>

Krav om uddannelse

Forældremyndighedsindehavere bør derfor modtage passende uddannelse og professionel støtte.

Kun enkelte medlemsstater tilbyder systematiske introduktionskurser for værger, som ikke altid er obligatoriske.

FRA 2014, Børn, der er ofre for menneskehandel: oversigt over værgemålsordninger i EU (endnu ikke udgivet)

Myndigheder med ansvar for værgemål bør sikre, at værger gennemfører et **introduktionskursus**, når de er blevet udpeget, og inden de udfører opgaver som forældremyndighedsindehavere. Der bør også etableres en ordning for jævnlig **genopfriskning** af dette kursus. Forældremyndighedsindehavere bør have pligt til at deltage i et mindsteantal årlige uddannelsesstimer afhængigt af det specifikke behov. Der skal udvikles kursusmoduler for forældremyndighedsindehavere for at sikre effektiv og harmoniseret uddannelse af forældremyndighedsindehavere og for at fastsætte og fremme kvalitetsstandarder.

Den indledende og fortsatte uddannelse af forældremyndighedsindehavere bør være et lovkrav. Myndigheden med ansvar for værgemål bør sikre, at udpegede forældremyndighedsindehavere modtager tilstrækkelig introduktionsuddannelse og løbende uddannelse i overensstemmelse med EU-bestemmelserne, så de kan varetage deres opgaver effektivt.

Certificering

De ansvarlige stater og myndigheder med ansvar for værgemål bør ikke undervurdere den overlast, børn kan lide, hvis de tildeles en ukvalificeret værge. Kvaliteten af værgemålstjenester og beskyttelsen af børn kan forbedres ved at certificere forældremyndighedsindehavere. En certificeringsproces fastsætter, hvilke kernekompetencer en forældremyndighedsindehaver skal besidde. Det omfatter kvalifikations- og uddannelseskra, fastsætter standarder for adfærd og fastsætter konsekvenser for manglende opfyldelse af disse standarder.

Generelle kurser

Uddannelsesprogrammer for forældremyndighedsindehavere bør som minimum dække generelle spørgsmål vedrørende beskyttelse af børn, som f.eks.:

- principper og bestemmelser i FN's børnekonvention
- hensigtsmæssige samtale- og rådgivningsteknikker
- børneudvikling og -psykologi
- lovgivningsrammen (relevant EU-lovgivning og national lovgivning)
- køns- og kulturspecifikke forhold, herunder kulturforståelse og tværkulturel kommunikation.

Generelt er uddannelsen af forældremyndighedsindehavere ikke tilrettelagt på en systematisk eller konsistent måde. Kun enkelte medlemsstater kræver, at forældremyndighedsindehavere deltager i uddannelsesaktiviteter.

FRA 2014, Børn, der er ofre for menneskehandel: oversigt over værgemålsordninger i EU (endnu ikke udgivet)

Generelle kurser for forældremyndighedsindehavere bør desuden omhandle risikofaktorer og forebyggelsesstrategier vedrørende børns forsvinden, oplysninger om tilgængelige specialtjenester, kendskab til risikofaktorer vedrørende handel med børn samt detektionsstrategier og indikatorer til brug for identifikation af barneofre.

Specialuddannelse

Ud over generel uddannelse bør forældremyndighedsindehavere have ekspertise og/eller modtage uddannelse, der specifikt er skræddersyet til de behov og rettigheder, der gør sig gældende for særlige grupper børn, som f.eks. uledsagede børn, barneofre for seksuelt misbrug eller børn, der er ofre for menneskehandel.

Behovet for specialuddannelse og løbende videreuddannelse af alle medarbejdere og offentlige ansatte, der kommer i berøring med ofre og deres forældremyndighedsindehavere, er omhandlet i [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel \(2011/36/EU\)](#), [artikel 18](#), stk. 1 og 3, der bestemmer, at medlemsstaterne »fremmer **regelmæssig uddannelse** af offentligt ansatte, som det er sandsynligt vil komme i kontakt med ofre eller mulige ofre for menneskehandel, herunder politibetjente, med henblik på at sætte dem i stand til at genkende og håndtere ofre og potentielle ofre for menneskehandel«.

[Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel \(2011/36/EU\)](#) bestemmer i artikel 14, at medlemsstaterne skal træffe foranstaltninger »for at sikre, at de særlige foranstaltninger til at bistå og støtte børn, der har været ofre for menneskehandel, i deres fysiske og psykosociale rehabilitering på kort og lang sigt

iværksættes efter en konkret vurdering af de særlige forhold, der gør sig gældende for det enkelte barneoffer, og under hensyntagen til barnets ønsker, behov og problemer, for at finde en varig løsning for barnet«. Forældremyndighedsindehavere og alle andre offentligt ansatte, der med sandsynlighed vil komme i berøring med børn, som er ofre for menneskehandel, og er involveret i de behovs- og risikovurderinger, der fastsætter børnenes behov for beskyttelse og støtte (se afsnit 3.5.), bør modtage specifik undervisning i, hvordan de foretager sådanne vurderinger. Uddannelsen bør i vid udstrækning baseres på operationelle standardprocedurer for konkret behovsvurdering, risikovurdering, vurdering af forældreevne og fastsættelse af barnets tarv samt andre vejledninger, der er udarbejdet for forældremyndighedsindehavere.

»Personer, der er tildelt opgaver som forældremyndighedsindehavere, og enhver anden person, der er ansvarlig for at varetage et barns tarv, bør have den fornødne uddannelse og støtte til at udføre deres funktioner på en hensigtsmæssig måde«.

Kilde: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, komparativ rapport, findes på: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

EU's medlemsstater bør arbejde tæt sammen med civilsamfundsorganisationer om forsknings- og uddannelsesprogrammer og om uddannelse samt i forbindelse med overvågning og evaluering af virkningen af foranstaltninger til bekæmpelse af menneskehandel (**direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel, betragtning 6**). Når medlemsstaterne og myndighederne med ansvar for værgemål udvikler og gennemfører generel uddannelse eller specialuddannelse i bestemte børns rettigheder og behov (f.eks. uledsagede børn eller børn, der er ofre for menneskehandel), skal de samarbejde med NGO'er og andre offentlige eller private enheder, der beskæftiger sig med dette område eller har udviklet specialtjenester til børn generelt og til særlige grupper. EU's medlemsstater bør overveje at samarbejde med NGO'er om at udvikle kursusmoduler og tilbyde uddannelsesaktiviteter.

Der er store forskelle mellem EU's medlemsstater med hensyn til de specialkurser eller avancerede kurser, de tilbyder forældremyndighedsindehavere, med fokus på de behov, som bestemte grupper af børn har, herunder børn, der er ofre for menneskehandel, og uledsagede børn. De fleste medlemsstater tilbyder ikke en sådan uddannelse, og de medlemsstater, der gør det, gør det ikke særligt systematisk.

FRA 2014, Børn, der er ofre for menneskehandel: oversigt over værgemålsordninger i EU (endnu ikke udgivet)

For at yde optimal støtte til børn, der er ofre for menneskehandel, bør de forældremyndighedsindehavere, de er tildelt, videreuddannes og have tilstrækkeligt kendskab til:

- kulturen og de særlige forhold i barnets hjemland, herunder hvordan de bruger oplysningerne i de COI-databaser (databaser med oplysninger om hjemland), der er udviklet med henblik på behandling af asylansøgninger, f.eks. UNHCR's www.refworld.org, www.ecoi.net udviklet af Østrigs Røde Kors og EASO's COI-portal;
- særlige problemer (f.eks. narkotikaafhængighed) og psykologiske behov blandt børn, der er ofre for menneskehandel;
- mulige særlige lægelige behov (f.eks. børn, der er udsat for seksuelt overførte sygdomme, eller gravide ofre);
- børnespecifikke årsager til og risikofaktorer i forbindelse med menneskehandel og forskellige typer af og sektorer for udnyttelse af barneofre, f.eks. sexindustrien, tiggeri eller småkriminalitet;
- beskyttelsesbehovene blandt børn, der er ofre for menneskehandel, herunder særligt udsatte ofre, f.eks. børn, der misbruges eller udnyttes seksuelt, eller børn, hvor forældrene eller andre pårørende har medvirket til deres handel;
- kønsspecifikke forhold vedrørende barneofre (risikofaktorer samt typer af og sektorer for udnyttelse som følge af barnets køn) og deres behov for beskyttelse;
- forhold vedrørende barneofres migrationsstatus og deres rettigheder (betænkningstid, ret til opholdstilladelse, behov for international beskyttelse osv.);
- forskningsbaseret information, der afspejler den aktuelle situation.

Uddannelsesaktiviteter i samarbejde med andre relevante myndigheder

Forældremyndighedsindehavere bør også inddrages i **fælles uddannelsesaktiviteter**, der er målrettet mod en bredere vifte af offentligt ansatte og fagpersoner, der kommer i kontakt med barneofre og børn, der risikerer at blive ofre for menneskehandel. Sådanne fælles eller tværfaglige uddannelsesaktiviteter kan fremme en fælles forståelse af begreber og forhold vedrørende børn, der er ofre for menneskehandel, og derved fremme og styrke samarbejdet mellem de relevante aktører.

Uddannelsesaktiviteter kan f.eks. omfatte studieture eller udveksling af god praksis mellem myndighederne med ansvar for værgemål i andre EU-medlemsstater. Sådanne uddannelsesaktiviteter vil også medvirke til at styrke det tværnationale samarbejde.

Lovende praksis

Støtte til og tilsyn med forældremyndighedsindehavere

Det belgiske Røde Kors i Flandern har udviklet et projekt for coaching af nyudpegede og uerfarne forældremyndighedsindehavere. Under dette projekt mødes forældremyndighedsindehavere regelmæssigt for at drøfte forskellige problemstillinger i forbindelse med værgemål og dele gode råd, viden og erfaringer. Mellem møderne kan de stille spørgsmål pr. e-mail eller drøfte specifikke sager to og to. Coachen vejleder dem, giver dem de nødvendige oplysninger og bistår dem i deres kommunikation og samarbejde med myndighederne.

Projektet har primært til formål at bistå enkeltpersoner, frivillige og freelancersatte forældremyndighedsindehavere, der ikke modtager systematisk støtte eller er underlagt systematisk tilsyn, og give dem et struktureret forum for kommunikation og samarbejde. Det hjælper dem i sidste ende med bedre at håndtere deres daglige opgaver og ansvar.

Det belgiske Røde Kors i Flandern har arbejdet på projektet sammen med justitsministeriets afdeling for værgemål siden 2011.

Kilde: Det belgiske Røde Kors i Flandern (2012), Annual Report 2012, findes på: <http://jaarverslag.rodekruis.be/content/jvs10/2012/Annualreport2012.pdf>

3.6. Støtte til forældremyndighedsindehavere

Myndighederne med ansvar for værgemål bør give forældremyndighedsindehavere direkte adgang til støttetjenester eller lette deres adgang til sådanne tjenester, når de leveres af andre aktører.

Som god praksis bør forældremyndighedsindehavere have adgang til et tværfagligt team af fagpersoner, der kan hjælpe dem med ekspertise, gode råd og bistand i forbindelse med deres opgaver som værge.

Det er afgørende, at forældremyndighedsindehavere har adgang til juridisk bistand og rådgivning hos advokater og/eller andre retlige aktører med speciale i dette område, så de er tilstrækkeligt informeret om de juridiske forhold vedrørende forvaltnings- og strafferetlige sager, som barnet kan være involveret i (f.eks. ansøgning om international beskyttelse eller midlertidig opholdstilladelse, straffesag mod menneskehandleren eller erstatningskrav).

Professionelle tolke bør stilles til rådighed, hvis det er nødvendigt for at lette den almindelige kommunikation mellem barnet og forældremyndighedsindehaveren eller en anden repræsentant.

Forældremyndighedsindehavere bør underlægges systematisk tilsyn af en fagperson og modtage psykosocial støtte for at forhindre udbrændthed og sikre kvaliteten af deres arbejde. Tilsynet kan hjælpe forældremyndighedsindehavere med at få den viden og opbygge de kompetencer, de skal bruge for at udføre deres arbejde mere effektivt.

Forældremyndighedsindehavere kan kun fungere inden for grænserne af de børnebeskyttelsesordninger og den normative ramme, de arbejder inden for. Forældremyndighedsindehavere bør være bevidste om grænserne for deres kompetence, herunder fra et følelsesmæssigt perspektiv.

Arbejdsvilkår, herunder aflønning og antal sager pr. forældremyndighedsindehaver (se også afsnit 3.4.), bør også være af en sådan karakter, at de maksimerer forældremyndighedsindehavernes motivation, jobtilfredshed og kontinuitet og dermed deres tilbøjelighed til at udfylde deres roller så hensigtsmæssigt og så effektivt som muligt.

»Udøvelsen af funktioner som forældremyndighedsindehaver eller anden repræsentant bør overvåges gennem regelmæssige og uafhængige vurderinger, der foretages af f.eks. de retlige myndigheder«.

Kilde: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, komparativ rapport, findes på: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

3.7. Kontrol- og tilsynsordninger

Myndigheder med ansvar for værgemål bør definere forældremyndighedsindehavernes indberetningsforpligtelser og kriterier for overvågning. De bør også fastsætte de foranstaltninger, der skal træffes, hvis én ikke opfylder sine forpligtelser. Dette omfatter fastsættelse af disciplinære foranstaltninger og omstændighederne for deres anvendelse.

Kontrol- og tilsynsordninger gennemføres parallelt, men tjener et andet formål. De er nødvendige for at overvåge kvaliteten af værgemålstjenester. De hjælper indirekte med at sikre, at barnet tarv er det primære hensyn i hele beslutningsprocessen. De opfylder også en vigtig forebyggende funktion, idet de reducerer risikoen for misbrug og krænkelse af barnets rettigheder.

Lovende praksis

Fremme af barnets effektive deltagelse

Barnets effektive deltagelse er en vigtig kvalitetsgaranti for en forældremyndighedsindehavermålsordning. I Nederlandene arbejder NIDOS for at fremme og lette børns deltagelse i overvågningen og evalueringen af værgemålstjenester.

Børn får mulighed for at udtrykke deres mening på forskellige måder.

- De taler om deres erfaringer og siger deres mening på møder og i undersøgelser om deres velfærd, som gennemføres årligt af myndigheden med ansvar for værgemål.
- Når en forældremyndighedsindehavermålsperiode er afsluttet, udfylder de et evalueringsskema om forældremyndighedsindehaverens indsats og gennemførelsen af deres individuelle plan.
- De kan indgive klage over deres værge, hvis deres rettigheder krænkes, eller de føler, at deres behov ikke opfyldes. Værgemålsinstitutioner skal i henhold til loven fastsætte en uafhængig klageprocedure. En klagekommission består af mindst tre uafhængige personer, der ikke er ansat af selve organisationen.

For at sikre, at børnene modtager de nødvendige oplysninger, og fremme børnenes deltagelse har myndigheden med ansvar for værgemål udarbejdet en introduktionsbrochure, der indeholder alle relevante oplysninger om værgemål, herunder om klageproceduren. Oplysningerne gives på børnenes modersmål.

Kilder: Nederlændenes lov om børneomsorg (Wet op de jeugdzorg), artikel 68; Nidos (2012), årsrapport 2011 (Jaarverslag 2011), Utrecht, Nidos; videnscentret om social innovation (Kenniscentrum sociale innovatie) (2013), mindreårige asylansøgere og deres forældremyndighedsindehavere (Minderjarige asielzoekers en hun voogd), findes på: www.innovatievemaatschappelijkdienstverlening.nl/Content.aspx?PGID=4a912568-1d54-4bba-a9a4-70892bf40340

I medfør af deres betydning bør kontrol- og tilsynsordninger udtrykkeligt være forankret i den nationale lovgivning. Evaluering og overvågning bør ikke begrænses til spørgsmål vedrørende økonomi og sagsbehandling, men bør være omfattende og meningsfuld og omfatte spørgsmål vedrørende kvaliteten af tjenester og det niveau af beskyttelse, børnene sikres. Overvågning bør ikke kun være en intern aktivitet – f.eks. indberetningspligt – men bør også omfatte regelmæssige uafhængige evalueringer udført af eksterne aktører.

Barnets deltagelse

Effektive overvågningssystemer kræver, at barnets ret til at blive hørt respekteres. Barnets ret til at blive hørt bør respekteres fuldt ud, og der bør altid tages hensyn til barnets synspunkter og meninger i overensstemmelse med dets alder, modenhed og udvikling, som det kræves i **artikel 12 i FN's børnekonvention**.

Børn skal derfor informeres om ordninger for værgemål og retlig repræsentation samt deres ret til at blive hørt og til at få deres synspunkter tillagt den fornødne vægt. Disse oplysninger skal være udførlige og skal formidles på en børnevenlig måde.

Børn bør opmuntres og sættes i stand til at deltage i og bidrage til overvågningen af værgemålsordninger.

Individuelle klagemuligheder

Børn skal have adgang til individuelle klagemuligheder. Børn bør på en børnevenlig måde og på et sprog, de forstår, oplyses om enkeltpersoner eller organisationer, som de fortroligt og trygt kan indgive klage over deres forældremyndighedsindehavere til, herunder telefonhjælpelinjer. Der bør være indført pålidelige procedurer, som kan sikre, at børn, der har benyttet en klage- og indberetningsprocedure, ikke udsættes for gengældelse.

I de fleste medlemsstater er der ikke fastsat en særskilt ordning for eller bestemmelser om indgivelse af klager over forældremyndighedsindehavere. Hvis de findes, er de specifikke klagemuligheder ikke tilstrækkeligt udviklet og er ofte ikke tilgængelige for børn.

FRA 2014, Børn, der er ofre for menneskehandel: oversigt over værgemålsordninger i EU (endnu ikke udgivet)

Som følge af det stigende antal børn, der forsvinder fra døgninstitutioner, bør kontrol- og tilsynsordninger også overvåge, hvor mange børn, herunder uledsagede børn og børn, der er eller antages at være ofre for menneskehandel, som forsvinder. Dybdgående evaluering og kvalitetsvurdering af procedurerne for udpegning af forældremyndighedsindehavere bør mere effektivt omhandle problemet med forsvundne børn, da en effektiv værgemålsordning kan bidrage til at løse problemet med børn, der forsvinder eller risikerer at forsvinde.

Regelmæssig gennemgang af værgemål

Afgørelser vedrørende udpegning af forældremyndighedsindehavere er baseret på en konkret behovsvurdering for hvert barn (se også afsnit 4.1.). Myndigheden med ansvar for værgemål bør regelmæssigt eller mindst én gang om året gennemgå hvert værgemål. Gennemgangen af værgemål skal dokumenteres. Barnets synspunkter skal tages i betragtning i en sådan vurdering.

4. Tildeling af en forældremyndighedsindehaver til et barn

»Ingen børn bør på noget tidspunkt være uden støtte og beskyttelse fra en forældremyndighedsindehaver eller en anden godkendt ansvarlig voksen eller kompetent offentlig organisation«.

Kilde: FN's Generalforsamling (2010), resolution 64/142, Retningslinjer for alternativt anbringelse af børn, 24. februar 2010, A/RES/64/142, punkt 19

Dette kapitel indeholder retningslinjer for proceduren for udpegning af en forældremyndighedsindehaver for børn. Det understreger betydningen af rettidig udpegning. Det omhandler desuden varigheden af værgemål og den støtte, der ydes, når børn bliver 18 år gamle.

4.1. Hvornår bør en forældremyndighedsindehaver udpeges?

Omgående udpegning af en forældremyndighedsindehaver er en vigtig garanti for barnets rettigheder og velfærd som helhed, som beskytter uledsagede børn og forhindrer handel med børn og andre former for misbrug og udnyttelse af børn.

En forældremyndighedsindehaver skal udpeges, så snart et barn er identificeret af myndighederne som et muligt offer for menneskehandel, når det er nødvendigt for at varetage barnets tarv og sikre dets velfærd ([direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel](#) (2011/36/EU), [artikel 14, stk. 2](#)). Det skal derfor ved national lov fastsættes, at en forældremyndighedsindehaver skal udpeges så hurtigt som muligt. I praksis har nogle uledsagede børn allerede en forældremyndighedsindehaver i medfør af deres status som uledsaget, inden de identificeres som et offer for menneskehandel.

Lovende praksis

Omgående udpegning af forældremyndighedsindehavere

Under det nederlandske NIDOS-program skal den første kontakt mellem NIDOS og det uledsagede barn finde sted den dag, hvor han eller hun ankommer til ansøgningscentret. Fra det øjeblik optræder NIDOS som forældremyndighedsindehaver og anmoder domstolen om at udpege den til at fungere som forældremyndighedsindehaver, indtil domstolen udpeger en specifik forældremyndighedsindehaver for barnet. For at fremme hurtig udpegning af en forældremyndighedsindehaver har NIDOS undertegnet et aftalememorandum med migrationstjenesten for at sikre, at NIDOS straks kontaktes, når tjenesten opdager et uledsaget barn.

Et særligt team af NIDOS-forældremyndighedsindehavere arbejder i Ter Apel-ansøgningscentret i Amsterdams Schiphol Airport. Når barnet er blevet tilbageholdt af udlændingepolitiet, udspørges det af NIDOS-forældremyndighedsindehavere, som forsøger at afgøre, om barnet er offer for menneskehandel. Hvis det er tilfældet, overføres barnet til en sikret modtagerinstitution for handlede børn.

Kilder: Nederlandene, bekendtgørelse om børneforsorgsloven (Uitvoeringsbesluit Wet op de Jeugdzorg), artikel 44, Kromhout, M. H. C. og Liefgaard, A. (2010), Mellem kontrol og vejledning: En evaluering af pilotprojektet »Protected Reception UMAS at Risk« (Tussen beheersing en begeleiding. Een evaluatie van de pilot »beschermde opvang risico-AMV's«), Haag, Det Videnskabelige Forsknings- og Dokumentationscenter (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, WODC).

Omgående udpegning af forældremyndighedsindehavere for børn, der antages at være ofre for menneskehandel, eller uledsagede børn, der risikerer udnyttelse eller misbrug, er i overensstemmelse med **Haagerkonventionen fra 1996** om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn, som de fleste EU-medlemsstater har tiltrådt. Ved konventionens artikel 5 fastsættes en generel regel om, at myndighederne i den stat, hvor barnet har sit *sædvanlige opholdssted*, har kompetence til at udpege en forældremyndighedsindehaver. For flygtningebørn og børn, hvis sædvanlige opholdssted ikke kan fastslås, ligger denne kompetence hos den stat, hvor barnet i øjeblikket befinder sig (**artikel 6** og **artikel 13** i Bruxelles II-forordningen om ændring af forordning (EF) nr. 2201/2003). Selv om en stat ikke har kompetence, kan den dog træffe omgående og foreløbige foranstaltninger (**artikel 11 og 12** i **Haagerkonventionen fra 1996**). **Artikel 20** i Bruxelles II-forordningen (om ændring af forordning (EF) nr. 2201/2003) omhandler også en mulighed for at træffe foreløbige, herunder forebyggende, foranstaltninger i presserende sager vedrørende personer eller ejendom, der befinder sig i staten. EU's medlemsstater kan benytte disse bestemmelser som grundlag for at udpege

I den praktiske håndbog om anvendelsen af Haagerkonventionen fra 1996 foreslås det, at myndighederne, når de skal afgøre, om en konkret situation er »presserende«, f.eks. kunne overveje, om barnet risikerer at blive udsat for uoprettelig overlast, eller om det kan få følger for barnets beskyttelse eller tarv, hvis der ikke træffes foranstaltninger for at beskytte vedkommende.

Kilde: Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law (maj 2011), revideret udkast til praktisk håndbog om anvendelsen af konventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældresvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn, kapitel 6.2.

en forældremyndighedsindehaver, hvis det sædvanlige opholdssted endnu ikke er fastslået, når myndigheder træffer foranstaltninger, der kan kompromittere beskyttelsen af et uledsaget barn.

De kompetente myndigheder bør fastsætte en tidsfrist for udpegning af en forældremyndighedsindehaver fra det tidspunkt, et uledsaget barn opdages.

4.2. Hvad er den bedste procedure for tildeling af en forældremyndighedsindehaver til et barn?

Proceduren for tildeling af en forældremyndighedsindehaver bør grundlæggende være den samme for alle børn, selv om der findes forskellige værgemålsordninger for EU-borgere og tredjelandstatsborgere. Hvis forældremyndighedsindehavere tildeles på regionalt eller lokalt plan, bør de samme garantier gælde uanset sted. Det betyder f.eks., at den tid, der kræves for at tildele en forældremyndighedsindehaver, ikke bør variere væsentligt mellem regioner eller steder.

I betragtning af, hvor ofte børn forsvinder fra forsøgssteder, bør der ydes en ekstra indsats for at forhindre, at børn forsvinder, inden der er udpeget en forældremyndighedsindehaver, og/eller inden en forældremyndighedsindehaver første gang har mødt barnet.

Med hensyn til proceduren for udpegning af en forældremyndighedsindehaver bør der skelnes mellem to forskellige situationer.

- Barnet er uledsaget eller adskilt fra sine forældre. I sådanne tilfælde kan tildelingen af en forældremyndighedsindehaver straks iværksættes.
- Der er en interessekonflikt mellem indehaverne af forældremyndigheden og barneofret, som betyder, at de ikke kan varetage barnets tarv og/eller repræsentere barnet. I det tilfælde bør en midlertidig forældremyndighedsindehaver eller en retlig repræsentant tildeles, hvis det vurderes nødvendigt af den myndighed, der i henhold til den nationale lovgivning er ansvarlig for at gennemføre en forældrevurdering og risikovurdering for at afgøre, om et barn skal fjernes fra dets forældre af hensyn til barnets tarv.

Et barn, der befinder sig hos dets forældre eller primære omsorgsperson, har i princippet ikke brug for en forældremyndighedsindehaver. Forældrene varetager barnets tarv. Der kan dog være situationer, hvor forældrene, der har medvirket til handelen med deres eget barn, befinder sig i en interessekonflikt i forhold til barnet eller af anden grund ikke kan varetage barnets tarv ([direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel](#), [artikel 14, stk. 2](#)). Hvis myndigheder på grundlag af en indledende risikovurdering af de specifikke omstændigheder har grund til at antage, at forældrene eller den primære omsorgsperson kan være involveret i handelen med barnet, skal de omhyggeligt undersøge deres egnethed til at varetage barnets tarv.

Adskillelse fra forældrene kan være en alvorlig krænkelse af et barns rettigheder og kan have langvarige psykologiske og sociale følger. I henhold til [artikel 9 i FN's børnekonvention](#) må børn ikke adskilles fra deres forældre mod deres vilje, undtagen når en sådan adskillelse er nødvendig af hensyn til barnets tarv, f.eks. ved forældres misbrug eller vanrøgt af barnet. [Artikel 8 i EMK](#), som fortolket i Menneskerettighedsdomstolens retspraksis, peger i samme retning. En sådan adskillelse må kun beordres af kompetente retlige myndigheder i overensstemmelse med gældende lov og procedurer og skal kunne påklages. De proceduremæssige og materielle betingelser, der er fastsat ved national lov, finder anvendelse, uanset barnets nationalitet.

Hvis børn er ofre for menneskehandel, kan voksne, der ledsager barnet, være en del af det netværk af menneskehandlere, der udnytter barnet, og ikke barnets forældre eller primære omsorgspersoner. Hvis der er tvivl om de ledsagende voksnes identitet, og der ikke foreligger hensigtsmæssig dokumentation, bør de ansvarlige myndigheder nøje undersøge og granske deres forhold til barnet. Myndighederne bør udvikle standardprocedurer for kontrol af forældreskab og familieforbindinger. Sådanne vurderinger bør foretages af kvalificerede fagpersoner.

Følgende kernegarantier bør finde anvendelse, når behovet for at udpege en forældremyndighedsindehaver fastsættes, i overensstemmelse med den fastsatte rapporterings- og henvisningsprocedure efter opdagelse af et barn, som har behov for beskyttelse. En individuel behovsvurdering af barnets familiemæssige situation bør gennemføres hurtigst muligt på baggrund af disse hensyn (se også [kapitel 5](#)).

- Forældrenes evne til at varetage barnets tarv og repræsentere det bør vurderes, når den kompetente myndighed har rimelig grund til at antage, at forældrene har medvirket i udnyttelsen af eller handelen med barnet, og når barnets velfærd er i fare.
- Vurderingen bør foretages af egnede og kvalificerede fagpersoner på vegne af den ansvarlige myndighed.

- Vurderingen bør udføres af et tværfagligt team af fagpersoner og ikke af en enkelt fagperson.
- Barnet bør informeres om procedurerne og høres gennem hele processen i overensstemmelse med dets alder, modenhed og udvikling.
- Alle faser af proceduren skal dokumenteres.
- Alle procedurer bør være i overensstemmelse med gældende lov, og forældre bør, så vidt det er relevant, informeres om proceduren og deres ret til en retlig repræsentant.

Udpegningstidspunkt

Når det er konstateret, at en forældremyndighedsindehaver bør udpeges, bør en forældremyndighedsindehaver tildeles barnet så hurtigt som muligt og inden for den tidsfrist, der er fastsat ved lov (tabel 3). Afgørelsen om udpegning bør kunne påklages.

Når en forældremyndighedsindehaver udpeges, bør barnet have mulighed for at blive hørt, og dets synspunkter bør tillægges den fornødne vægt.

Tabel 3: Internationale og europæiske bestemmelser om tidsfrist for udpegning af en forældremyndighedsindehaver

Instrument	Informatio	Terminologi	Udpegning bør ske så hurtigt som muligt efter identifikation af barnet
FN-instrumenter og Europarådets instrumenter			
FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 6 (CRC/GC/2005/6)		Værge/retlig repræsentant	Punkt 33 »hurtigst muligt«, »omgående« (punkt 21, punkt 24)
FN's retningslinjer for alternativ anbringelse af børn A/HRC/11/L.13		Værge/ Anerkendt ansvarlig voksen	Punkt 18
Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel 2005		Værge	Artikel 10, stk. 4
Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU)		Værge og/eller repræsentant	Artikel 14

EU-instrumenter		
Direktivet om modtagelsesforhold (2013/33/EU)	Repræsentant	Artikel 24, stk. 1
Direktivet om asylprocedurer (2013/32/EU)	Repræsentant	Artikel 25, stk. 1, litra a)
Asylkvalifikationsdirektivet (2011/95/EU)	Værge/ repræsentant	Artikel 31, stk. 1 (snarest muligt efter tildeling af international beskyttelse)
Dublinforordningen (forordning (EU) nr. 604/2013)	Repræsentant	Artikel 6, stk. 2
Offerdirektivet (2012/29/EU)	Værge Særlig repræsentant	–
Direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn (2011/93/EU)	Særlig repræsentant	–

Lovende praksis

Udvikling af hotline for beskyttelse af bør

Den tjekkiske myndighed for social og retlig beskyttelse af børn, som også er Tjekkiet's myndighed med ansvar for værgemål, har etableret en telefonhotline, så den kan nås uden for kontortid.

I sager, der involverer børn, som er ofre for menneskehandel, skal der være en forældremyndighedsindehaver eller repræsentant for myndighederne til stede, når politiet afhører et barn. Myndighedens medarbejdere varetager i sådanne sager automatisk forældremyndighedsindehaverens opgaver, indtil en dommer officielt udpeger en forældremyndighedsindehaver.

Kilde: Tjekkiet, indenrigsministeriet (Ministerstvo vnitra České republiky) (2011), Handel med børn: anbefalinger vedrørende de offentlige myndigheders metoder (Obchodování s dětmi – doporučení pro postup orgánů veřejné správy), Prag, Odbor bezpečnostní politiky, findes på: www.mvcr.cz/clanek/boj-proti-obchodovani-s-detmi.asp

Hvis en permanent forældremyndighedsindehaver af praktiske årsager ikke hurtigt kan tildeles et barn, bør man udpege en person, der midlertidigt kan varetage forældremyndighedsindehaverens opgaver.

Dette kunne f.eks. være tilfældet, hvis et uledsaget barns alder – og dermed behov for en forældremyndighedsindehaver – er tvivlsom, og myndighederne skal foretage en aldersvurdering. I direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) fastsættes det udtrykkeligt, at der bør gælde en formodning om, at

vedkommende er et barn, når der er uvished med hensyn til alderen på en person, der har været offer for menneskehandel, og at det straks skal modtage bistand, støtte og beskyttelse (betragtning 22). I en sådan situation bør en forældremyndighedsindehaver eller midlertidig forældremyndighedsindehaver udpeges (se også afsnit 10.1. vedrørende aldersvurdering).

I princippet bør der ikke træffes nogen beslutning, der vedrører barnet, inden en forældremyndighedsindehaver er udpeget, medmindre der er tale om presserende foranstaltninger, som har til formål at garantere barnets sikkerhed og opfylde dets grundlæggende behov. Der bør navnlig indføres beskyttelsesforanstaltninger for at undgå, at et barn forsvinder, inden en forældremyndighedsindehaver er udpeget, og i perioden mellem forældremyndighedsindehaverens udpegning og den første faktiske personlige kontakt mellem forældremyndighedsindehaveren og barnet.

Myndighederne bør give forældremyndighedsindehavere tilstrækkelig tid til at møde og forberede barnet, inden procedurer iværksættes, og afgørelser træffes. Tidsfristerne bør fastsættes i officielle retningslinjer.

Ansvar for at sikre, at sådanne midlertidige foranstaltninger træffes, påhviler den myndighed, der har identificeret barnet, eller som er tildelt denne opgave i henhold til den nationale lovgivning.

Overførslen af ansvaret for barnet fra den myndighed, der har identificeret barnet som offer, f.eks. politiet, til myndigheden med ansvar for værgemål bør dokumenteres.

Information til barnet

Myndigheden med ansvar for værgemål bør give barnet alle relevante oplysninger om forældremyndighedsindehaveren på et sprog og en måde, som barnet forstår, i overensstemmelse med barnets alder, modenhed og udvikling.

Kønsmæssige og kulturelle forhold bør også tages i betragtning, når barnet informeres. Der bør tages hensyn til de særlige forhold og behov, der gør sig gældende i forbindelse med handicappede børn, herunder børn med intellektuelle og mentale handicap.

Barnet bør oplyses om, hvad der vil ske med barnet, når en forældremyndighedsindehaver er udpeget, forældremyndighedsindehaverens rolle og funktion samt barnets rettigheder og forpligtelser.

For at lette dette bør myndigheden med ansvar for værgemål udvikle børnevenlige materialer, som andre myndigheder og enheder også kan anvende.

Myndigheden med ansvar for værgemål bør efter udpegning af forældremyndighedsindehaveren være ansvarlig for at give barnet alle relevante oplysninger om værgemålsordninger, og den bør navnlig oplyse barnet om, hvornår, hvor og hvordan barnet kan indgive klage over forældremyndighedsindehaveren i tilfælde af misbrug, forsømmelighed eller krænkelse af hans eller hendes rettigheder. Sådanne oplysninger bør gives mundtligt og/eller skriftligt på en børnevenlig måde og på et sprog, som barnet forstår (se også afsnit 3.2.).

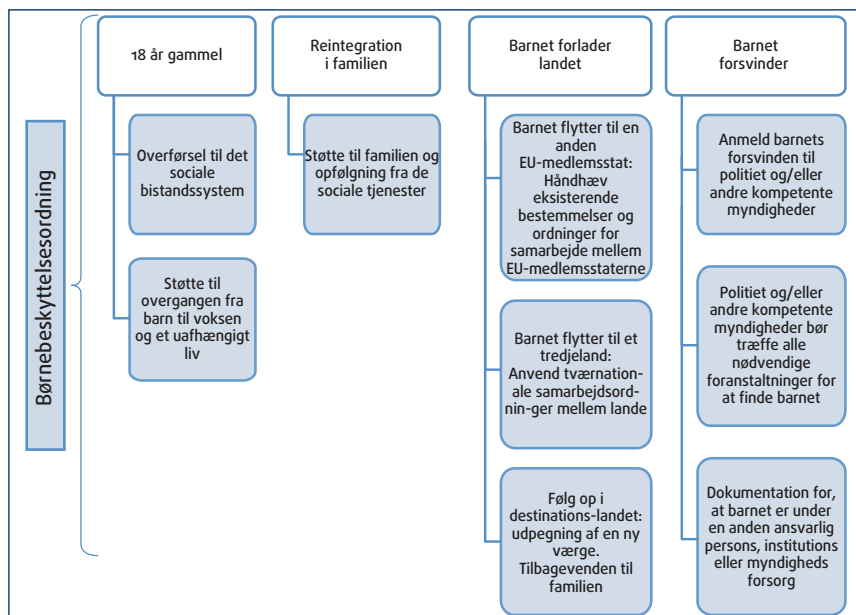
4.3. Hvornår ophører værgemål?

En forældremyndighedsindehavermålsordning varer som minimum, indtil der er fundet og gennemført en varig løsning, som tager hensyn til barnets tarv, eller indtil barnet bliver myndigt (se figur 7). I processen med at identificere en varig løsning bør mulighederne for sammenføring af barnet med forældrene og reintegration i familien undersøges, når det er i barnets tarv.

Hvis barnet ønsker at flytte til en anden EU-medlemsstat, men ikke sammenføres med sin familie, bør værgemålsfunktionen udøves i den medlemsstat, barnet flytter til.

Dette kan fremmes ved at etablere ordninger for samarbejde mellem myndigheder med ansvar for værgemål i forskellige EU-medlemsstater. Dette skal afspejles i de nationale eller tværnationale henvisningsmekanismer, der er omhandlet i *EU's strategi for bekæmpelse af menneskehandel*. Forældremyndighedsindehaveren bør koordinere alle tiltag vedrørende familiesammenføring, herunder vurdering af familien, også hvis barnets familie har bopæl i et andet land.

Figur 7: Hvornår ophører værgemål?

Kilde: FRA, 2014

Hvis barnet forsvinder, skal forældremyndighedsindehaveren straks melde dette til de ansvarlige myndigheder og forblive i kontakt med tjenester vedrørende forsvundne børn, herunder hjælpetjenesten »116 000 hotlines« for forsvundne børn, hvis det er relevant (se også afsnit 6.1.). Hvis et barn under værgemål forsvinder, forbliver forældremyndighedsindehaveren ansvarlig for barnet, indtil der foreligger bevis for, at barnet er under en anden ansvarlig persons, institutions eller myndigheds ansvar. Der kræves altid en domstolsafgørelse for at bringe værgemålsforholdet til ophør.

Forældremyndighedsindehavere bør have ret til kompensation for den tid, de bruger på at melde, at et barn er forsvundet, til politiet og/eller andre relevante myndigheder i overensstemmelse med den nationale lovgivning, og for den tid, de bruger på at kontrollere, at myndighederne gør alt, hvad de kan, for at finde barnet. Denne ret til kompensation gælder, indtil barnet er fundet, eller indtil værgemålet formelt ophører.

Klageprocedurer, standarder og garantier, som sikrer barnets tarv, bør være de samme som dem, der finder anvendelse for børnebeskyttelsesordninger for alle børn, der er under alternativ anbringelse.

Især for uledsagede børn, der er underlagt migrationslovgivningen, kan bestemmelserne om forsorg og de retlige rettigheder, muligheder og perspektiver ændre sig betydeligt, når de fylder 18. Det er meget vigtigt, at et barn er tilstrækkeligt forberedt på overgangen fra barn til voksen og modtager den nødvendige støtte i den forbindelse (se også figur 13).

Selv om et værgemål ophører, når et barn bliver myndigt, bør EU's medlemsstater – som følge af disse unge menneskers sårbarhed – overveje at tilbyde dem støtte og bistand, når de er fyldt 18, med henblik på at lette barnets overgang til voksenlivet.

Hvis værgemålstjenester og omsorgsordninger er tilgængelige for børn, der er statsborgere i en medlemsstat, og som er over 18, bør disse også være tilgængelige for børn fra andre lande og navnlig ofre for menneskehandel. For børn, der er ofre for menneskehandel, er tillid det centrale element i rehabiliteringsprocessen og i indsatsen for at finde en varig løsning. Det kan i visse tilfælde kræve mere langvarig inddragelse af en forældremyndighedsindehaver.

Når ofre for menneskehandel er fyldt 18, bør de, så længe de befinder sig i værtsmedlemsstaten, fortsat have adgang til passende støttetjenester for ofre i overensstemmelse med **offerdirektivet** (2012/29/EU). Det betyder, at den enkelte bør have adgang til rehabilitering, psykologisk og lægelig behandling, om nødvendigt, retlig repræsentation og gratis retshjælp under retssager i hele deres forløb. Sådanne tjenester bør ydes under de samme omstændigheder og i samme omfang som til ofre for kriminalitet, som er statsborgere i den berørte medlemsstat.

Behovet for at sikre en mere gennemsigtig og informeret overgang til voksenlivet påpeges i en forskningsundersøgelse af de europæiske landes praksis for håndtering af de udfordringer, som uledsagede og adskilte børn, der ansøger om asyl, og flygtningebørn oplever, når de fylder 18.

Kilde: UNHCR og Europarådet (2014), Unaccompanied and separated asylum-seeking and refugee children turning eighteen: What to celebrate?, findes på: www.refworld.org/DOCID/53281A864.HTML

Europarådets Parlamentariske Forsamling (PACE) anbefaler, at medlemsstaterne etablerer en overgangskategori for personer i alderen 18–25, i betragtning af den særlige situation for uledsagede unge migranter, der bliver myndige, og af hensyn til barnets tarv. I denne periode bør de unge migranter fortsat modtage støtte til at føre en selvstændig tilværelse, hvor de er garanteret adgang til velfærdsbistand og bolig, til uddannelse og sundhedstjenester og til oplysninger om den relevante administrative procedure.

Kilde: Europarådets Parlamentariske Forsamling, Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons (Report | Doc. 13505 | 23. april 2014), Migrant children: What rights at 18?, findes på: <http://website-pace.net/documents/19863/168397/20140313-MigrantRights18-EN.pdf/ea190a6e-1794-4d30-b153-8c18dc95669f>
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20589&lang=e>

Hvis børn er adskilt fra deres forældre på grund af misbrug eller forsømmelse, skal forældrenes evne og vilje til at varetage barnets tarv vurderes regelmæssigt. Når der fremkommer ny dokumentation, som viser, at tilbagevenden til familien vil være i barnets tarv, bør forældremyndighedsindehaveren sammen med den kompetente myndighed med ansvar for beskyttelse af børn støtte og overvåge denne tilbagevenden. Klageprocedurer, standarder og garantier, som sikrer barnets tarv, bør være de samme som dem, der finder anvendelse for børnebeskyttelsesordninger for alle børn, der er under alternativ anbringelse.

4.4. Hvornår bør en ny forældremyndighedsindehaver udpeges?

For at sikre kontinuiteten og bygge videre på den tillid, der er etableret mellem barnet og forældremyndighedsindehaveren, bør en forældremyndighedsindehaver normalt ikke udskiftes, når han eller hun er tildelt et barn, medmindre det ikke kan undgås som følge af sagens omstændigheder.

I artikel 24, stk. 1, i [direktivet om modtagelsesforhold](#) (2013/33/EU) bestemmes følgende: »For at sikre den mindreåriges trivsel og sociale udvikling [...] må den person, der fungerer som repræsentant, kun udskiftes, hvis det er nødvendigt«. Det bestemmes videre, at de »relevante myndigheder skal regelmæssigt foretage en vurdering, herunder med hensyn til om der er tilstrækkelige midler til at repræsentere den uledsagede mindreårig«.

Midlertidige forældremyndighedsindehavere, der er udpeget som et led i de foreløbige foranstaltninger til beskyttelse af et barn, bør så vidt muligt også udpeges som »permanente« forældremyndighedsindehavere.

For at give barnet den nødvendige stabilitet i hans eller hendes udvikling må det ikke unødigt eller rutinemæssigt flyttes til en anden del af landet, medmindre en flytning er påkrævet af hensyn til barnets sikkerhed eller tarv.

Hvis barnet har klaget over forældremyndighedsindehaverens opførsel, bør det også overvejes at udskifte forældremyndighedsindehaveren. En udskiftning bør dog udtrykkeligt være fastsat ved lov og foretages straks, hvis forældremyndighedsindehaveren er under undersøgelse for alvorlige krænkelser af børns rettigheder, f.eks. misbrug eller upassende adfærd.

Myndigheden med ansvar for værgemål bør endvidere regelmæssigt og mindst én gang om året vurdere hver enkelt sag. Ved enhver sådan vurdering skal barnets

synspunkter tages i betragtning. Myndigheden med ansvar for værgemål bør udforme retningslinjer og kriterier for sådanne regelmæssige vurderinger. Gennemgangen af værgemål skal dokumenteres. Når det er relevant, bør familiens situation også vurderes med henblik på at forene barnet med dets forældre (se afsnit 4.2.).

Del II – Forældremyndighedsindehaverens opgaver

Som beskrevet i [afsnit 1 i indledningen](#) er forældremyndighedsindehaveren ansvarlig for at varetage barnets tarv, sikre dets forsorg og repræsentere barnet retligt for at supplere dets begrænsede retsevne. I de næste fem kapitler beskrives disse centrale opgaver i yderligere detaljer. De omfatter også tværgående opgaver, som f.eks. at drage myndigheder til ansvar for afgørelser, som berører barnet, og gribe ind, hvis barnets velfærd er truet (figur 8).

De fleste EU-medlemsstater har ikke fastsat en præcis definition af en forældremyndighedsindehavers opgaver.

FRA 2014, Børn, der er ofre for menneskehandel: oversigt over værgemålsordninger i EU (endnu ikke udgivet)

Forældremyndighedsindehaverens rettigheder og pligter bør være fastsat ved national lovgivning eller nationale politikdokumenter og bør om nødvendigt være forklaret yderligere i officielle retningslinjer. I tabel 4 vises de internationale og europæiske retskilder, der beskriver forældremyndighedsindehaveres eller retlige repræsentanters roller.

Table 4: Forældremyndighedsindehaverens opgaver som afspejlet i europæiske og internationale retskilder

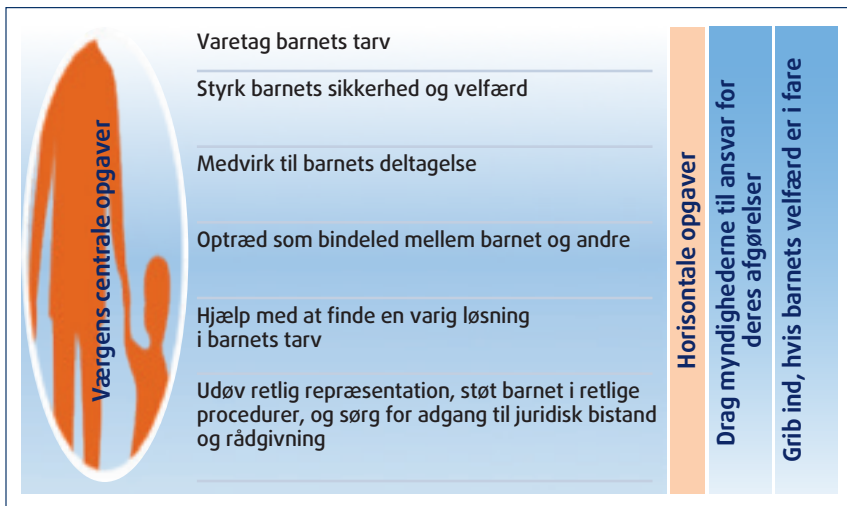
FN-instrumenter, Europarådets instrumenter og EU's direktiver	Terminologi	Udpeget persons funktioner og opgaver						
		Væretage barnets tarv	Sikre barnets velfærd og forsorg	Repræsentere barnet	Ledsage barnet i sager (være til stede under samtaler, informere barnet og forberede barnet)	Hjælpe med at finde og gennemføre en varig løsning	Fungere som bindeled - rolle som koordinator	Familiebånd og sporing af familie
FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 6 CRC/GC/2005/6	Værge/ Retlig repræsentant	Punkt 33	Punkt 33	Punkt 33	Punkt 33 Punkt 72	Punkt 90	Punkt 33	-
FN's retningslinjer for alternativt anbringelse af børn A/HRC/11/L.13	Værge/ Anerkendt ansvarlig voksen	Punkt 101 Punkt 103	Punkt 104, litra a)	Punkt 104, litra b)	-	Punkt 104, litra c)	Punkt 104, litra d)	Punkt 104, litra e) Punkt 104, litra g)
Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel 2005	Værge	Artikel 10, stk. 4, litra a)	-	-	-	-	-	Artikel 10, stk. 4, litra c)
Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU)	Værge/ Repræsentant	Artikel 13 Betragtning 23	-	Artikel 14, stk. 2	-	-	-	-
Direktivet om modtagelsesforhold (2013/33/EU)	Repræsentant	Artikel 2, litra j) Artikel 24, stk. 1	Artikel 23 Artikel 24, stk. 1	Artikel 2, litra j)	Artikel 24, stk. 1 (til stede under samtaler)	-	-	-
Direktivet om asylprocedurer (2013/32/EU)	Repræsentant	Artikel 2, litra n) Artikel 25, stk. 1, litra a)	-	Artikel 2, litra n) Artikel 7, stk. 3	Artikel 25, stk. 1, litra b)	-	-	-
Asylkvalifikationsdirektivet (2011/95/EU)	Værge/ Repræsentant	Artikel 31, stk. 4 Betragtning 18	Artikel 31, stk. 1	Artikel 31, stk. 1	-	-	-	-
Dublinforordningen (forordning (EU) nr. 604/2013)	Repræsentant	Artikel 6, stk. 2	-	Artikel 6, stk. 2	-	-	-	-
Offerdirektivet (2012/29/EU)	Værge Særlig/retlig repræsentant	-	-	Artikel 24, litra b)	Artikel 20, litra c)	-	-	-
Direktivet om bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn (2011/93/EU)	Særlig/retlig repræsentant	-	-	Artikel 20, stk. 1	Artikel 20, stk. 3, litra f)	-	-	-

De fire kerneprincipper i FN's børnekonvention (se figur 3) skal vejlede forældremyndighedsindehaveren i alle henseender af vedkommendes arbejde i hele værgemålsperioden. Hvis forældrene ikke er til stede, eller de ikke kan udøve deres forældremyndighed, har forældremyndighedsindehaveren pligt til at beskytte og fremme barnets velfærd. Når som helst der træffes en afgørelse, som berører barnet, er det forældremyndighedsindehaverens opgave at fremme den mulighed, der er i **barnets tarv**. Forældremyndighedsindehaveren skal sikre, at barnets synspunkter høres og tillægges den fornødne vægt. Forældremyndighedsindehaveren skal informere barnet og høre det om alle aspekter af forældremyndighedsindehaverens arbejde i overensstemmelse med barnets modenhed og udvikling.

»Hyppigheden og kvaliteten af kontakt mellem forældremyndighedsindehavere og børn varierede. Et betydeligt antal børn var tilfredse og ønskede et mere personligt forhold til deres forældremyndighedsindehaver – et forhold, som ifølge voksne respondenter også var vigtigt for et barns velfærd«.

Kilde: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, komparativ rapport, findes på: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPA-comparative-report_EN.pdf

Figur 8: Forældremyndighedsindehaverens centrale opgaver

Kilde: FRA, 2014

Opbygning og opretholdelse af et tillidsforhold til barnet

Et tillidsforhold mellem forældremyndighedsindehaveren og barnet er en afgørende forudsætning for et effektivt værgemål. Uden tillid kan forældremyndighedsindehaveren ikke kende barnets ønsker og følelser, og derved bliver det vanskeligt at fremme barnets tarv.

Forældremyndighedsindehaveren bør kommunikere med barnet på en børnevenlig måde, udvise kulturel forståelse og tage hensyn til barnets køn. Selv om mange faktorer har betydning for, om der skabes tillid eller ej, har følgende fire faktorer særlig betydning:

- udvise respekt for barnets synspunkter;
- behandle barnet med respekt og værdighesthå til rådighed for og være tilgængelig for barnet;
- stå til rådighed for og være tilgængelig for barnet;
- respektere fortroligheden.

Kernestandarderne for forældremyndighedsindehavere for adskilte børn i Europa giver vejledning vedrørende forældremyndighedsindehaverens rolle og ansvar (standard 1-6), forholdet til barnet (standard 7-9) og forældremyndighedsindehaverens faglige kundskaber og kompetencer (standard 10). De er blevet udviklet efter høring af adskilte børn, forældremyndighedsindehavere og andre eksperter, f.eks. plejeforældre, advokater og socialarbejdere. I kernestandard 8 opstilles en række indikatorer for et positivt forhold baseret på gensidig tillid, åbenhed og fortrolighed. I henhold til denne standard bør forældremyndighedsindehaveren:

- A) kende barnet personligt;
- B) holde alle oplysninger om og fra barnet fortrolige, medmindre det er nødvendigt at videregive dem af hensyn til barnets eller et andet barns sikkerhed, og så vidt muligt oplyse barnet om eventuelle brud på denne fortrolighe;
- C) ikke dømme barnets årsager til landflygtighed eller tillade, at de berører vedkommendes forhold til barnet;
- D) altid være ærlig over for barnet og holde sine løfter;
- E) give klare oplysninger om sin rolle og begrænsninger på en måde, barnet kan forstå og huske;
- F) over for barnet vise, at han eller hun arbejder med hjertet og virkelig bekymrer og føler sig ansvarlig for barnet;
- G) altid gøre det tydeligt for barnet, at et barn, der forsvinder, altid kan kontakte sin forældremyndighedsindehaver;
- H) være opmærksom på verbal, ikkeverbal og følelsesmæssig kommunikation);
- I) være empatisk over for barnet og yde moralsk og følelsesmæssig støtte.

Kilde: *Defence for Children – ECPAT, Nederlandene (2011), Core standards for guardians of separated children in Europe, Leiden, Defence for Children – ECPAT, Nederlandene, findes på: <http://www.corestandardsforguardians.eu/>*

Hyppig kontakt og nem adgang til forældremyndighedsindehaveren er forudsætninger for at opbygge et tillidsforhold til et barn.

Forældremyndighedsindehavere, der arbejder med børn, som er ofre for menneskehandel, bør være opmærksomme på den virkning, som oplevelserne i forbindelse med handelen kan have for børns adfærd, og følgerne af traumer. Personer, der lider af traumer, har f.eks. ofte hukommelsesproblemer og kan ikke erindre begivenheder i detaljer, eller de kommer i tanke om forskellige ting med tiden. Det betyder ikke, at barnet lyver eller ikke har tillid til forældremyndighedsindehaveren. Forældremyndighedsindehaveren bør gøre de andre fagpersoner, der arbejder med barnet, opmærksomme på sådanne forhold.

Forældremyndighedsindehaveren bør ikke glemme den følelsesmæssige side af barnets forsorg. Udpegede forældremyndighedsindehavere skal støttes i deres arbejde, herunder med at levere en sådan følelsesmæssig forsorg, ved f.eks. at sikre, at den arbejdsbyrde og de antal sager, de tildeles, giver dem tilstrækkelig tid til at være sammen med barnet og opbygge et personligt forhold til ham eller hende (se også [afsnit 3.6.](#)).

Fortrolighe

Forældremyndighedsindehaveren vil få kendskab til detaljer om barnets privatliv, som vedkommende skal behandle fortroligt. Kommunikationen med barnet skal finde sted i et fortroligt miljø og bør ske i fuld respekt for barnets værdighed og ret til beskyttelse af privatlivets fred.

Fortrolighed er et vigtigt element af barnets forhold til forældremyndighedsindehaveren. Barnets ret til beskyttelse af privatlivets fred bør være beskyttet ved lov. Adfærdskodeksen for forældremyndighedsindehavere bør omfatte følgerne af princippet om tavshedspligt (se også [afsnit 3.2.](#)). Forældremyndighedsindehaveren bør kunne afgøre, hvornår og på hvilke betingelser det kan være i barnets tarv at videregive visse oplysninger til andre relevante aktører og myndigheder.

Fortrolighed er også en forudsætning for barnets sikkerhed, især for børn, der er ofre for menneskehandel, eller uledsagede børn, der ansøger om international beskyttelse. Oplysninger om et barneoffer må ikke videregives, hvis det kan bringe barnet eller barnets familie i fare (se også [afsnit 6.3.](#)). Der skal indhentes samtykke fra barneofferet på en alderssvarende måde, inden følsomme oplysninger videregives, i overensstemmelse med barnets modenhed og udvikling.

5. Varetagelse af barnets tarv

Varetagelsen af barnets tarv er selve udgangspunktet for forældremyndighedsindehaverens arbejde og handlinger.

Barnets tarv er et dynamisk begreb, der har til formål at sikre barnets udvikling som helhed ved at sikre, at barnet fuldt ud og effektivt nyder godt af alle rettigheder anerkendt i FN's børnekonvention. Forældremyndighedsindehaveren opfordres til

FN's Komité for Barnets Rettigheder opstiller i generel [bemærkning nr. 14 \(2013\)](#) vedrørende kravet om, at barnets tarv skal komme i første række (artikel 3, stk. 1), en ramme for, hvordan barnets tarv vurderes og fastlægges. Komitéen bemærker, at »en voksens vurdering af barnets tarv ikke kan veje tungere end forpligtelsen til at respektere alle barnets rettigheder i henhold til konventionen«.

Kilde: FN's Komité for Barnets Rettigheder (2013), generel bemærkning nr. 14, 29. maj 2013, CRC/C/GC/14

at vurdere barnets tarv dagligt, når der træffes afgørelser vedrørende barnet. Det kan f.eks. omfatte afgørelser vedrørende barnets indkvartering, sikkerhed, uddannelse, sundhedspleje, fritidsaktiviteter og retlige repræsentation.

Forældremyndighedsindehaveren skal drage offentlige myndigheder til ansvar for afgørelser vedrørende barnet og sikre, at princippet om, at barnets tarv

skal være det primære hensyn, fastsat ved [artikel 3 i FN's børnekonvention](#), respekteres gennem hele beslutningsprocessen. Forældremyndighedsindehaveren skal drage de offentlige myndigheder til ansvar. Forældremyndighedsindehaveren skal gribe ind, hvis barnets velfærd er truet, og inden for sine beføjelser anfægte enhver afgørelse, der vurderes at være i strid med og/eller ikke fremmer barnets tarv.

Vurdering og fastsættelse af barnets tarv

Barnets tarv skal vurderes ud fra barnets perspektiv under behørig hensyntagen til barnets alder og modenhed samt barnets synspunkter, behov og bekymringer. I sin generelle bemærkning nr. 14 fra 2013 har FN's Komité for Barnets Rettigheder opstillet de elementer, der skal tages i betragtning, når barnets tarv vurderes:

- barnets synspunkter
- barnets identitet
- bevaring af familiemiljøet og opretholdelse af forbindelser
- barnets forsorg, beskyttelse og sikkerhebarnets
- barnets sårbare situationbarnets

- barnets ret til sundhebarnets
- barnets ret til uddannelse.

Komitéen har også opstillet retningslinjer for, hvordan disse elementer vægtes. Bevaring af familiemiljøet kan f.eks. være i strid med behovet for at beskytte barnet mod risikoen for vold eller misbrug begået af forældrene. I sådanne situationer skal elementerne vejes op mod hinanden for at finde en løsning, der er i barnets tarv.

Ud over sådanne regelmæssige vurderinger af barnets tarv kan det i henhold til national lovgivning være påkrævet formelt at fastlægge barnets tarv, når der er tale om afgørelser, som påvirker et barns tilværelse, f.eks. vedrørende en varig løsning. Denne opgave bør varetages af et tværfagligt team i overensstemmelse med strenge processuelle garantier. EU-retten indeholder også retningslinjer, som medlemsstaterne bør følge ved vurdering af barnets tarv. Artikel 23, stk. 2, i [direktivet om modtagelsesforhold](#) (2013/33/EU), bestemmer følgende: »Ved vurdering af barnets tarv tager medlemsstaterne især behørigt hensyn til følgende faktorer:

- a) muligheden for familiesammenføring;
- b) den mindreåriges trivsel og sociale udvikling under særlig hensyntagen til vedkommendes baggrund;
- c) sikkerhedshensyn, navnlig hvis der er risiko for, at den mindreårige er offer for menneskehandel;
- d) den mindreåriges egen mening under hensyntagen til vedkommendes alder og modenhed«.

Forældremyndighedsindehaveren skal deltage i en sådan formel fastsættelse af barnets tarv for at sikre, at barnets tarv kommer i første række i alle beslutningsprocesser, og at barnets ret til at blive hørt respekteres som krævet i artikel 12 i FN's børnekonvention.

6. Fremme af barnets sikkerhed og velfær

Fremme af barnets velfærd kræver, at forældremyndighedsindehaveren sikrer, at barnets juridiske, sociale, sundhedsmæssige, psykologiske, materielle og uddannelsesmæssige behov er opfyldt (figur 9). Børn, der er adskilt fra deres forældre, og børn, der er ofre for menneskehandel, har meget ofte oplevet vold og lider af traumer. Et barn, der har været udsat for vold, risikerer ofte yderligere viktisering og oplevelser med akkumulering af vold. Varetagelsen af barnets sikkerhed og beskyttelse af barneofre bør prioriteres for at undgå viktisering og reducere risikoen for, at barnet igen udsættes for menneskehandel.

Figur 9: Fremme af barnets sikkerhed og velfær

Kilde: FRA, 2014

6.1. Risikovurdering

De kompetente myndigheder med ansvar for beskyttelse af børn bør vurdere risikoen for misbrug, vold og udnyttelse for hvert enkelt barn, de er ansvarlige for, og træffe afgørelse om hensigtsmæssige beskyttelsesforanstaltninger. Sådanne risikovurderinger bør også foretages for uledsagede børn, når de kompetente myndigheder træffer afgørelse om en varig løsning for barnet. Dette har også til formål at sikre, at den foreslåede løsning er i barnets tarv og ikke udsætter barnet for risiko for udnyttelse, misbrug eller krænkelse af dets rettigheder. En risikovurdering bør desuden altid foretages for børn, der er ofre for menneskehandel, med henblik på at tilvejebringe tilstrækkelig beskyttelse og garantere barnets sikkerhed, så det ikke udsættes for menneskehandel, udnyttelse eller misbrug igen.

I henhold til [artikel 12](#) i direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) har ofre for menneskehandel, herunder barneofre, ret til passende beskyttelse ud fra en konkret risikovurdering.

En sådan vurdering bør gennemføres inden for kort tid og have til formål at udpege de foranstaltninger, der skal gennemføres for at beskytte barnet mod gengældelse, intimidering og risikoen for at blive handlet igen. Risikovurderingen bør opdateres regelmæssigt, indtil der er fundet en varig løsning for barnet. Risikovurderingen bør foretages af et tværfagligt team af fagpersoner, der omfatter repræsentanter for myndigheden med ansvar for beskyttelse af børn og udbydere af sundheds- og socialtjenester.

Figur 10: Risikovurdering og forældremyndighedsindehaverens rolle

Kilde: FRA

Forældremyndighedsindehaveren skal sikre, at de kompetente myndigheder foretager en konkret risikovurdering for hvert barn, der er offer for menneskehandel. Forældremyndighedsindehaveren bør altid høres om specifikke beskyttelsesforanstaltninger, der planlægges, og bør have mulighed for at fremsætte forslag og anbefalinger. Forældremyndighedsindehaveren er ikke direkte ansvarlig for de beskyttelsesforanstaltninger, der iværksættes, men spiller alligevel en vigtig rolle (figur 10).

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med barnets sikkerhe

- ✓ Oplys barnet om eksisterende beskyttelsesforanstaltninger, der kan træffes.
- ✓ Anmod om en risikovurdering for barnet.
- ✓ Deltag aktivt i risikovurderingsprocessen sammen med repræsentanter for andre relevante myndigheder, retshåndhævende embedsmænd og barnets retlige repræsentant.
- ✓ Vurder regelmæssigt risikoen for, at barnet forsvinder.
- ✓ Sørg for, at barnets synspunkter høres og tillægges behørig vægt afhængigt af dets alder og modenhed.
- ✓ Underret de relevante myndigheder, når der foreligger nye oplysninger vedrørende barnets sikkerhed, der kan kræve ændring af de anvendte beskyttelsesforanstaltninger.
- ✓ Anmod om revision og dokumentation af risikovurderingen, hvis der fremkommer nye oplysninger, som kræver andre eller yderligere foranstaltninger.
- ✓ Sørg for, at de relevante myndigheder straks underrettes om et barns forsvinden, og at der ydes en indsats for at finde barnet.
- ✓ Understreg regelmæssigt over for alle involverede myndigheder, at de ikke må dele oplysninger om barnets status som offer for menneskehandel med myndighederne i hjemlandet, inden risikovurderingen er afsluttet, hvis der er tale om en tredjelandsstatsborger.

Adgang til støttetjenester for ofre

Forældremyndighedsindehaveren bør sikre, at børn, der er ofre for menneskehandel, får adgang til fortrolige støttetjenester for ofre, der er oprettet i medfør af artikel 8 og 9 i [offerdirektivet](#) (2012/29/EU).

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med støttetjenester for ofre

- ✓ Hjælp barnet med at få adgang til passende og sikker indkvartering for barneofre, der har behov for et sikkert opholdssted på grund af en overhængende risiko for sekundær og gentagen viktimering, for intimidering og for gengældelse.
- ✓ Giv barnet oplysninger om de støttetjenester, der er tilgængelige for barnet. Oplysninger bør gives på en børnevenlig måde og mundtligt og skriftligt på et sprog, barnet forstår.
- ✓ Hjælp barnet med at få adgang til telefoniske hjælpetjenester.
- ✓ Hjælp barnet med at få adgang til målrettet og integreret støtte til ofre med særlige behov, herunder ofre for seksuel vold, handicappede ofre og ofre for kønsbaseret vold, som f.eks. traumestøtte og rådgivning.

»Familiemedlemmer har adgang til støttetjenester for ofre i overensstemmelse med deres behov og graden af den skade, de har lidt som følge af den forbrydelse, der er begået mod offeret« (**artikel 8 i offerdirektivet (2012/29/EU)**). EU's medlemsstater bør sikre, at støttetjenester for ofre på visse betingelser også er tilgængelige for barnets familiemedlemmer, hvis de befinder sig i (modtager)landet.

Familien bør vurderes for at sikre, at den ikke er delagtig eller på anden måde involveret i menneskehandelen, og at den ikke udgør en risiko for barnet.

I henhold til **artikel 18 i offerdirektivet (2012/29/EU)** skal medlemsstaterne desuden træffe foranstaltninger til at beskytte »ofrenes og deres familiemedlemmer mod sekundær og gentagen viktimering, mod intimidering og mod gengældelse, herunder mod risikoen for følelsesmæssigt eller psykologisk overgreb, og til at beskytte ofrenes værdighed under afhøring og ved afgivelse af vidneforklaring. Om nødvendigt skal sådanne foranstaltninger også omfatte procedurer, der er fastlagt i henhold til national ret, med henblik på fysisk beskyttelse af ofre og deres familiemedlemmer«.

Anbringelse på en sikker institutio

Begrænsninger af barnets frie bevægelighed bør være proportionale og være en konsekvens af risikovurderingen. De bør altid godkendes af de retlige myndigheder. Forældremyndighedsindehaveren bør altid kontrollere, at indgribende sikkerhedsforanstaltninger, f.eks. hyppige ændringer af opholdssted eller alvorlige begrænsninger af barnets frie bevægelighed, kun træffes, når det er absolut nødvendigt af hensyn

til barnets sikkerhed. Når ofret anbringes på en sikker institution (i et såkaldt »safe house«), hvor ind- og udgang kontrolleres, bør der træffes afhjælpende foranstaltninger for at sikre, at barnet ikke befinder sig under detentionslignende forhold. Afhængigt af sikkerhedsrisikoen kan sådanne foranstaltninger omfatte regelmæssig udgang sammen med forældremyndighedsindehaveren, socialarbejdere eller frivillige. Forældremyndighedsindehaveren bør have uhindret adgang til et barn, der opholder sig i en lukket institution, og barnet bør have uhindret adgang til forældremyndighedsindehaveren. Uhindret adgang til retshjælp og adgang til hensigtsmæssig behandling og rehabilitering bør også sikres.

Hvis et barn anbringes i en sikker institution, hvor den frie bevægelighed er begrænset, bør afgørelsen herom revideres af de retlige myndigheder hver måned for at sikre, at anbringelsen er absolut nødvendig af hensyn til barnets sikkerhed og er begrænset til den nødvendige minimumsperiode (**FN's børnekonvention, artikel 25**, og **EMK, artikel 5**).

Forsvundne bør

I henhold til en undersøgelse gennemført af Europa-Kommissionen har nogle myndigheder indført en venteperiode, inden de følger op på visse kategorier af børns forsvinden, herunder uledsagede børn.

Kilde: Europa-Kommissionen (2013), Missing children in the European Union: Mapping, data collection and statistics, findes på: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/missing_children_study_2013_en.pdf

Alle børn på EU's område har ret til beskyttelse. Der skal følges op på enhver forsvinden på samme måde for alle kategorier af børn.

Døgninstitutioner bør have et system til at sikre, at forsvundne børn registreres sammen med oplysninger om deres nationalitet, migrationsstatus og omstændighederne omkring deres forsvinden, hvis sådanne oplysninger er tilgængelige. Under dette system bør det også kræves, at institutionerne underretter forældremyndighedsindehaveren og andre relevante organer straks, når barnets forsvinden opdages. Det skal ske uden ophold og inden for 24 timer. Døgninstitutioner bør drages til ansvar, hvis de ikke rettidigt anmelder barnets forsvinden.

Når forældremyndighedsindehaveren har erfaret, at et barn, han eller hun er tildelt, er forsvundet, skal han eller hun straks kontakte politiet og/eller andre relevante myndigheder som fastsat i den nationale lovgivning. Forældremyndighedsindehavere skal drages til ansvar, hvis de ikke gør dette. Forældremyndighedsindehavere bør sikre sig, at myndighederne træffer alle nødvendige foranstaltninger og benytter alle

tilgængelige midler og procedurer til at finde det forsvundne barn. Myndighederne skal samarbejde med de kompetente retshåndhævende myndigheder og 116 000-hotlinjetjeneren for forsvundne børn, hvis det er relevant, og de skal eventuelt udsende en SIS II artikel 32-alarm. Når et forsvundet barn findes, skal forældremyndighedsindehaveren aktivt deltage i den nødvendige opfølgning for at forhindre, at barnet forsvinder igen.

Lovende praksis

Udarbejdelse af forsorgsplan

Irsk lovgivning fastsætter krav til forsorgsplanen for et barn. Det skal være en skriftlig plan, der udarbejdes i samråd med barnet og alle, der er involveret i barnets forsorg. Forsorgsplanen bør afspejle barnets konkrete behov, både nu og i fremtiden. Den fastsætter kort-, mellemlang- og langsigtede mål for barnet og udpeger de tjenester, der er nødvendige for at nå disse mål. Forsorgsplanen omhandler også vurderingen af en varig løsning. Irsk lovgivning fastsætter også bestemmelser om revision af planen.

Kilde: Irland (1995), Child Care (Placement of Children in Foster Care) Regulations 1995 (SI No. 260 of 1995), Regulation 11.

6.2. Individuel behovsvurdering

Barneofre har ret til bistand og støtte, der tager højde for deres særlige situation, i henhold til **artikel 14** i direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) og **artikel 22** i offerdirektivet (2012/29/EU). For at sikre, at barnet modtager hensigtsmæssig bistand og støtte, skal der foretages en behovsvurdering. Behovsvurderingen har til formål at definere, hvilke støtteforanstaltninger der er i barnets tarv. En vurdering af asylansøgende børns særlige behov kræves også i henhold til artikel 22 i direktivet om modtagelsesforhold (2013/33/EU), artikel 24 i direktivet om asylprocedurer (2013/32/EU) og artikel 31 i asylkvalifikationsdirektivet (2011/95/EU), for så vidt angår flygtninge og personer med subsidiær beskyttelsesstatus.

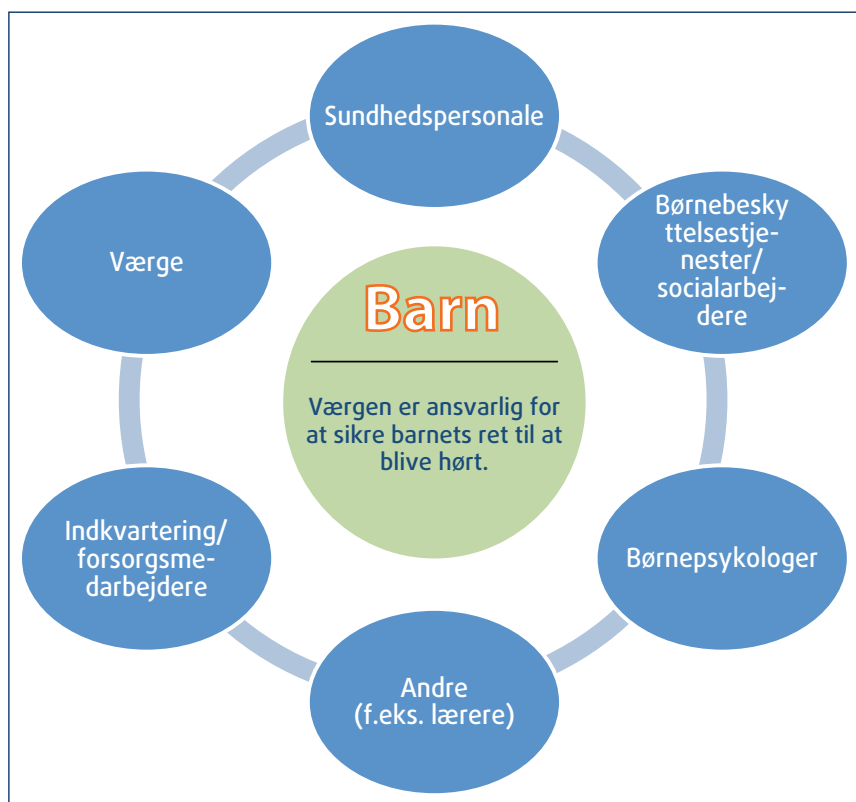
Behovsvurderingen bør foretages af et tværfagligt team i samarbejde med forældremyndighedsindehaveren og med deltagelse af andre, herunder sundhedspersonale, børnepSYkologer og forsorgsmedarbejdere. På grundlag af behovsvurderingen bør forældremyndighedsindehaveren udarbejde en individuel plan for barnet.

Retningslinjer for individuelle forsorgsplaner findes i henstilling CM/Rec (2007)9 fra Europarådets Ministerkomité til medlemsstaterne om livsprojekter for uledsagede mindreårige. Livsprojekter skal sigte mod social integration af børn og omhandle deres personlige og kulturelle udvikling samt deres behov for bolig, sundhedspleje, uddannelse og erhvervsuddannelse og beskæftigelse.

Kilde: Europarådets Ministerkomité, Rec (2007)9, 12. juli 2007

Planen bør tage eventuelle traumatiserende oplevelser, som barnet har haft, i betragtning. Den bør tillægge barnets synspunkter den fornødne vægt. Barnet bør inddrages i udarbejdelsen af planen, dog afhængigt af dets alder og modenhed. Forældremyndighedsindehaveren skal lette barnets deltagelse ved at give det tilstrækkelige oplysninger og sikre, at barnets synspunkter høres og tillægges den fornødne vægt. Planen bør under alle omstændigheder drøftes med barnet, og det bør tilstræbes, at barnet accepterer den. Forskellige aktører kan være involveret, som det fremgår af figur 11.

Figur 11: Behovsvurderingen og forældremyndighedsindehaverens rolle

Kilde: FRA, 2014

Selv om en vurdering af barnets behov skal indledes, så snart en forældremyndighedsindehaver er tildelt, bør den individuelle plan for barnet først udarbejdes, når

forældremyndighedsindehaveren har fået en god forståelse for barnets behov og ønsker. Planen bør regelmæssigt gennemgås og justeres.

En individuel plan bør som minimum indeholde følgende centrale elementer:

- opholdsste
- sikkerhed og beskyttelsesforanstaltninger
- forhold til forældrene
- social og psykologisk rådgivning og adgang til psykologhjælp
- adgang til sundhedspleje og lægehjælp
- juridisk rådgivning og retshjælp
- uddannelse, herunder sprogundervisning
- migrationsstatus og behov for international beskyttelse.

6.3. Støtte til barnets fastholdelse af familiebånd

Familien er en af samfundets grundsten og det naturlige miljø for dets medlemmers udvikling og velfærd, navnlig børnenes. Barnets ret til et familieliv bør beskyttes fuldt ud. Indsatsen for at forhindre adskillelse af familier og bevare familierne samlet er en vigtig del af børnebeskyttelsesordningen. I tilfælde af adskillelse har barnet ret til at opretholde regelmæssig personlig forbindelse og direkte kontakt med begge forældre, undtagen hvis dette strider mod barnets tarv (**artikel 9, stk. 3, i FN's børnekonvention**).

Barneofre for menneskehandel blev ofte adskilt fra deres familier, inden de blev handlet, dvs. som følge af migration eller som følge af deres handel.

Forældremyndighedsindehavere, der varetager barnets tarv, bør hjælpe barnet med at finde dets familie, hvis barnet ønsker det, og med at etablere eller opretholde kontakt med familiemedlemmer. Inden der ydes en indsats for at genoprette kontakt, bør institutioner vurdere forældrenes forældreevne for at sikre, at de ikke udsætter barnet for risiko, og at forældrene ikke var involveret i den oprindelige handel med barnet.

Opsporing af familie er en integreret del af indsatsen for at finde en varig løsning, som bør udføres uanset andre foranstaltninger, der har til formål at vurdere en eventuel tilbagesendelse af barnet til dets hjemland.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med opsporing af familie

- ✓ Tilskynd til opsporing af familien så hurtigt som muligt efter identifikation og med barnets samtykke.
- ✓ Bemærk, at opsporing af familien (genoprettelse af kontakt til familien) *ikke* bør finde sted, hvis der er alvorlig grund til at tro, at genoprettelsen af kontakten til familien kan bringe barnet eller familiemedlemmer i fare.
- ✓ Bistå barnet i at spore familien og/eller etablere og opretholde kommunikation og kontakt med dets familie, hvis dette er i barnets tarv, med udgangspunkt i barnets konkrete situation.
- ✓ Samarbejd med de respektive offentlige myndigheder, og indhent eventuelt bistand fra relevante organisationer og myndigheder, f.eks. Den Internationale Organisation for Migration eller Røde Kors.
- ✓ Sørg for, at en risikovurdering foretages med henblik på at vurdere forældrenes og/eller andre familiemedlemmers egnethed til at drage omsorg for barnet og eller varetage dets tarv efter vellykket opsporing af familien og inden familiesammenføring og tilbagesendelse.
- ✓ Varetag barnets tarv, og respekter alle lovfastsatte krav i enhver indsats for at opspore og sammenføre familier.

6.4. Hensigtsmæssig levestandard, herunder passende indkvartering og materiel bistand

I artikel 27 i [FN's børnekonvention](#) bestemmes det, at »Deltagerstaterne anerkender ethvert barns ret til den levestandard, der kræves for barnets fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sociale udvikling«. Konventionen fastsætter deltagerstaternes pligt til at sikre barnets velfærd og yde den nødvendige omsorg og støtte til alle børn, der er afskåret fra deres familiemiljø, herunder uledsagede børn og børn, der har været udsat for misbrug (artikel 19 og 20). I henhold til artikel 24 i [EU's charter om grundlæggende rettigheder](#) har børn endvidere ret til den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for deres trivsel.

Forsorg og bistand skal ydes med respekt for barnets kulturelle identitet, oprindelse, køn og alder. Barnet må ikke udsættes for sikkerhedsrisici. Børn med særlige behov, f.eks. handicappede eller svært traumatiserede børn, bør desuden have tilstrækkelig specialbistand.

Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) og offerdirektivet (2012/29/EU) indeholder en række bestemmelser om rettigheden for ofre for menneskehandel, herunder børn, til bistand og støtte. Direktivet om modtagelsesforhold (2013/33/EU) og asylkvalifikationsdirektivet (2011/95/EU) forpligter ligeledes EU's medlemsstater til at yde passende støtte, herunder indkvartering, til uledsagede børn. Støtte til børn, der er ofre for menneskehandel, omfatter tilvejebringelse af et hensigtsmæssigt og sikkert opholdssted, som fremmer rehabiliteringen fra oplevelserne som handlet. Selvom det ikke er forældremyndighedsindehaverens opgave at tilvejebringe et opholdssted til barnet, bør han eller hun deltage og foretage sig det nødvendige.

Yderligere oplysninger findes i FN's Generalforsamling (2010), resolution 64/142, retningslinjer for alternativ anbringelse af børn, 24. februar 2010, A/RES/64/142, som findes på: www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf

I indsatsen for at sikre passende levevilkår bør forældremyndighedsindehaveren besøge barnet på det sted, hvor han eller hun opholder sig, og tale med barnet under fortrolige forhold. Forældremyndighedsindehaveren bør følge op på påstået eller konstateret overtrædelse af barnets rettigheder eller klager herover.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med indkvartering og materiel bistand

- ✓ Kontroller, at indkvarteringen og forsorgen på institutionen er hensigtsmæssig for barnets fysiske, mentale, åndelige, moralske og sociale udvikling. Forældremyndighedsindehaveren bør indberette ethvert forhold, der skal afhjælpes, til de ansvarlige for barnets indkvartering. Kulturelle mediatorer bør inddrages og høres, hvis det er hensigtsmæssigt.
- ✓ Oplys barnet om dets rettigheder og pligter med hensyn til indkvartering, og sørg for, at barnet er bevidst om disse rettigheder, og hvordan det kan indgive klage.
- ✓ Sørg for, at barnet har kendskab til rettighederne og pligterne for personalet og omsorgspersoner på døgninstitutionen, og at barnet kan skelne deres opgaver og ansvar fra forældremyndighedsindehaverens.
- ✓ Hjælp barnet med at få adgang til fritidsaktiviteter, herunder leg og rekreative aktiviteter, der passer til barnets alder, modenhed og interesser. Sådanne aktiviteter bør tilbydes inden for døgninstitutionen eller i lokalsamfundet og bør have til formål at fremme barnets kommunikation med ligestillede og lokalsamfundet.

6.5. Sundhedspleje

Generel bemærkning nr. 13 fra FN's Komité for Barnets Rettigheder indeholder udførlige retningslinjer for beskyttelsen af børn mod enhver form for vold.

FN's **børnekonvention** bestemmer i artikel 24, at alle børn har ret til at nyde den højest opnåelige sundhedstilstand, og artikel 39 forpligter deltagerstaterne til at træffe alle passende forholdsregler

for at fremme fysisk og psykisk helbredelse og resocialisering af et barn, der har været udsat for misbrug. En sådan helbredelse og resocialisering skal finde sted i omgivelser, der fremmer barnets sundhed, selvrespekt og værdighed.

Artikel 11 i [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel](#) (2011/36/EU) anerkender ofrenes sårbarhed og bestemmer, at alle ofre for menneskehandel har ret til den nødvendige lægehjælp, herunder psykologisk bistand. I henhold til artikel 19 i [direktivet om modtagelsesforhold](#) (2013/33/EU) har asylansøgere ret til den nødvendige lægebehandling, mens personer med flygtningestatus og personer med subsidiær beskyttelsesstatus i henhold til artikel 30 i [asylkvalifikationsdirektivet](#) (2011/95/EU) har adgang til lægehjælp på samme betingelser som medlemsstatens egne borgere.

Barneofre for menneskehandel kan lide af alvorlige fysiske eller psykologiske traumer, depression eller andre mentale sundhedsproblemer, herunder posttraumatisk stressforstyrrelse, som følge af det misbrug, de har været udsat for. Dette kan navnlig være tilfældet for ofre, der har været handlet af en person, de havde tillid til.

Der bør lægges særlig vægt på kønsspecifik sundhedspleje eller forhold vedrørende den type udnyttelse, barnet har været udsat for:

- forhold vedrørende pigeofres reproduktive sundhe
- frivillig test for og fortrolig rådgivning om smitsomme sygdomme til børn, der er handlet med henblik på seksuel udnyttelse
- afhængighed af narkotika og/eller alkohol.

Forældremyndighedsindehaverens rolle er at give børn relevant information, fremme barnets adgang til sundhedstjenester og yde støtte, når der skal træffes vigtige afgørelser.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med sundhedspleje

- ✓ Sørg for, at barneofre modtager det nødvendige sundhedskort eller andre dokumenter, der giver barnet ret til sundhedstjenester.
- ✓ Henvi barnet til den relevante sundhedstjeneste, bestil tid, ledsag barnet, sørg for, at barnet har styr på sine aftaler, og følg op på kontroller, og sørg for, at barnet forstår de oplysninger, det har modtaget.
- ✓ Gør sundhedsmedarbejderen opmærksom på behovet for at give barnet hensigtsmæssige oplysninger, der egner sig for et barn, på et sprog, som barnet forstår.
- ✓ Afgiv eller hjælp barnet med at afgive informeret samtykke, inden det undersøges, eller inden behandling påbegyndes, hvis det kræves i henhold til national lovgivning.
- ✓ Sørg for, at barnet ikke underkastes unødvendige lægeundersøgelser.
- ✓ Sørg for, at en specialist vurderer barnets psykosociale behov og efter behov iværksætter behandling.
- ✓ Anmod sundhedsmedarbejdere om at være særligt opmærksomme på kønsspecifikke og kulturelle forhold ved f.eks. at give piger mulighed for at blive tilset af en kvindelig læge, hvis de ønsker det, eller ved at sikre, at maden er kulturelt passende ved hospitalsindlæggelse.
- ✓ Sørg for, at barnet har adgang til tolketjenester.

Hvis børn er ofre for menneskehandel, bør der tages særligt hensyn til deres behov for psykologisk støtte og adgang til rehabilitering. Forældremyndighedsindehavere skal sikre, at barnet modtager den nødvendige pleje og behandling og efter behov har adgang til psykologisk hjælp. Forældremyndighedsindehavere bør støtte barnet under behandling med fuld respekt for de lægelige etiske kodekser.

Handicappede børn har behov for særlig beskyttelse (**artikel 23 i FN's børnekonvention**). Handicap kan være en følge af udnyttelse og menneskehandel, men kan også være en risikofaktor for menneskehandel. Forældremyndighedsindehavere og alle aktører, der medvirker i identifikationen og beskyttelsen af ofre, bør tage særligt hensyn til handicappede børns situation. Støttetjenester for ofre og børnebeskyttelsestjenester bør sikre, at der ydes hensigtsmæssig støtte til handicappede børn. Specialiseret bistand bør efter behov ydes i samarbejde med andre specialiserede tjenester og organisationer.

6.6. Uddannelse

Retten til uddannelse er sikret i **artikel 28** i FN's børnekonvention. Artikel 14 i **EU's charter om grundlæggende rettigheder** bestemmer endvidere, at enhver har ret til uddannelse. For børn, der er ofre for menneskehandel, omhandler **artikel 14** i **direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel** (2011/36/EU) udtrykkeligt adgangen til uddannelse, og det samme gør EU's asylregler (artikel 14 i **direktivet om modtagelsesforhold** (2013/33/EU) og artikel 27 i **asylkvalifikationsdirektivet** (2011/95/EU)). Med henblik på at respektere barnets ret til uddannelse bør EU's medlemsstater overveje at sikre adgang til uddannelse for alle børn efter den skolepligtige alder og ud over bestemmelserne om tvungen skolegang.

Alle børn bør også sikres adgang til erhvervsuddannelse og løbende videreuddannelse. FRA's undersøgelser har påvist, at mange børn ønsker at gennemføre specifikke kurser, men ofte ikke ved, hvordan de får adgang til dem. Sådanne kurser kan især være nyttige for tredjelandsstatsborgere, der i sidste ende vender tilbage til deres oprindelsesland.

Kilde: FRA (2010), Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, komparativ rapport, findes på: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPAC-comparative-report_EN.pdf

Skolegang bør påbegyndes efter en eventuel restitutionsperiode for barnet og i samråd med barnet. Børn bør efter behov have adgang til sprogundervisning.

Forældremyndighedsindehavere bør indsamle oplysninger om barnets hidtidige undervisning, give barnet oplysninger om de tilgængelige uddannelsesmuligheder og -programmer og derefter sammen med barnet udarbejde en personlig uddannelsesplan. Denne specifikke plan bør indgå i den bredere individuelle plan, der udarbejdes for barnet.

Forældremyndighedsindehaveren bør sikre, at barnet modtager den nødvendige psykologiske og pædagogiske støtte til at blive integreret i skolemiljøet og til at overvinde eventuelle indlæringsvanskeligheder som følge af posttraumatisk stressforstyrrelse eller længere fravær fra skolen.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med uddannelse

- ✓ Foretag det nødvendige for at registrere barnet og tilmelde det skolen eller en anden uddannelsesinstitution baseret på uddannelsesplanen.
- ✓ Kontakt hyppigt skolens personale for at få oplysninger om barnets standpunkt og dets opførelse i skolen.
- ✓ Deltag i skolemøder og skole-hjem-samtaler.
- ✓ Drøft alle udfordringer og bekymringer med barnets lærere.
- ✓ Adspørg barnet om dets uddannelsesplan og mulige udfordringer, han eller hun møder, og tilrettelæg efter behov hensigtsmæssig støtte i samarbejde med andre enheder, f.eks. NGO'er, der tilbyder sprogkurser eller støtteklasser.

7. Fremme af barnets deltagelse

Barnets ret til at blive hørt og få tillagt sine synspunkter den fornødne vægt er fastlagt i **artikel 12 i FN's børnekonvention**. Respekt for princippet om barnets tarv kræver, at myndighederne tager hensyn til barnets synspunkter, når de træffer afgørelser vedrørende barnet.

Som den person, der er ansvarlig for at varetage barnets tarv, skal forældremyndighedsindehaveren hjælpe barnet med at deltage i alle beslutningsprocesser vedrørende barnet, så det sikres, at myndighederne respekterer barnets ret til at blive hørt, og at dets synspunkter tillægges den fornødne vægt.

Forældremyndighedsindehaveren bør efter behov tale på vegne af barnet og formidle barnets synspunkter. Dette kræver, at forældremyndighedsindehaveren systematisk taler med barnet.

For at hjælpe med at styrke barnets deltagelse bør forældremyndighedsindehaveren hjælpe barnet med at danne dets egne synspunkter ved at informere barnet tilstrækkeligt om alle relevante aspekter i overensstemmelse med barnets alder og modenhed.

Hvordan bør barnet informeres?

Forældremyndighedsindehaveren skal holde barnet orienteret om dets rettigheder og pligter og om sager, som barnet er involveret i. Forældremyndighedsindehaveren

skal desuden vejlede barnet i, hvordan det udøver dets rettigheder i henhold til FN's børnekonvention, herunder retten til at blive hørt. Dette bør ske på en måde, der er i overensstemmelse med barnets udviklingstrin.

Lovende praksis

Anvendelse af kulturelle mediatorer

Den italienske kommune Napoli indførte i 2007 et særligt register over frivillige tutorer med forskellige kulturelle og etniske baggrunde, der kunne fungere som kulturelle og sproglige mediatorer. De kulturelle og sproglige mediatorer har været en god støtte for forældremyndighedsindehavernes arbejde og har bidraget til børnenes sociale integration.

Kilde: FRA research (2013)

Forældremyndighedsindehaveren bør tale med barnet under fortrolige forhold (se også indledningen til del II).

For at kunne deltage i det hensigtsmæssige omfang skal barnet have modtaget de fornødne oplysninger. Dette er nødvendigt for at:

- opfylde barnets ret til fuldt ud at deltage i alle sager og beslutningsprocesser, blive hørt og få sine synspunkter tillagt den fornødne vægt
- sikre, at barnets tarv varetages og respekteres
- fremme barnets velfær
- skabe et forhold til barnet baseret på tillid, gensidig forståelse og respekt.

FN's Komité for Barnets Rettigheder opstiller i generel bemærkning nr. 12 retningslinjer for, hvordan man effektivt sikrer barnets ret til at blive hørt.

Information bør gives på en børnevenlig måde. For at være effektiv skal information gives mundtligt og/eller skriftligt, som det er mest hensigtsmæssigt, og

bør gives på et sprog og en måde, som barnet forstår, i overensstemmelse med barnets alder, modenhed og udvikling. Forældremyndighedsindehaveren bør sikre, at barnet har forstået og kan huske de informationer, det har modtaget. Kønsmæssige og kulturelle forhold bør også tages i betragtning, når barnet informeres. Kulturelle mediatorer kan yde et uvurderligt bidrag, og deres deltagelse bør opmuntres, når det er hensigtsmæssigt.

Europa-Kommissionen har udviklet *EU's rettigheder for ofre for menneskehandel*, der giver en oversigt over disse rettigheder baseret på EU's charter om grundlæggende rettigheder, EU-direktiverne, rammeafgørelser og Menneskerettighedsdomstolens retspraksis. Publikationen fra 2013 findes på alle EU-sprog.

For børn, der er ofre for menneskehandel, fastsættes ofrenes ret til information i direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) og offerdirektivet (2012/29/EU). I **artikel 4, stk. 1**, i offerdirektivet (2012/29/EU) fastsættes det, at ofre uden unødigt forsinkelse tilbydes information fra deres første kontakt med en kompetent myndighed (f.eks. politiet eller retsvæsenet). Information skal gives på et sprog, offeret forstår, da den ellers ikke er effektiv (offerdirektivet (2012/29/EU), **artikel 3, stk. 1 og 2**). EU-retten fastsætter en omfattende liste over information, som ofre for kriminalitet, herunder børn, der er ofre for menneskehandel, bør modtage (offerdirektivet (2012/29/EU), **artikel 4, stk. 1**).

I forbindelse med menneskehandel skal forældremyndighedsindehavere og andre fagpersoner, der arbejder med barneofre, fuldt ud respektere barnets ret til at blive hørt, men bør være opmærksomme på, at barnet kan være under menneskehandlerens indflydelse. Det skal afklares, hvorvidt menneskehandleren stadig kontrollerer barnet psykologisk eller på anden måde. I sådanne tilfælde skal der indhentes objektiv bistand fra en sagkyndig, som kan sætte barnets udtalelser i den rette kontekst med henblik på at garantere barnets sikkerhed og beskyttelse.

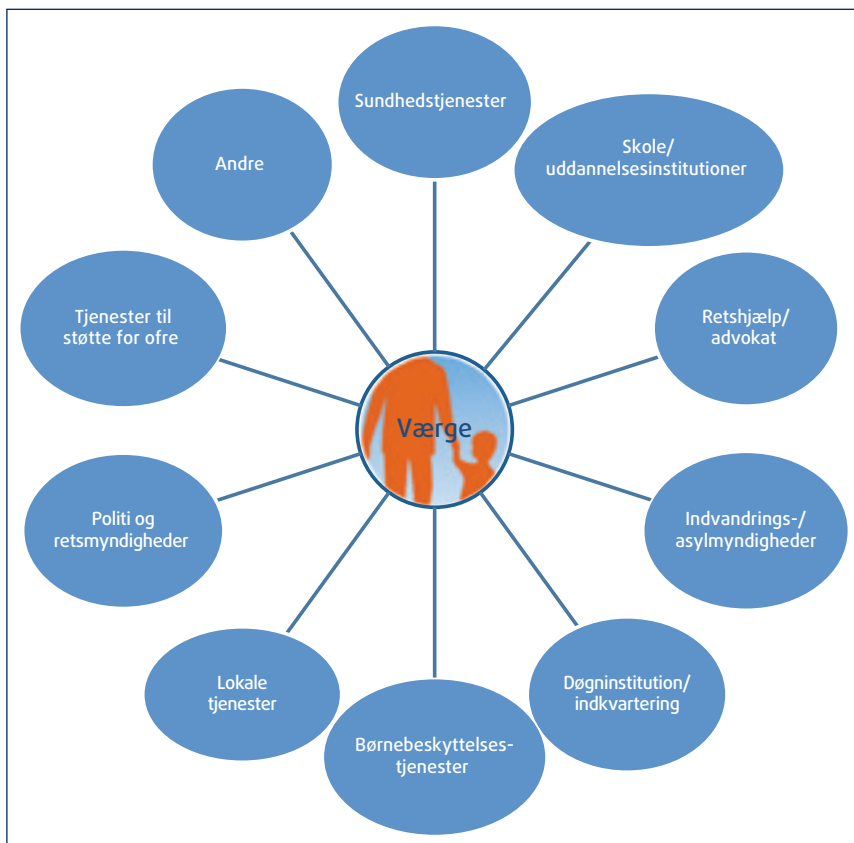
8. Bindeled mellem barnet og andre

For at løse sine opgaver og sikre, at barnets retlige, sociale, sundhedsmæssige, psykologiske, materielle og uddannelsesmæssige behov opfyldes tilstrækkeligt, skal forældremyndighedsindehaveren handle som bindeled mellem barnet og de særlige myndigheder og personer, der er ansvarlige for at levere den forsorg, barnet har behov for. Dette kræver yderligere, at forældremyndighedsindehaveren respekterer og fremmer barnets ret til at blive hørt og letter barnets deltagelse i alle afgørelser vedrørende barnet.

Forældremyndighedsindehaveren erstatter barnets biologiske forældre eller andre personer, der har forældremyndigheden over barnet. Forældremyndighedsindehaveren er barnets referenceperson og er bindeled mellem barnet og specialister, der yder forsorg og bistand til barnet. Forældremyndighedsindehaveren bør støtte barnets kontakt og kommunikation med andre fagpersoner og overvåge deres arbejde for

at sikre, at de tjenester, de leverer, er i barnets tarv. Figur 12 viser de typer aktører, forældremyndighedsindehaveren skal samarbejde med.

Figur 12: Forældremyndighedsindehaveren som bindeled mellem forskellige aktører

Kilde: FRA, 2014

Lovende praksis

Fastlæggelse af varig løsning: forældremyndighedsindehaverens rolle

Efter belgisk lov indgiver forældremyndighedsindehaveren en skriftlig udtalelse til myndighederne om en varig løsning, der tager hensyn til barnets tarv. Forældremyndighedsindehaveren meddeler alle ændringer i barnets situation, som kan påvirke den varige løsning, til kontoret for mindreårige under direktoratet for indrejse og ophold.

Migrationsmyndighederne træffer den endelige afgørelse, men en forældremyndighedsindehaver kan appellere deres afgørelse, hvis vedkommende vurderer, at afgørelsen er i strid med barnets tarv.

Kilder: Belgien, cirkulære af 15. september 2005 med ikrafttræden den 7. oktober 2005, lov om værgemål af 24. december 2002 med ikrafttræden den 29. januar 2004

9. Hjælp med at finde frem til en varig løsning, der tager hensyn til barnets tarv

Dette kapitel omhandler uledsagede børn, der befinder sig uden for deres hjemland. Ud over at opfylde barnets umiddelbare behov skal der fastsættes en langsigtet plan for alle børn, der er under forsyng. For uledsagede børn, der befinder sig uden for deres hjemland, betyder en langsigtet plan, at der skal findes en »varig løsning«, som tager hensyn til barnets tarv. Eksempler på varige løsninger er lokal integration i modtagerlandet, reintegration i barnets hjemland og anbringelse hos familiemedlemmer i et tredjeland. Hvis børn befinder sig uden for deres hjemland, og deres familiemedlemmer stadig er i hjemlandet, skal der træffes en afgørelse om, hvorvidt tilbagesendelse til barnets forældre eller integration i værtssamfundet bedst tjener barnets tarv.

I **betragtning 23** til direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) fastsættes det, at:

»Der bør hurtigst muligt træffes en afgørelse om fremtiden for hvert uledsaget barneoffer med henblik på at finde varige løsninger baseret på en konkret vurdering af barnets tarv, som bør være et primært hensyn. En varig løsning kan f.eks. være tilbagesendelse og reintegration i hjemlandet eller tilbagesendelseslandet, integration i værtssamfundet, tildeling af international beskyttelsesstatus eller tildeling af anden status i overensstemmelse med medlemsstaternes nationale lovgivning«.

I artikel 14, stk. 1, i [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel \(2011/36/EU\)](#) understreges princippet om barnets deltagelse i overensstemmelse med artikel 3 og 12 i FN's børnekonvention, og det fastsættes, at myndighederne »under hensyntagen til barnets ønsker, behov og problemer« skal træffe foranstaltninger for at finde en varig løsning for barnet.

En varig løsning bør sikre beskyttelse af barnets rettigheder i fremtiden. En sådan løsning bør tage hensyn til barnets umiddelbare behov, men bør også omfatte udviklingsmæssige hensyn. Det er vigtigt at sikre, at barnet kan udvikle sig til voksen i et miljø, hvor dets rettigheder og behov, som defineret i FN's børnekonvention, er sikret, og som beskytter det mod alvorlig overlast og forfølgelse. En afgørelse eller plan, der blot sikrer, at barnet støttes, indtil det fylder 18, er ikke en varig løsning. Det er heller ikke hensigtsmæssigt unødigt at udskyde en afgørelse om barnets ret til international beskyttelse, indtil det fylder 18.

Retningslinjer for, hvordan der findes frem til en varig løsning for et uledsaget barn, der befinder sig uden for dets hjemland, findes i FN's Komité for Barnets Rettigheder (2005), generel bemærkning nr. 6, *Behandling af uledsagede mindreårige og børn, der er adskilt fra deres familie uden for hjemlandet*, punkt 79-94, 1. september 2005, CRC/GC/2005/6, findes på: <http://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>

Respekt for barnets ret til at udtrykke sine synspunkter og sikring af den fornødne retlige repræsentation af barnet er to centrale processuelle garantier, der er anført i generel bemærkning nr. 14 (2013), som finder anvendelse ved vurdering og fastsættelse af barnets tarv. Det anføres, at »et afgørende element i processen er kommunikationen med barnet for at sætte det i stand til at deltage på en meningsfuld måde og finde frem til, hvad der tjener barnets tarv. Denne kommunikation bør omfatte information af barnet om processen og de mulige varige løsninger og tjenester samt indsamling af information fra barnet og høring af dets synspunkter« (artikel 3, stk. 1).

Kilde: Komitéen for Barnets Rettigheder (2013), generel bemærkning nr. 14 om barnets ret til, at dets tarv kommer i første række, findes på: http://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf

Afgørelser om en varig løsning har stor betydning for barnet. Beslutningsproceduren bør derfor omfatte de nødvendige garantier, og afgørelser bør træffes af et tværfagligt team, der involverer alle relevante myndigheder og tillægger barnets synspunkter vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed. En sådan proces indebærer vægtning af forskellige faktorer (se [kapitel 5](#)) og betegnes ofte som »fastsættelse af barnets tarv«. Begrundelsen for afgørelsen skal angives, og selve afgørelsen skal dokumenteres i barnets sagsakt.

Forældremyndighedsindehaveren bør aktivt bidrage til denne proces og sikre, at der tages det fornødne hensyn til barnets synspunkter i overensstemmelse med generel bemærkning nr. 14 fra FN's Komité for Barnets Rettigheder.

Når myndighederne undersøger, hvad der tjener barnets tarv, bør de altid høre forældremyndighedsindehaveren for at

sikre, at princippet om barnets tarv respekteres, og at barnets synspunkter er repræsenteret i processen for at finde en varig løsning. Forældremyndighedsindehaverens position og rolle i sådanne sager bør styrkes ved at fastsætte bestemmelser herom i den nationale lovgivning eller officielle retningslinjer, der bør fastsætte forældremyndighedsindehaverens ret og pligt til at indgive en skriftlig rapport om sagen.

9.1. Repatriering og tilbagesendelse

Tilbagesendelse af barnet til hjemlandet bør i princippet kun ske, hvis det er i barnets tarv. Det skal være i overensstemmelse med princippet om non-refoulement, der forbyder tilbagesendelse til tortur, forfølgelse eller anden alvorlig overlast.

I direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) fastsættes det, at tilbagesendelse kan være en mulighed, men ikke den eneste, hvis et offer er blevet handlet uden for sit hjemland (betragtning 23). I henhold til samme direktivs artikel 16, stk. 2, skal medlemsstaterne træffe »de nødvendige foranstaltninger med henblik på at finde en varig løsning baseret på en konkret vurdering af barnets tarv«. I EU's strategi for bekæmpelse af menneskehandel bemærkes det under prioritet A, aktion 3, »Beskyttelse af børn, der er ofre for menneskehandel«, at medlemsstaterne i de tilfælde, hvor tilbagesendelse skønnes at være i barnets tarv, skal »sørge for børnenes sikre og bæredygtige tilbagesendelse til oprindelseslandet, hvad enten der er tale om et land i eller uden for EU, samt forhindre, at de udsættes for gentagen menneskehandel«.

UNHCR's retningslinjer for bestemmelse af barnets tarv (2008) og den praktiske håndbog om gennemførelsen af disse retningslinjer (2011) giver de ansvarlige myndigheder og fagpersoner, der er involveret i beslutningsprocessen, omfattende vejledning. De forklarer, hvordan princippet om barnets tarv anvendes i praksis, når varige løsninger for uledsagede børn defineres og gennemføres.

Kilder: UNHCR (2008), UNHCR guidelines on determining the best interests of the child, maj 2008, findes på: www.refworld.org/docid/48480c342.html; UNHCR og International Rescue Committee (IRC) (2011), Field handbook for the implementation of UNHCR BID guidelines, findes på: www.refworld.org/pdfid/4e4a57d02.pdf

I artikel 10 i tilbagesendelsesdirektivet (2008/115/EF) fastsættes følgende: »Inden der træffes afgørelse om tilbagesendelse af en uledsaget mindreårig, ydes der under behørig hensyntagen til barnets tarv bistand fra relevante organer, som ikke er de myndigheder, der er ansvarlige for den tvangsmæssige tilbagesendelse«. Det fastsættes også, at et uledsaget barn skal sendes tilbage til et familiemedlem, til en udpeget forældremyndighedsindehaver eller til passende modtagelsesfaciliteter i tilbagesendelseslandet.

Generelt varetages et uledsaget barns tarv bedst, når barnet kan sendes tilbage til sin familie. Sikkerhedshensyn, herunder risikoen for at blive handlet igen, kan dog opveje

FN's Komité for Barnets Rettigheder har opstillet specifikke kriterier, der altid skal opfyldes i procedurer vedrørende bestemmelse af barnets tarv, når mulighederne for tilbagesendelse vurderes.

Kilde: FN's Komité for Barnets Rettigheder (2005), generel bemærkning nr. 6, Behandling af uledsagede mindreårige og børn, der er adskilt fra deres familie uden for hjemlandet, 1. september 2005, CRC/GC/2005/6, punkt 84

fordelene ved familiesammenføring. For at afgøre, om familiesammenføring er i barnets tarv, skal en række faktorer vurderes og afvejes, herunder barnets synspunkter. De faktorer, der skal afvejes, er de samme som de faktorer, der er anført i [kapitel 5](#) vedrørende vurdering af barnets tarv.

Hvis det vurderes, at familiesammenføring i hjemlandet er i barnets tarv, skal forældremyndighedsindehaveren bistå i den **frivillige tilbagesendelsesproces**. Forældremyndighedsindehaveren kan med barnets samtykke etablere direkte kontakt med medlemmer af barnets familie og med relevante enheder i både modtagerlandet og hjemlande for at forberede barnets tilbagesendelse.

Kun enkelte EU-medlemsstater har fastsat bestemmelser om forældremyndighedsindehaverens rolle i indsatsen for at finde en varig løsning. I de fleste medlemsstater har en forældremyndighedsindehaver, der handler som barnets retlige repræsentant, ret til at påklage en afgørelse om tilbagesendelse, hvis vedkommende vurderer, at afgørelsen ikke er i barnets tarv.

Kilde: FRA 2014, Børn, der er ofre for menneskehandel: oversigt over værgemålsordninger i EU (endnu ikke udgivet)

Forældremyndighedsindehaveren bør være det første kontaktpunkt for myndigheder, der agter at træffe en **afgørelse om tilbagesendelse** af et uledsaget barn. De bør kontakte og høre forældremyndighedsindehaveren, og forældremyndighedsindehaverens synspunkter med hensyn til barnets tarv bør tillægges den fornødne vægt. For at afgøre, om tilbagesendelse er i barnets tarv, er det god praksis at fastsætte barnets tarv som beskrevet ovenfor. Forældremyndighedsindehaveren kan iværksætte denne proces ved at anmode de kompetente nationale myndigheder om at indhente og undersøge information fra barnets hjemland.

Det skal også sikres, at de kompetente myndigheder foretager en vurdering af familien og en social vurdering, inden den på et kvalificeret grundlag afgør, om repatriering og familiesammenføring er i barnets tarv.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med repatriering

- ✓ Kontakt de myndigheder, der træffer afgørelsen om tilbagesendelse, og anmod om at blive hørt.
- ✓ Del konklusionerne om, hvorvidt tilbagesendelse vurderes at være i barnets tarv, og anmod om behørig hensyntagen til barnets synspunkter.
- ✓ Argumenter for, at et barn kun sendes tilbage til sit hjemland, hvis det er i barnets tarv.
- ✓ Argumenter for frivillig frem for tvungen tilbagesendelse, og anmod om tid til at forberede barnet, hvis tilbagesendelse vurderes at være i barnets tarv.
- ✓ Anmod om, at forældremyndighedsindehaverens og barnets synspunkter tages i betragtning, inden en afgørelse om tilbagesendelse træffes.
- ✓ Anmod om en skriftlig begrundelse for, at andre hensyn har tilsidesat barnets tarv, hvis myndighederne træffer afgørelse om tilbagesendelse i strid med forældremyndighedsindehaverens synspunkt.
- ✓ Anmod om, at udvisningen suspenderes, hvis ingen andre myndigheder end de myndigheder, der håndhæver tilbagesendelse, har været involveret, inden der blev truffet en afgørelse om tilbagesendelse, i overensstemmelse med artikel 10 i [tilbagesendelsesdirektivet](#) (2008/115/EF).
- ✓ Argumenter for, at barnet ikke sendes tilbage, inden forberedelserne af sikre og konkrete ordninger for forsorg og værgemål er afsluttet, hvis barnet tilbagesendes, men ikke til familiemedlemmer.
- ✓ Sørg for, at en individuel reintegrationsplan før og efter tilbagesendelse udarbejdes og kontrolleres.
- ✓ Giv barnet information om situationen i hjemlandet efter dets tilbagesendelse, og forbered barnet på tilbagesendelsen.
- ✓ Ledsag barnet under tilbagesendelsen, hvis det vurderes nødvendigt og med barnets accept, eller sørg for, at andre troværdige personer ledsager barnet, og at de mødes med familien efter ankomsten.
- ✓ Arbejd for, at der etableres et system for overvågning af og tilbagemeldinger om barnets situation efter tilbagesendelse.
- ✓ Samarbejd med internationale organisationer, f.eks. Den Internationale Organisation for Migration, eller andre institutioner, der gennemfører frivillige tilbagesendelses- og reintegrationsprogrammer.

9.2. Integration i modtagerlandet

En anden mulig varig løsning i barnets tarv kan være integration af barnet i modtagerlandet, hvor det ikke risikerer misbrug og udnyttelse.

En sådan løsning skal omfatte en sikker plan for overgangen fra barn til voksen. Når integration vurderes at være i barnets tarv, bør barnet tildeles en fast opholdstilladelse. Når barnet fylder 18 og dermed ikke længere har ret til støtte og indkvartering eller tilladelse til at forblive i modtagerlandet, vil en sådan tilladelse beskytte barnet mod langvarig tilbageholdelse, forsvinden eller eksponering for netværk af menneskehandlere.

Hvis et barn kun får tilladelse til at blive i et bestemt land, indtil det fylder 18, er det ikke en meningsfuld eller varig løsning. Den varetager ikke barnets fremtidige behov i et langsigtet perspektiv. Den sikrer ikke beskyttelse af barnets rettigheder i den overskuelige fremtid.

Når integration i modtagerlandet er i barnets tarv, bør forældremyndighedsindehavere insistere på, at barnets behov på lang sigt også imødekommes. Det kræver, at de kompetente myndigheder sikrer, at barnet har en opholdsstatus i landet, der tillader det at forblive der lovligt, når det er blevet myndigt.

Forældremyndighedsindehaveren bør støtte barnet i dets udvikling fra barn til voksen og forberede barnet på et selvstændigt liv ([figur 13](#); se også [afsnit 4.2](#)).

Forældremyndighedsindehaveren bør give barnet tilstrækkelig og ærlig information og skal gøre barnet opmærksomt på ændringerne i opholdsstatus, rettigheder og forpligtelser samt beskyttelsesrettigheder, når det er relevant.

Forældremyndighedsindehaveren bør henvise barnet eller den unge til de sociale velfærdstjenester, etablere kontakt med fællesskabstjenester og generelt hjælpe barnet med at opbygge et socialt sikkerhedsnet, der kan støtte det i en glidende overgang til en selvstændig tilværelse.

Figur 13: Forberedelse af barnets overgang fra barn til vokse

Kilde: FRA, 2014

Når integration i værtslandet er i barnets tarv, bør forældremyndighedsindehaveren fuldt ud støtte denne proces med særlig vægt på forhold, såsom: uddannelsesmuligheder, sprogkurser og erhvervsuddannelseskurser, sundhedspleje og rehabilitering, sociale kontakter og bånd til lokalsamfundet.

Forældremyndighedsindehaveren bør udvikle en individuel forsøgsplan i samarbejde med barnet med henblik på at støtte barnet i dets udvikling af evner og give barnet mulighed for at erhverve sig og styrke de kompetencer, der er nødvendige for at blive et uafhængigt, ansvarligt og aktivt medlem af samfundet. Begrebet »livsprojekter«, som Europarådet har udviklet, giver nyttige retningslinjer i den henseende. Livsprojekter sigter mod social integration af børn og omhandler deres

»Hvis en mindreårig, som er i gang med at gennemføre sit livsprojekt og bliver myndigt, og hvis han eller hun udviser et seriøst engagement i sin uddannelse eller erhvervskarriere og en vilje til at blive integreret i værtslandet, kan han eller hun få tildelt en midlertidig opholdstilladelse med henblik på at afslutte livsprojektet og i den tid, der kræves til dette.«

Kilde: Europarådets Ministerkomité (2007), henstilling CM/Rec (2007)9 fra Europarådets Ministerkomité til medlemsstaterne om livsprojekter for uledsagede mindreårige, 12. juli 2007, punkt 26, findes på: www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/Recommendations/Recommendation%20CM%20R.ec_2007_9_en.pdf

personlige og kulturelle udvikling samt deres behov for bolig, sundhedspleje, uddannelse og erhvervsuddannelse og beskæftigelse.

De kort- og langsigtede sundhedsmæssige konsekvenser af vold mod børn og vanrøgt af børn må ikke undervurderes. Barneofre for menneskehandel og andre former for vold og misbrug er særligt udsatte. Dette bør tages i betragtning, og forældremyndighedsindehavere bør sikre, at børn har adgang til de nødvendige støtte- og rehabiliteringstjenester.

Forældremyndighedsindehaveren bør give barnet tilstrækkelig og ærlig information og støtte det i dets udvikling til voksen. I den henseende bør forældremyndighedsindehaveren i relevante tilfælde søge at opnå fortsat særlig bistand og støtte til unge voksne på de samme betingelser, som en sådan bistand og støtte ydes til unge voksne, der er statsborgere i modtagerlandet.

10. Udøvelse af retlig repræsentation og støtte til barnet i retlige procedurer

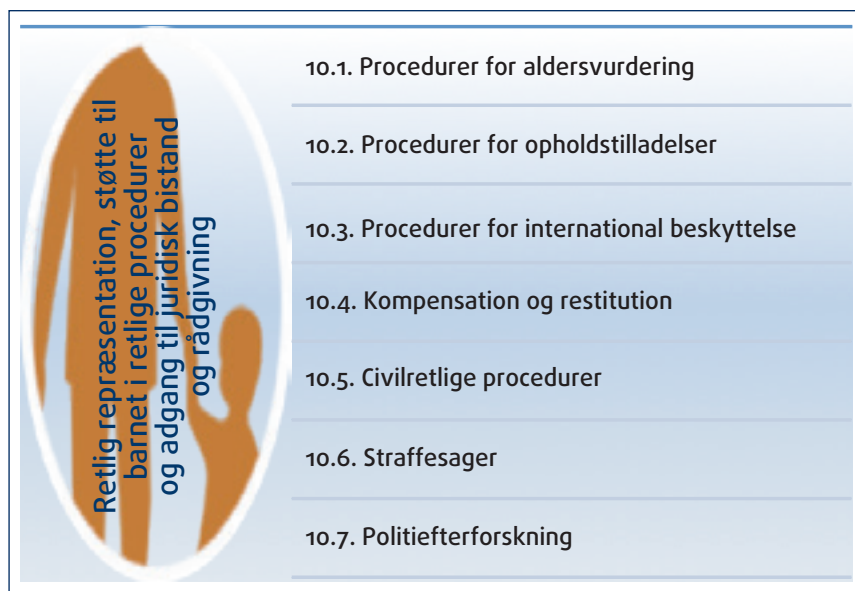
Børn uden forældreomsorg kan være involveret i forskellige retlige procedurer. Dette kapitel beskriver de mest almindelige (bortset fra tilbagesendelsesprocedurer, som er beskrevet i afsnit 9.1.). Forældremyndighedsindehaveren har en vigtig rolle i sådanne procedurer, uanset om barnet er blevet tildelt en specifik retlig repræsentant.

Generelt skal forældremyndighedsindehaveren:

- informere barnet om dets ret til retshjælp og repræsentation
- sikre, at en retlig repræsentant udpeges, og at barnet får gratis retshjælp, når det har ret til det
- overvåge det arbejde, der udføres af fagpersoner, der yder juridisk bistand og repræsentation
- fremme kommunikationen mellem barnet og sådanne fagpersoner, herunder ved at sikre, at en kvalificeret tolk om nødvendigt er til stede
- om nødvendigt ledsage barnet og aktivt deltage i samtaler og retsmøder med barnet.

Ud over sådanne generelle opgaver kan forældremyndighedsindehaveren også varetage mere specifikke opgaver afhængigt af den specifikke procedure og barnets situation. I de følgende afsnit beskrives forældremyndighedsindehaverens opgaver i civile, strafferetlige eller forvaltningsretlige sager (figur 14).

Figur 14: Retlig repræsentation, støtte til barnet i retlige procedurer og adgang til juridisk bistand og rådgivning

Kilde: FRA, 2014

10.1. Procedurer for aldersvurdering

Artikel 13, stk. 2, i direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) omhandler formodningen om, at et offer er et barn, idet det fastsættes, at medlemsstaterne »sikrer, at det, såfremt der hersker usikkerhed om alderen på den person, der har været offer for menneskehandel, og der er grund til at formode, at personen er et barn, antages, at personen er et barn, så det straks kan få adgang til bistand, støtte og beskyttelse«.

Menneskehandlere kan have forsynet ofrene med falske dokumenter, eller de kan have instrueret barneoffer i at sige, at de er voksne, og de kan omvendt have instrueret voksne ofre i at sige, at de er børn. Indvandrings- eller retsmyndighederne kan anmode om at få foretaget en aldersvurdering. Myndigheder bør iværksætte en proces med henblik på aldersbestemmelse, hvis de er uenige i den berørte persons alder, og når der er grund til at antage, at en person, der præsenterer sig selv som voksen, er et barneoffer.

EASO bemærker, at der i dag ikke findes en metode til at finde frem til en persons præcise alder. Metoder til aldersvurdering bør være respektfulde over for de enkelte og deres menneskelige værdighed. Der er visse betænkeligheder med hensyn til invasiviteten og nøjagtigheden af nogle af de metoder, der aktuelt anvendes. Konsekvenserne af aldersvurderinger er alvorlige, da de kan bevirke, at et barn behandles som en voksen, eller at en voksen behandles som et barn. EASO anbefaler yderligere, at en forældremyndighedsindehaver eller retlig repræsentant udpeges inden en aldersvurdering.

Kilde: Det Europæiske Asylstøttekontor (2014), EASO age assessment practice in Europe, findes på: <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/EASO-Age-assessment-practice-in-Europe.pdf>

EU's asylregler indeholder visse bestemmelser vedrørende proceduren for aldersvurdering af uledsagede børn. I henhold til **artikel 25, stk. 5**, i **direktivet om asylprocedurer** skal tvivlen komme den pågældende person til gode. Aldersvurderingen må kun foretages med barnets og/eller dets repræsentants samtykke (artikel 25, stk. 5, litra b), i **direktivet om asylprocedurer**).

Inden aldersvurderingen indledes, bør en person, der varetager en forældremyndighedsindehavers opgaver, tildeles den person, der hævder at være et

barn. Afhængigt af omstændighederne kan denne person varetage disse opgaver midlertidigt eller være en mere permanent forældremyndighedsindehaver. Den pågældende bør forberede barnet på vurderingen og bør ledsage og støtte barnet gennem hele processen.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med aldersvurdering

- ✓ Undersøg, at der er en legitim grund til aldersvurdering, og anmod om, at børn, der tydeligvis er mindreårige, ikke udsættes for en sådan vurdering.
- ✓ Sørg for, at barnet modtager alle relevante oplysninger om proceduren for aldersvurdering, herunder klare oplysninger om dens formål, processen og de mulige konsekvenser. Disse oplysninger skal gives på en børnevenlig måde og på et sprog, som barnet forstår.
- ✓ Sørg for, at aldersvurderingen foretages med barnets og forældremyndighedsindehaverens informerede samtykke.
- ✓ Kontroller, at aldersvurderingen foretages af uafhængige fagpersoner med den nødvendige ekspertise, som har kendskab til barnets etniske og kulturelle baggrund, og at den gennemføres på en sikker måde, der tager hensyn til barnet og dets køn, og med respekt for barnets værdighed.

- ✓ Fasthold, at personen skal betragtes som et barn, hvis der stadig er tvivl om barnets alder, når aldersvurderingen er udført.
- ✓ Sørg for, at resultatet af proceduren forklares for barnet på en børnevenlig måde og på et sprog, som han eller hun forstår.
- ✓ Anmod om at få udleveret resultaterne af vurderingsproceduren og vedlæg dem barnets sagsakt.
- ✓ Undersøg sammen med barnet muligheden for at påklage afgørelsen om aldersvurdering i henhold til den nationale lovgivning.
- ✓ Vær med barnets samtykke til stede under proceduren for aldersvurdering.

10.2. Procedurer for opholdstilladelser

Alle børn, der er ofre for menneskehandel, som ikke har opholdstilladelse i værtslandet, indrømmes en **betænkningstid**, hvor de ikke kan udvises, i henhold til **artikel 6** i [direktivet om opholdstilladelser til ofre for menneskehandel \(2003/81/EF\)](#) og **artikel 13** i [Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel](#). Alle ofre for menneskehandel indrømmes ubetinget og uanset deres opholdsstatus denne betænkningstid, der har til formål at sikre dem tid til at restituere sig, undslippe indflydelse fra menneskehandlerne og træffe en kvalificeret beslutning om, hvorvidt de ønsker at samarbejde med de myndigheder, der er ansvarlige for at retsforfølge menneskehandlere (se også betragtning 18 til [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel \(2011/36/EU\)](#)).

[Direktivet om opholdstilladelser til ofre for menneskehandel \(2003/81/EF\)](#) gælder for alle tredjelandssstatsborgere, selv om dets anvendelse kan begrænses til voksne, som enkelte medlemsstater har gjort. Når medlemsstaterne anvender direktivet på børn, skal de tage hensyn til barnets tarv og, hvis der er tale om tredjelandssstatsborgere, som er uledsagede børn, bl.a. omgående træffe »de nødvendige foranstaltninger for at sikre dem retlig repræsentation, herunder om nødvendigt i forbindelse med en straffesag i overensstemmelse med national ret« (artikel 10, litra c)).

I henhold til **artikel 8** i [direktivet om opholdstilladelser til ofre for menneskehandel \(2003/81/EF\)](#) skal EU's medlemsstater udstede en **opholdstilladelse** til ofre for menneskehandel, der samarbejder med myndigheder, hvis visse betingelser er opfyldt. Tilladelsen skal være gyldig i mindst seks måneder med mulighed for forlængelse. Ifølge **artikel 14** i [Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel](#) kan den kompetente myndighed udstede opholdstilladelser med mulighed for forlængelse, hvis den vurderer, at ofrets ophold er nødvendigt som følge af vedkommendes personlige situation eller med henblik på efterforskningen. For barneofre fastsætter

den, at opholdstilladelsen skal udstedes i overensstemmelse med barnets tarv og forlænges på de samme betingelser, hvis det er hensigtsmæssigt (artikel 14, stk. 2). Andre muligheder for at udstede opholdstilladelse til børn, der er ofre for menneskehandel, kan være fastsat ved national lov.

Afgørelser om indrømmelse af betænkningstid eller udstedelse af opholdstilladelse træffes normalt af indvandringsmyndighederne i samråd med en dommer og/eller de sociale myndigheder. Forældremyndighedsindehaveren bør kontakte indvandringsmyndighederne og anmode om udstedelse af en tilladelse, hvis det er i overensstemmelse med den nationale lovgivning, og støtte barnet i denne henseende.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med opholdstilladelser

- ✓ Oplys barnet om dets opholdsstatus og om mulighederne for at lovliggøre barnets ophold.
- ✓ Kontroller, at barneofret har fået tilstrækkelige oplysninger på en børnevenlig måde og på et sprog, som barnet forstår, om retten til betænkningstid og muligheden for at få udstedt en opholdstilladelse på grundlag af barnets status som offer efter EU-retten og den nationale ret.
- ✓ Anmod om, at barnet tildeles en retlig repræsentant, som kan rådgive og støtte barnet og forældremyndighedsindehaveren med ekspertrådgivning om de retlige procedurer og de omhandlede spørgsmål, og som kan repræsentere barnet, hvis dette er omhandlet i national lovgivning.
- ✓ Ansøg om betænkningstid og/eller opholdstilladelse på barnets vegne, om nødvendigt med hjælp fra en retlig repræsentant.
- ✓ Ledsag barnet, og vær til stede under barnets samtale med indvandringsmyndighederne for at sikre barnets tarv og sikre, at barnets synspunkter høres og tillægges den fornødne vægt.
- ✓ Hjælp gennem hele processen med at sikre, at barnet har adgang til de nødvendige oversættelses- og tolketjenester.

10.3. Procedurer for international beskyttelse

Ikke alle ofre for menneskehandel har behov for international beskyttelse, men nogle ofre kan have ret til flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus i henhold til [asylkvalifikationsdirektivet \(2011/95/EU\)](#).

Den retlige repræsentant, som er påkrævet i henhold til EU's asylregler, er en person, der varetager en af forældremyndighedsindehaverens opgaver som beskrevet i denne håndbog, nemlig retlig repræsentation. Opgaven bør varetages af barnets forældremyndighedsindehaver, hvis en sådan er udpeget, da han eller hun typisk har bedst kendskab til barnets situation. I betragtning af asylprocedurers kompleksitet bør forældremyndighedsindehaveren anmode om bistand fra en ekspert i asyllovgivningen baseret på de nationale bestemmelser om retshjælp i asylsager.

UNHCR har udstedt [retningslinjer](#) for anvendelsen af artikel 1A, stk. 2, i Genèvekonventionen om flygtnings retsstilling fra 1951 og protokollen fra 1967 i forbindelse med ofre for menneskehandel og personer, der risikerer at blive ofre for menneskehandel.

Kilde: UNHCR, Guidelines on International Protection No. 7: The application of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the status of refugees to victims of trafficking and persons at risk of being trafficked, 7. april 2006, HCR/GIP/06/07, findes på: www.refworld.org/docid/443679fa4.html

I henhold til [artikel 25](#) i [direktivet om asylprocedurer \(2013/32/EU\)](#) skal et barn repræsenteres i asylsager, og der gives i artiklen en generel beskrivelse af denne repræsentants opgaver.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens eller ved dennes fravær den retlige repræsentants opgaver i forbindelse med asyl

- ✓ Oplys barnet om dets ret til at ansøge om asyl.
- ✓ Indgiv en asylansøgning på barnets vegne, eller hjælp barnet med at indgive en ansøgning, hvis dette er i barnets tarv.
- ✓ Indhent støtte fra en advokat med erfaring i asylsager, medmindre en advokat allerede er udpeget, og følg efter behov med i advokatens arbejde.
- ✓ Bistå i kommunikationen mellem barnet og advokaten.
- ✓ Sørg for, at barnet får alle relevante oplysninger om asylproceduren og om barnets opgaver og pligter på en børnevenlig og alderssvarende måde.

- ✓ Anmod om en ordning for sikker modtagelse for barnet, der tager hensyn til barnets specifikke behov, herunder en undtagelse fra obligatoriske indkvarteringssteder, hvis dette kan bringe barnets sikkerhed i fare.
- ✓ Ledsag barnet til asylsamtaler, og støt om nødvendigt advokaten.
- ✓ Støt og forbered barnet, følelsesmæssigt og psykologisk, på asylsamtalen, og henvis om nødvendigt til yderligere psykologhjælp efter samtalen.
- ✓ Sørg for, at barnet får mulighed for at blive hørt, og at barnets synspunkter tillægges den fornødne vægt, og repræsentanter og argumenter for barnets tarv.
- ✓ Sørg for, at barnet om nødvendigt modtager de nødvendige oversættelser og har adgang til gratis tolketjenester.
- ✓ Sørg for, at der indgives appel mod en negativ asyldagelse, hvis det er i barnets tarv, med ekspertbistand fra en advokat.
- ✓ Drøft asyldagelsen med barnet, forklar betydningen for barnets fremtid, og revider efter behov barnets individuelle plan i overensstemmelse dermed i samråd med barnet. Sørg for kontinuiteten af procedurer, når barnet fylder 18.

Yderligere betragtninger i forbindelse med Dublinprocedurer

EU's asylregler omfatter en ordning, der ofte betegnes »Dublinproceduren«, som fastsætter, hvilke EU-medlemsstater der er ansvarlige for at undersøge en ansøgning om international beskyttelse.

I henhold til [artikel 6 i Dublinforordningen](#) (forordning (EU) nr. 604/2013), som omhandler børn, skal barnets tarv være et primært hensyn. Uledsagede børn skal have bistand fra en repræsentant, der har de nødvendige kvalifikationer og den nødvendige ekspertise til at varetage barnets tarv på hvert trin i Dublinproceduren.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens eller ved dennes fravær den retlige repræsentants yderligere opgaver i forbindelse med Dublinprocedurer

- ✓ Gennemgå de relevante dokumenter i barnets asylsag.
- ✓ Kontroller, at asylmyndighederne overholder alle Dublinforordningens garantier til beskyttelse af uledsagede børn.

- ✓ Argumenter for afgørelser baseret på hensynet til familiesammenføring, barnets velfærd og sociale udvikling og barnets sikkerhed samt barnets synspunkter.
- ✓ Sørg for, at barnet informeres i det fornødne omfang, og medvirk til barnets deltagelse.
- ✓ Medvirk til at etablere kontakt med familiemedlemmer, hvis barnet ønsker det.
- ✓ Argumenter imod frihedsberøvelse, og anmod om modtagelsesfaciliteter, der er sikre og tager hensyn til barnets særlige behov.
- ✓ Argumenter for, at overførsel til en anden EU-medlemsstat sker på en børnevenlig måde, og ledsag om nødvendigt barnet, eller argumenter for, at en overførsel kun finder sted, hvis det er i barnets tarv.

10.4. Kompensation og restitutio

I henhold til **artikel 17** i direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) skal ofre for menneskehandel have adgang til eksisterende kompensationsordninger for ofre for forsætlige voldsforbrydelser. I samme direktivs **artikel 15, stk. 2**, fastsættes det, at barneofre straks får adgang til gratis juridisk rådgivning og bistand, herunder med henblik på at rejse erstatningskrav. I henhold til **artikel 4, stk. 1, litra e**, i offerdirektivet (2012/29/EU) har ofre desuden ret til at modtage information fra den første kontakt med en kompetent myndighed om deres ret til at modtage erstatning og om betingelserne for at få adgang til denne erstatning.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med erstatningskrav

- ✓ Oplys barnet om dets ret til at kræve erstatning.
- ✓ Sørg for, at barnet modtager juridisk rådgivning og bistand om muligheden for at kræve erstatning og de særlige retlige procedurer, der er fastsat ved national lovgivning.
- ✓ Bistå barnet, hvis det indgiver et erstatningskrav, i hele processen, herunder med at indsamle de nødvendige dokumenter og anmode om bistand fra en advokat.

- ✓ Forvalt den erstatning, barnet modtager.
- ✓ Sørg for kontinuiteten af procedurer, hvis barnet fylder 18 under procedurerne.

10.5. Civilretlige procedurer

I tilfælde af børnemisbrug og udnyttelse, herunder handel med børn, kan der anlægges en civilretlig sag, hvis en vurdering af forældrene viser, at en af eller begge forældre har medvirket til misbruget af og/eller handelen med barnet. Sådanne procedurer afgør, om forældrene skal fratages forældremyndigheden, og om der skal udpeges en forældremyndighedsindehaver.

Hvis et barn er adskilt fra sine forældre, og tilbagesendelse eller familiesammenføring ikke er en mulighed eller ikke vurderes at være i barnets tarv, kan de relevante myndigheder med ansvar for beskyttelse af børn indlede en civilretlig sag med det formål at anbringe barnet på en døgninstitution eller hos en plejefamilie med henblik på at støtte barnets integration eller forhindre yderligere risici. Forældremyndighedsindehaveren bør deltage fuldt ud og varetage barnets tarv i sådanne sager. Forældremyndighedsindehaveren bør sikre, at afgørelser træffes i barnets tarv, og at barnets synspunkter tages i betragtning og tillægges den fornødne vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens og/eller den retlige repræsentants opgaver i civilretlige sager

- ✓ Oplys barnet om procedurerne og beslutningsprocessen.
- ✓ Oplys barnet om de foreliggende muligheder, og forklar barnet de mulige resultater af sagen.
- ✓ Sørg for, at barnet har adgang til juridisk bistand.
- ✓ Sørg for, at barnet får mulighed for at udøve dets ret til at blive hørt, og at dets synspunkter tillægges den fornødne vægt.
- ✓ Forbered barnet på retsmøder og samtalerne med de relevante myndigheder, og støt barnet gennem hele sagen.
- ✓ Varetage barnets tarv i beslutningsprocessen.
- ✓ Sørg for, at barnets tarv altid kommer i første række, at alle processuelle garantier respekteres, og at barnet har givet dets samtykke.
- ✓ Vær til stede ved den periodiske revision af afgørelser om anbringelse.

10.6. Straffesager

Offerdirektivet (2012/29/EU) indeholder en række bestemmelser om beskyttelse af ofre for kriminalitet (se navnlig artikel 24). Beskyttelsesforanstaltninger for børn, der er involveret i straffesager, er også omhandlet i direktivet om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn (2011/93/EU). Begge direktiver afspejler de standarder, der er fastsat i Europarådets retningslinjer om børnevenlig retspleje (2010).

I 2010 vedtog Europarådet dets retningslinjer om børnevenlig retspleje med det formål at forbedre børns adgang til og behandling i retssystemet. Retningslinjerne omhandler bl.a. ret til information, repræsentation og deltagelse, beskyttelse af privatlivets fred, sikkerhed, tværfaglig tilgang og uddannelse, garantier på alle trin i sagen og frihedsberøvelse.

Europarådet, Retningslinjer om børnevenlig retspleje vedtaget af Europarådets Ministerudvalg den 17. november 2010, findes på <http://www.coe.int/en/web/children/child-friendly-justice>

Handel med mennesker er en alvorlig forbrydelse. Ved direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) fastsættes der følgelig en række bestemmelser om beskyttelse af ofre før, under og efter straffesager. Barneofre for menneskehandel kan også blive omfattet af straffesager. Forældremyndighedsindehaveren skal kunne støtte barnet i denne forbindelse. Direktivet fastlægger

specifikke foranstaltninger til beskyttelse af ofre for menneskehandel under efterforskningen og straffesagen generelt (**artikel 12**) og til beskyttelse af barneofre i særdeleshed (**artikel 15**). I **artikel 8** i direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU) fastsættes endvidere princippet om, at ofret ikke retsforfølges eller straffes:

»Medlemsstaterne træffer i overensstemmelse med de grundlæggende principper i deres retssystemer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at deres kompetente nationale myndigheder har ret til at undlade at retsforfølge eller straffe ofre for menneskehandel i forbindelse med deres indblanding i kriminelle aktiviteter, som de er blevet tvunget til at begå som en direkte følge af, at de har været udsat for [menneskehandel]«.

Sådanne bestemmelser er især relevante for barneofre, der handles med henblik på udnyttelse i kriminelle aktiviteter.

Normalt tildeles barneofret en advokat, der yder det juridisk bistand og retshjælp, i det strafferetlige system. Forældremyndighedsindehaverens opgave er at sikre, at barnet har adgang til retshjælp i overensstemmelse med de nationale bestemmelser. Hvis en advokat ikke er udpeget, skal forældremyndighedsindehaveren anmode de kompetente myndigheder om at udpege en advokat.

Forældremyndighedsindehaveren bør i tæt samarbejde med den advokat, barnet har fået tildelt, argumentere for, at barnet fuldt ud får fordel af bestemmelserne i [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel](#) (2011/36/EU) og/eller den nationale lovgivning, og insistere på, at barnets rettigheder som offer og som vidne i en straffesag mod menneskehandleren beskyttes.

I en straffesag er forældremyndighedsindehaverens opgave primært at støtte barnet, eftersom advokaten sørger for selve den juridiske bistand.

Tjekliste: Forældremyndighedsindehaverens opgaver i forbindelse med straffesager

- ✓ Sørg for, at barnet har adgang til passende retshjælp, dvs. at en advokat uden ophold udpeges til at yde juridisk rådgivning og repræsentere barnet som krævet i henhold til den nationale lovgivning.
- ✓ Hjælp barnet med at træffe en kvalificeret beslutning vedrørende deltagelse og samarbejde i straffesagen. Sørg for, at barneofret har kendskab til de involverede sikkerhedsspørgsmål og risici, og at det har en klar forståelse heraf, inden barnet afgør, om det vil deltage og afgive forklaring i en straffesag mod personer, der er anklaget for menneskehandel.
- ✓ Sørg for, at barnet har kendskab til, hvilke rettigheder til bistand og beskyttelse der er betinget af dets vilje til at deltage i en straffesag, og hvilke der ikke er det, og sørg for, at barnet har ret til at ændre sit samarbejde med retsvæsenet i fremtiden.
- ✓ Tilskynd barneofret til at udnytte betænkningstiden, inden det træffer en beslutning, hvis det er i barnets tarv.
- ✓ Hjælp barnet med at forstå de modtagne meddelelser, herunder meddelelser fra barnets retlige repræsentant.
- ✓ Ledsag barnet, og vær til stede under alle samtaler og retsmøder med barnet.
- ✓ Forbered barnet, følelsesmæssigt og psykologisk, inden samtaler og retsmøder, og sørg for, at barnet forstår sagen og resultatet.

- ✓ Drøft resultatet af sagen og domstolsafgørelser med barnet, og forklar dets betydning for barnets særlige situation og dets fremtidige muligheder, herunder hvad det nu kan gøre.
- ✓ Sørg i samarbejde med barnets advokat for, at barnet ikke retsforfølges og/eller straffes for kriminelle aktiviteter, der er en direkte følge af udnyttelsen af barnet, som anført i artikel 8 i [direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel](#) (2011/36/EU).

Generelt bør forældremyndighedsindehaveren først og fremmest varetage barnets tarv gennem hele sagen og beskytte barnets rettigheder for at forhindre sekundær viktimering. Til det formål bør forældremyndighedsindehaveren samarbejde med den retlige repræsentant, så alle eksisterende processuelle garantier udnyttes fuldt ud.

»Forældremyndighedsindehaveren bør have ret til at nægte at afgive forklaring om barnet, hvis han/hun opfordres til at gøre det. Forældremyndighedsindehavere bør også tage udgangspunkt i princippet om, at de skal sikre, at det barn, de er ansvarlige for, ikke lider overlast, hverken som følge af deres handlinger eller som følge af afgørelser, de medvirker til at træffe på barnets vegne. Det er vigtigt, at politiet og anklagemyndigheden er bekendt med disse betingelser og forstår, at de ikke har ret til at lægge pres på en forældremyndighedsindehaver med det formål at få forældremyndighedsindehaveren til at udføre en handling, som efter forældremyndighedsindehaverens vurdering er i strid med barnets tarv«.

Kilde: UNICEF (2008), Reference guide on protecting the rights of child victims of trafficking in Europe, Genève, s. 54, findes på: www.unicef.org/ceecis/UNICEF_Child_Trafficking_low.pdf

10.7. Politiefterforskning

Politiefterforskning, som involverer børn, f.eks. afhøringer, retsmøder eller visiteringer, bør ikke finde sted, inden barnet har fået tildelt en forældremyndighedsindehaver (eventuelt en midlertidig) og en advokat eller en anden kvalificeret retlig aktør (hvis det er påkrævet i henhold til den nationale lovgivning). Det samme gælder for domstolens undersøgelsesaktiviteter.

Ved enhver lejlighed, og når et barn er i kontakt med loven og er involveret i retssystemer, herunder politiefterforskning, opfordres EU's medlemsstater til at anvende [Europarådets retningslinjer om børnevenlig retspleje](#) (2010).

Bilag 1: Retskilder

EU-instrumenter	
EU's charter om grundlæggende rettigheder	Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, EFT C 364 af 18.12.2000
Direktivet om modtagelsesforhold (2013/33/EU)	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/33/EU af 26. juni 2013 om fastlæggelse af standarder for modtagelse af ansøgere om international beskyttelse, EUT L 180 af 29.6.2013, s. 96–116
Direktivet om asyl-procedurer (2013/32/EU)	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/32/EU af 26. juni 2013 om fælles procedurer for tildeling og fratagelse af international beskyttelse, EUT L 180 af 29.6.2013, s. 60–95
Dublinforordningen (forordning (EU) nr. 604/2013)	Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 604/2013 af 26. juni 2013 om fastsættelse af kriterier og procedurer til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af en tredjelandstatsborger eller en statsløs i en af medlemsstaterne, EUT L 180 af 29.6.2013, s. 31–59
Offerdirektivet (2012/29/EU)	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/29/EU af 25. oktober 2012 om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2001/220/RIA, EUT L 315 af 14.11.2012, s. 57–73
Asylkvalifikationsdirektivet (2011/95/EU)	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13. december 2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse, EUT L 337 af 20.12.2011, s. 9–26
Direktivet om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn (2011/93/EU)	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/93/EU af 13. december 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2004/68/RIA, EUT L 335 af 17.12.2011, s. 1–14
Direktivet om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel (2011/36/EU)	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/36/EU af 5. april 2011 om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel og beskyttelse af ofre herfor, og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2002/629/RIA, EUT L 101 af 15.4.2011, s. 1–11
Tilbagesendelsesdirektivet (2008/115/EF)	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/115/EF af 16. december 2008 om fælles standarder og procedurer i medlemsstaterne for tilbagesendelse af tredjelandstatsborgere med ulovligt ophold, EUT L 348 af 24.12.2008, s. 98–107
Bruxelles II-forordningen (forordning (EF) nr. 2116/2004)	Rådets forordning (EF) nr. 2116/2004 af 2. december 2004 om ændring for så vidt angår traktater med Pavestolen af forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000, EUT L 367 af 14.12.2004, s. 1–2
Direktivet om opholdstilladelser til ofre for menneskehandel (2003/81/EF)	Rådets direktiv 2003/81/EF af 29. april 2004 om udstedelse af opholdstilladelser til tredjelandstatsborgere, der har været ofre for menneskehandel, eller som er indrejst som led i ulovlig indvandring, og som samarbejder med de kompetente myndigheder, EUT L 261 af 6.8.2004, s. 19–23

Direktivet om fri bevægelighed (2004/38/EF)	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF af 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, om ændring af forordning (EØF) nr. 1612/68 og om ophævelse af direktiv 64/221/EØF, 68/360/EØF, 72/194/EØF, 73/148/EØF, 75/34/EØF, 75/35/EØF, 90/364/EØF, 90/365/EØF og 93/96/EØF (EUT L 158 af 30.4.2004, s. 77).
Internationale instrumenter	
FN's børnekonvention	De Forenede Nationers konvention om barnets rettigheder, New York, 20. november 1989, Treaty Series, vol. 1577, s. 3
Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel	Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel, Warszawa, 2005
Genèvekonventionen om flygtninges retsstilling	Genèvekonventionen om flygtninges retsstilling, De Forenede Nationer, Treaty Series, vol. 189, s. 137
Haagerkonventionen 1993	Konventionen af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner
Haagerkonventionen 1996	Konventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn
Andre ikkebindende retskilder	
UNCRC generel bemærkning nr. 6	FN's Komité for Barnets Rettigheder (2005), generel bemærkning nr. 6, Behandling af uledsagede mindreårige og børn, der er adskilt fra deres familie uden for hjemlandet, 1. september 2005, CRC/GC/2005/6
UNCRC generel bemærkning nr. 12	FN's Komité for Barnets Rettigheder (2005), generel bemærkning nr. 12, Barnets ret til at blive hørt, 1. juli 2009, CRC/C/GC/12
UNCRC generel bemærkning nr. 13	FN's Komité for Barnets Rettigheder (2005), generel bemærkning nr. 13, Barnets ret til beskyttelse mod alle former for vold, 18. april 2011, CRC/C/GC/13
UNCRC generel bemærkning nr. 14	FN's Komité for Barnets Rettigheder, generel bemærkning nr. 14 (2013) om, at barnets tarv skal komme i første række, 29. maj 2013, CRC/C/GC/14
Resolution 64/142. Retningslinjer for alternativ anbringelse af børn	FN's Generalforsamling (2010), resolution 64/142, Retningslinjer for alternativ anbringelse af børn, 24. februar 2010, A/RES/64/142
Europarådets retningslinjer om børnevenlig retspleje	Europarådet, Retningslinjer om børnevenlig retspleje, vedtaget af Europarådets Ministerudvalg den 17. november 2010 på viceministrenes 1098. møde) red. version af 31. maj 2011
Europarådet, Livsprojekter for uledsagede mindreårige	Europarådets Ministerkomité (2007), henstilling CM/Rec (2007)9 fra Europarådets Ministerkomité til medlemsstaterne om livsprojekter for uledsagede mindreårige, 12. juli 2007

Bilag 2: Udvalgt litteratur

Defence for Children – ECPAT, Nederlandene (2011), *Core standards for guardians of separated children in Europe*, Leiden, <http://www.corestandardsforguardians.eu/>

Den Internationale Organisation for Migration (IOM) (2007), *The IOM handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking*, Genève, Schweiz, http://publications.iom.int/bookstore/free/IOM_Handbook_Assistance.pdf

Den Internationale Røde Kors Komité (ICRC) (2004), *Inter-agency Guiding Principles on Unaccompanied and Separated Children*, Central Tracing Agency and Protection Division, Genève, Schweiz, http://www.unicef.org/violencestudy/pdf/IAG_UASCs.pdf

EASO (Det Europæiske Asylstøttekontor) (2014), *EASO age assessment practice in Europe*, <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/EASO-Age-assessment-practice-in-Europe.pdf>

ENGI (European Network for Guardianship Institutions) (2011), *Care for unaccompanied minors: Minimum standards, risk factors and recommendations for practitioners*, Guardianship in practice, final report, Utrecht, <http://engi.eu/about/documentation/>

Europa-Kommissionen (2010), *Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet: Handlingsplan om uledsagede mindreårige (2010-2014)*, 6. maj 2010, KOM(2010) 213/3, Bruxelles, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:DA:PDF>

Europa-Kommissionen (2012), *Rapport fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet, Midtvejsrapport om gennemførelsen af handlingsplanen vedrørende uledsagede mindreårige*, Bruxelles, 28. september 2012, COM(2012) 554 final, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/uam/uam_report_20120928_en.pdf

Europa-Kommissionen (2013), *Missing children in the European Union: Mapping, data collection and statistics*, Rotterdam, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/missing_children_study_2013_en.pdf

Europa-Kommissionen (2013), *EU's rettigheder for ofre for menneskehandel*, Luxembourg, Den Europæiske Unions Publikationskontor http://ec.europa.eu/anti-trafficking/EU-Policy/EU_rights_victims

Europarådet (2009), *Council of Europe's policy guidelines on integrated national strategies for the protection of children from violence*, Strasbourg, www.coe.int/t/dg3/children/News/Guidelines/Adoption_guidelines_en.asp

Europarådets Parlamentariske Forsamling, Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons, *Migrant Children: What rights at 18?*, (Report/Doc. 13505/23. april 2014), <http://website-pace.net/documents/19863/168397/20140313-MigrantRights18-EN.pdf/ea190a6e-1794-4d30-b153-8c18dc95669f> <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20589&lang=e> Europarådet (2010), Retningslinjer om børnevenlig retspleje og forklarende memorandum vedtaget af Europarådets Ministerudvalg, den 17. november 2010, http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/Guidelines%20on%20child-friendly%20justice%20and%20their%20explanatory%20memorandum%20_4_.pdf

FN (2011), *Joint UN Commentary on the EU Directive – A Human Rights-Based Approach, Prevent Combat Protect Human Trafficking*, https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2011/UN_Commentary_EU_Trafficking_Directive_2011.pdf

FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder (OHCHR) (2008), *Recommended principles and guidelines on human rights and human trafficking: commentary*, http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Commentary_Human_Trafficking_en.pdf

FRA (Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder) (2009), *Child trafficking in the European Union: Challenges, perspectives and good practices*, Luxembourg, Publikationskontoret, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/529-Pub_Child_Trafficking_09_en.pdf

FRA (2011), *Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, Comparative report*, Luxembourg, Publikationskontoret, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1692-SEPA-comparative-report_EN.pdf

OSCE (Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa) (2004), *National Referral Mechanisms – Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons: A Practical Handbook*, Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), <http://www.osce.org/odihr/13967>

UNHCR (FN's Højkommissær for Flygtninge) (2006), *Guidelines on international protection No. 7: The application of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees to Victims of Trafficking and Persons at Risk of Being Trafficked*, HCR/GIP/06/07, www.refworld.org/docid/443679fa4.html

UNHCR (2008), *UNHCR Guidelines on Determining the Best Interests of the Child*, maj 2008, www.refworld.org/docid/48480c342.html

UNHCR og Europarådet (2014), *Unaccompanied and separated asylum-seeking and refugee children turning eighteen: What to celebrate?*, Strasbourg, Frankrig, www.refworld.org/DOCID/53281A864.HTML

UNHCR og International Rescue Committee (IMC) (2011), *Field handbook for the*

implementation of UNHCR BID Guidelines, www.refworld.org/pdfid/4e4a57d02.pdf

UNICEF (De Forenede Nationers Børnefond) (2008), *Reference guide on protecting the rights of the child victims of trafficking in Europe*, Genève, www.unicef.org/ceecis/UNICEF_Child_Trafficking_low.pdf

UNICEF (2008), *UNICEF Child Protection Strategy*, E/ICEF/2008/5/Rev.1, 20. maj 2008, www.unicef.org/protection/files/CP_Strategy_English.pdf

UNICEF (2013), *Age assessment: a technical note* (af Smith, T. og Brownless, L.), New York, [http://www.unicef.org/protection/files/Age_Assessment_Note_final_version_\(English\).pdf](http://www.unicef.org/protection/files/Age_Assessment_Note_final_version_(English).pdf)

SÅDAN FÅR MAN FAT I PUBLIKATIONER FRA EU

Gratis publikationer:

- et eksemplar:
via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)
- flere eksemplarer eller plakater/kort:
hos Den Europæiske Unions repræsentationer (http://ec.europa.eu/represent_da.htm)
hos delegationerne i ikke-EU-lande (http://eeas.europa.eu/delegations/index_da.htm)
ved at kontakte Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_da.htm)
eller ringe på 00 800 6 7 8 9 10 11 (frikaldsnummer fra overalt i EU) (*).

(*) Oplysningerne er gratis ligesom de fleste opkald (nogle operatører, telefonbokse eller hoteller kan dog kræve penge for opkaldet).

Betalingspublikationer:

- via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Værgemål for børn uden forældreomsorg har til formål at styrke beskyttelsen af børn og omhandler specifikt de særlige behov, som børn, der er ofre for menneskehandel, har. *EU's strategi for bekæmpelse af menneskehandel 2012-2016* anerkender betydningen af omfattende beskyttelsesordninger, som tager hensyn til barnets tarv, hvor en robust værgemålsordning er helt afgørende. Effektive værgemålsordninger er afgørende for at forhindre misbrug, forsømmelse og udnyttelse. Alligevel varierer forældremyndighedsindehavernes rolle, kvalifikationer og kompetencer fra medlemsstat til medlemsstat. Denne håndbog, som er udgivet i fællesskab af Europa-Kommissionen og Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA), har til formål at hjælpe med at standardisere praksis i forbindelse med værgemål for derved at sikre, at medlemsstaterne bedre kan håndtere de særlige behov, som børn, der er ofre for menneskehandel, ofte har. Den indeholder vejledning og anbefalinger til medlemsstaterne om, hvordan de kan styrke deres værgemålsordninger, og den beskriver kerneprincipperne, den grundlæggende struktur og forvaltningen af sådanne ordninger. Ved at fremme en fælles forståelse af de primære elementer i en forældremyndighedsindehavernemålsordning har håndbogen til formål at forbedre betingelserne for børn under værgemål og fremme respekten for deres grundlæggende rettigheder.

FRA-DEN EUROPÆISKE UNIONS AGENTUR FOR GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER

Schwarzenbergplatz 11 - 1040 Wien - Østrig
Tlf. +43 158030-0 - Fax +43 158030-699
fra.europa.eu - info@fra.europa.eu
facebook.com/fundamentalrights
linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
twitter.com/EURightsAgency

